

LIETUVIŲ
DIENOS

LITHUANIAN DAYS
APRIL, 1958

BARANAUSKAS, AUGAITYTĖ, VAZNELIS, VALIUKIENĖ – "FAUSTE", CHICAGOJE

1958 M. BALANDŽIO MĖN.

TURINYS

CONTENTS

Walter M. Chase, GAJUMO BALSAS	3
OPERA "FAUSTAS" CHICAGOJE. Lietuviško operos pastatymo foto reportažas — V. Noreika Pirmame viršelio psl. ir 3 ir 4	
VI. Būtėnas, STASYS PILKA, 40 metų sceninio darbo sukakties proga	5 ir 6
ŠEIMA SUSITINKA PO 11 METŲ. Foto reportažas	7
Emilis Skujenieks, BESOČIAI NUO PASIENIO, novelė	8
STASIO PILKOS POEZIJOS POSMAI: Iš bavarų dienyno ir kt.	9
Charles Angoff, JERONIMAS, atsiminimai iš Bostono, vertė Stp. Zobarskas	10
KNYGOS IR AUTORAI, atsiųsta paminėti ir aptarimai	11
Ben. Babrauskas, LIETUVIŲ PREMIJUOTOJI LITERATŪRA	12
1957 M. LITERATŪROS PREMIJOS	13
J. B. ORNAMENTUOTOS SKULPTŪROS MEISTERIS PETRAS RIMŠA	14-15
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruotoji kronika iš viso pasaulio liet. gyvenimo ir veiklos	16-17
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI Smulkioji kronika	18
I. M. KAN. A. STEPONAIČIO SUKAKTIS	18

ENGLISH SECTION

RECOGNITION OF THE STATUS QUO IN EUROPE — a period of illusory relaxation	20
THE ROLE OF LITHUANIA IN EUROPE by Dr. Zenonas Ivinskis (continued)	19
DANCE IN THE VALLEY an excerpt from the novel "Peace comes in the Valley" by Irene Joerg	22
RELIGIOUS PAINTINGS BY REV. PIUS BRAZAUSKAS by Paulette Beall	23
"FLOURISHING" AND "DANGER" OF THE LITHUANIAN NATION... ..	24
LITHUANIANS MAKE NEWS	25
LIETUVIŲ DIENAS SKAITO... Foto reportažas	26

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Daumantas ČIBAS	Foto Redaktorius / Photo Editor

REDAKTORIAI ATSKIROSE VIETOSE / ASSISTANT EDITORS — VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich. VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; BR. DAUNORAS, London, Anglija; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Penn.; V. Rociūnas, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont., Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARbiai / PHOTOGRAPHERS— BOSTON, MASS.: VL. Adomavičius, P. Bliumas, D. Čibas, K. Gruzdas, R. Lizdeika; BROOKLYN, N. Y.: G. Penikas; CHICAGO, ILL.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika, A. Stelmokas, Pr. Urbutis; CLEVELAND, OHIO: V. Bacevičius, V. Valaitis; ELIZBETH, N. J.: J. A. Ribinski; LOS ANGELES, CALIF.: Leonas Briedis, Pr. Gasparonis, Povilas Jasiukonis; MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; NEW YORK, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis; OMAHA, NEBR.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, PA.: K. Baltrukonis, F. Jakaitis, V. Gruzdis, H. Misliauskas; WASHINGTON, D. C.: P. Labanauskas; WATERBURY, CONN.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, MASS.: J. Sutkaitis; HAMILTON, ONT., CANADA: E. Gumbelevičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q., CANADA: V. Juknevičius, L. Stankevičius; TORONTO, ONT., CANADA: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas; AUSTRALIA: N. Butkūnas, P. Sakalauskas; SOUTH AMERICA: L. Kančauskas; BROOKLYN, N. Y.: Don. Šulaitis,

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS

Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: Plymouth 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ".
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, netaikant atskiros pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją informuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent.

Otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiros numerio kaina 65 centai Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS \$6.00 bet kuriame pasaulyje krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Gounod's opera "Faust" was staged and performed by Chicago Lithuanian-American in March of this year. Here is the garden scene of the opera "Faust", left to right — Stasys Baranauskas as Faust; Juzė Augaitytė as Margaret; J. Vaznelis as Mephistopheles and S. Valiukienė as Martha. The opera was sponsored by the Chicago Male Choir. Photo V. Noreika

Back Cover

"St. Francis of Assisi", carpet woven by distinguished Lithuanian-Canadian Artist Mrs. A. Tamošaitienė, now in possession of the Franciscan Fathers, Kennebunk Port, Maine. Photo V. Maželis

"LIETUVIŲ DIENŲ" PLATINTOJAI

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTYBĖS:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, J. Joku-baitis, Kun. J. Klimas, S. Minkus.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Braz-džionis, A. Kartanas, J. Karvelis, S. Metricks, St. Penčyla, Marginiai, P. Švel-nys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill. — K. P. Deveikis, P. Ramanaus-kas, J. Pautienius.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Ročiūnas.
P. Joga.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. An-thony's Parish Library, M. Šimonis.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzi-tas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Great Neck, L. I., N. Y. — A. Šalčius.
Hartford, Conn. — V. Nenortas, Vl. Pleč-kaitis.
Kenosha, Wisc. — P. Janušonis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Miami, Fla. — Kun. A. Tamošiūnas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
New York, N. Y. — Tėvynė.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, J. Cicėnas, Kun. L. Musteikis, V. Gaidelis.
Philadelphia, Pa. — J. Karška, B. Raugas, V. Karalius, L. Meyer.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

CANADOJE:

Toronto, Ont. — Atlantic Restaurant, A. Bajorinas, A. Kuolas, Rūta Restaurant, J. Smolskis, Tėviškes Žiburiai, Time Cigar Store, V. Aušrotas, V. Verikaitis.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Lib-
Winnipeg, Man. — S. Bujokas. / rary)
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland, Ont. — K. Žukauskas.
Vancouver, B. C. — E. Gumbel.

BELGIJOJE:

Louvain — Kun. J. Dėdinas.

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.
Bradford — Kun. J. Kuzmickis.
Nottingham — K. Rozanskas.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zūmeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Blienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Edwardstown, S. Australia — A. Kubilius.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

TASMANIJOJE:

Hobart — A. Munčelis.

ITALIJOJE:

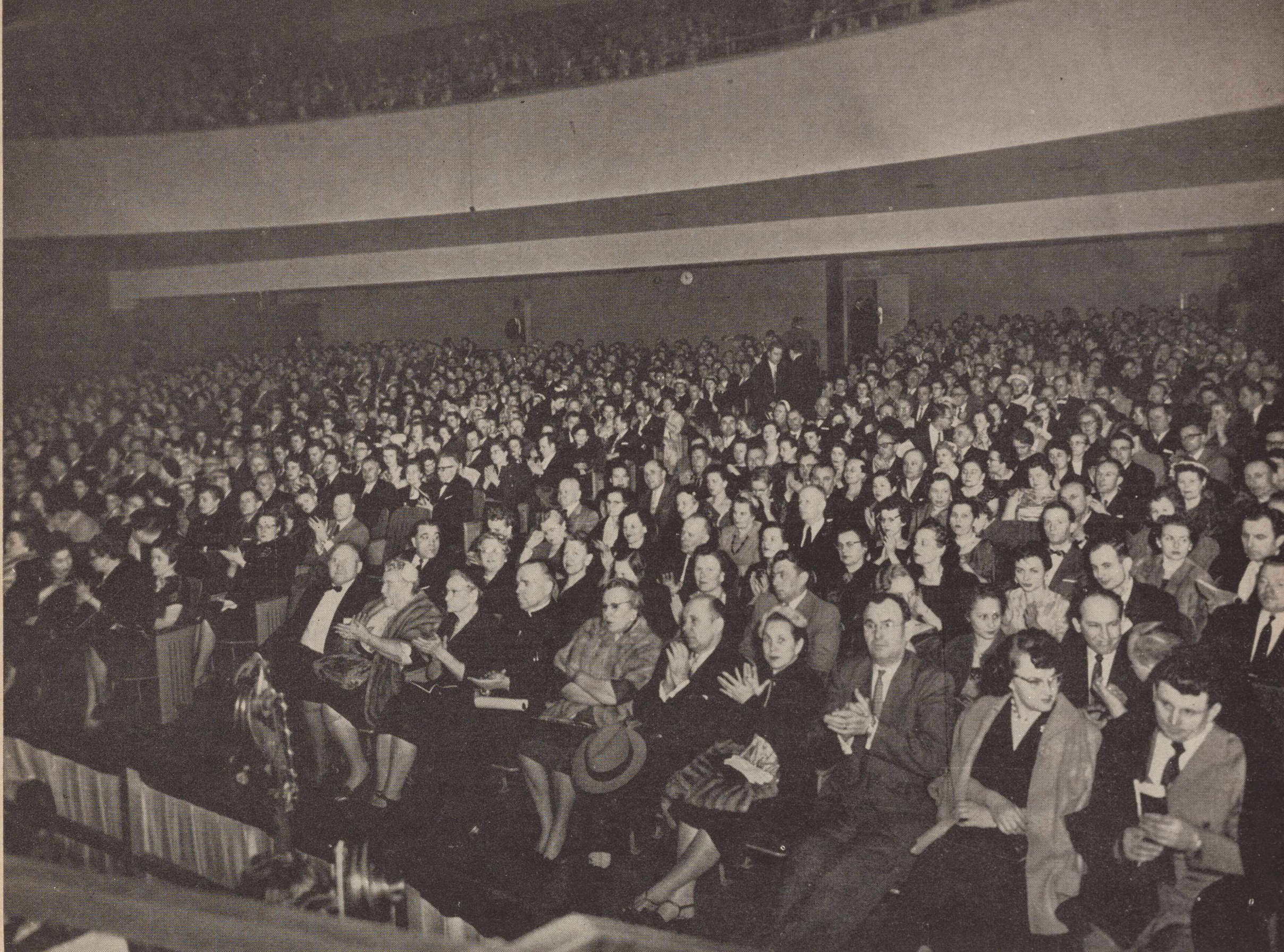
Rome — Kun. V. Mincevičius.

NAUJOJOJE ZELANDIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

ISPANIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

LIETUVIŲ VISUOMENĖ paskutiniajame "Fausto" operos spektaklyje. 1958 m. kovo 22 d. Marijos salėje, Chicagoje. "Fausto" operos pastatymas yra vienas iš didžiausių lietuvių kultūrinių įvykių išeivijoje. Operos spektakliai įvyko tris kartus: kovo 15, 16 ir 22 dienomis. Visi bilietai išparduoti, — toks nepaprastas buvo susidomėjimas savais operos pastatymais. Solo partijas pakaitomis dainavo geriausi liet. dainininkai. Operos rengėjas — Chicago's Lietuvių Vyrų choras. Pastatymas sol. Vl. Baltrušaičio; dirigentas — A. Ku-

čiūnas; režisierius — K. Oželis; chormeisteris — Alf. Gečas. (Daugiau apie operą žiūr. šio LD nr. viršelyje ir sekančiame, 4, puslapyje.

OPERA Faust was recently staged by the Chicago Male Choir at the Maria High School Auditorium. Three performances were given. A part of the attendants is shown during one of the performances.

Foto V. Noreika

GAJUMO BALSAS

WALTER M. CHASE, Hartford, Conn.

Šie metai yra daugelio ir reikšmingų sukakčių metai. Šiemet minima 500 metų šv. Kazimiero sukaktis; šiemet suėjo 40 metų nuo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo, paskelbto 1918 metų Vasario 16-tosios Aktu; šiais metais sueis 100 metų nuo Vinco Kudirkos gimimo; šiais metais sukanka 75 metai nuo "Aušros" įkūrimo; šį pavasarį rengiama visa eilė susirinkimų paminėti Vaižganto 25 metų mirties sukaktį. Visos šios sukaktys yra didžiai svarbios, primenančios ne tik praeities žmones bei jų darbus, bet ir šių dienų mūsų pareigas ir veiklos gaires. Jau vien tokie vardai, kaip Basanavičius, Kudirka, Vaižgantas kelia mumyse pasididžiavimą netolimos praeities laimėjimais, žadina viltį, ugdo stiprų tikėjimą į Lietuvos prisikėlimą, gailindami mūsų gal kartais ir beužsnūstančią dvasią.

Be vilties, be tikėjimo, be ryžto ir įsipareigojimo žmogus nepasiekia savo tikslo; tikrai viltį ir tikėjimą turėdami žmonės būna ryžtingi, pareigingi ir savo asmens ir visuomenės darbuose.

Besiruošdami į PLB Seimą nelaukiame stebuklų, bet turime viltį, stipriai tikime, kad šis PLB Seimas paskatins mūsų žmones, gy-

venančius išeivijoje į rimtą organizacinę ir kultūrinę veiklą visose lietuviškose bendruomenėse laisvame pasaulyje, išblaškys beviltiškumą, padrąsins visus mus daugiau įsipareigoti kultūriniame ir organizaciniame lietuvių darbe.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimu domisi pavergti lietuviai, juo "rūpinasi" ir Kremliaus imperialistai bei jų agentai, valdantieji Lietuvą — jie nori žinoti, ar iš tėvynės išvyti lietuviai gyvi ir gajūs, ar jie pasišvenčia lietuvių tautos laisvės idėjai, ar tėra, kaip jie savo propagandoje skelbia, tik "nulaužta šaka", kuriai lemta sudžiūti. Mūsų pareiga įrodyti, kad mes ne tik nesame "nulaužta šaka", bet kad mūsų šaknys yra giliai tėvynėje, ir kad Lietuvos išlaisvinimo reikalas yra didžiausias mūsų šių dienų tikslas.

Lietuvių išeivija vakarų pasaulio kraštuose nepersekiojama, neprievartaujama atsisakyti nuo savo kultūros — kalbos, rašto ir meno, gyvena be baimės, turi pilnutėlę laisvę išlaikyti savąją kultūrą. Visa tai yra atimta lietuviui, likusiam tėvynėje. Ir tenka apgailestauti, kad mes nebe visi ir nebe visuomet tą laisvę naudojame geram, vai-

STASYS

Lietuviškos scenos džentelmenas paminėjo retą sukaktį

Stasys Pilka, 1917 metais pradėjęs režisuoti, o nuo 1921 m. įsijungęs į Lietuvos profesinį teatrą, per ilgus metus įsigijo visuotinį pripažinimą kaip įvairus, savito veido aktorius. Greta to jis buvo ir režisorius Valstybės Teatre, pastatęs keletą veikalių.

Pilka — lietuviško žodžio meisteris, pirmas Lietuvos aktorių praktikavęs nemažą pasisekimo sulaukusius literatūros rečitalius.

Pilka — scenos meno pedagogas, teatro muziejaus organizatorius, dailiosios knygos mėgėjas, grafikos ir moderniosios tapybos bei ex librisų aistringas kolekcionierius, lietuviškos poezijos bičiulis.

Pilka — retas mūsų scenos veikėjų, rašęs (pavarde ir slapyvardžiais) teatrinėmis temomis, nepailstamai ir savitu stiliumi, tarnaujantis scenos populiarizacijai ir lietuvių teatro istorijai.

Amerikos liet. scenoje Pilka beveik išimtinai statė lietuvių rašytojų veikalus — keletą Vaičiūno pjesių, Čiurlionienės "Aušros sūnus", Grušo "Tėvą", Petrulio "Prieš srovę", škėmos "Vienas ir kiti" ir kt.

Šių metų gegužės 8-ją sukanka jo nepaprastos, 60-tosios stasinės. Du trečdaliai šios vaisingos gyvenimo kapos metų skirta scenai. Tat ir minėti norisi Pilką pirmoje vietoje kaip aktorių, nes kitais darbais jis visada stengiasi būti nepastebimas.

Toliau spausdiname mūsų red. VI. Būtėno Chicagoje parengtą pasikalbėjimą.

— Kas Tamstą paskatino tapti scenos žmogumi?

— Scenoje dirbti pradėjau gal net atsitiktinai. Poetas Petras Vaičiūnas sugundė, kad eičiau laikyti egzaminus į Dramos Mokyklą. Nugalėjau didelį konkursą, buvau priimtas scenos meną studijuoti ir įvykiai pradėjo risti savaime: tapau aktorium.

Bet Vaičiūnas ir egzaminai, matyt, buvo tik akstinas, priežastys gal buvo kitos. Mano tėvas net 28 metus dirbo viename Petrapilio teatre. Motina savo keliu mėgo teatrą. Nuo mažens jaučiau teatrinę atmosferą, nes nemažai popiečių, o vėliau ir vakarų praleidau vaidinimų žiūrėdamas; namuose buvo kalbama apie sceninius įvykius ir pats, palyginus, ankstokai pradėjau dalyvauti mokykliniuose mėgėjų pasirodymuose. Žiūrėjau vaidinimų rusų, prancūzų ir vokiečių kalbomis. Teatras žavėjo, bet niekad galvon neatėjo mintis, kad kada nors galėčiau išdrįsti scenoje dirbti. Gimnazijoje įvairiomis "vakarietiškomis" kalbomis vaidinau komiškų senių ir charakterines roles. Pirmieji metų "gundymo sėklą" buvo prancūzai akto-

STASYS PILKA JAV lankymosi metais, maždaug prieš tris dešimtis metų.

STASYS PILKA during his visit in the US 30 years ago.

"FAUSTO" OPEROS, statytos Chicagoje kovo 15, 16 ir 22 dienomis, vadovai ir solistai. Iš k. į d. (sėdi): sol. R. Mastienė, operos globėja M. Rudienė, solistė J. Augaitytė, sol. J. Liustikaitė ir operos moterų choro seniūnė M. Momkienė; stovi iš k. į d.: sol. J. Vaznelis, sol. St. Baranauskas, sol. St. Citvaras, sol. S. Valiukienė, dirigentas A. Kučiūnas, Vyrų Choro ved. ir operos statytojas Vl. Baltrušaitis, muz. Alf. Gečas, sol. V. Salna (latvis), rež. K. Oželis, sol. V. Liorentas, muz. A. Linas, operos administratorius Vyt. Radžius (Nuotrauka daryta po visų "Fausto" spektaklių vakarienes metu, atsisveikinant su sol. V. Baltrušaičiu, išvykstančiu į Brooklyną).

Foto V. Noreika

GAJUMO BALSAS

Atkelta iš 3 psl. singam darbui. Tenka pripažinti, kad net JAV-se, tame didžiajame laisvės krašte, žymi lietuvių dalis lieka neorganizuota arba labiau linkusi būti pasyvi, tarsi per daug būdama tikra teisybės laimėjimu, ar pasitikėdama vienais, kurie dirba už visus. Priešų džiaugsmui rasime net intelektualų, kurie gyvena tarsi tik savo pilvo pasotinimui ar savo karjeros labui, nedalyvaudami lietuvių bendruomeniniame ir kultūriniame gyvenime ir kultūrinėje veikloje, tarsi tai būtų tik prastųjų reikalas. Mūsų patogumai šis pasyvusis elementas dar negausus; tačiau nemažėdamas, o didėdamas jis gali tapti pavojingu stabdžiu, ne tiek trukdančiu lietuviškąjį veikimą, kiek jų pačių grįžimą lie-

tuviškon bendruomenėn, o jų pačių vaikus atitraukias nuo lietuviškos bendruomenės ir išstatas prieš žlugimo pavojų.

Pasaulio lietuvių bendruomenės įsisteigimas ir jos veikla, kaip organizuoto vieneto, yra viena iš priemonių apjungti visą lietuvišką išėiviją bendriems kultūros ir lietuviybės išlaikymo bei naujų vertybių kūrimo reikalams.

Organizuotas veikimas, lietuviškasis gajumas bei kultūrinės veiklos puoselėjimas yra pagrindiniai jos veiklos bruožai, PLB Seimas tebūna vieningo ryžto manifestacija.

Mes, lietuviai, jėgų turime, reikia tik daugiau ryžto ir valios! Tad darykime visa, kad mūsų kultūrinę veiklą spindėtų tarsi aušrinę ryto metu, kad jos gajumo balsas skambėtų tarsi sekmadienio ryte bažnyčių varpų aidas.

JAV IR KANADOS P. BENDRUOMENĖS PIRMININKAI pasaulio lietuvių seimo reikalų posėdyje, New Yorke. Iš k. į d.: V. Meilus, Kanados LB pirm., J. Šlepetys, JAV LB tarybos pirmininkas, prel. J. Balkūnas, pasaulio lietuvių seimui rengti komiteto pirm., ir St. Barzdukas, JAV LB centro valdybos pirmininkas.

Foto V. Maželis

Functionaries of the Lith. Community in US and Canada meets in New York, N. Y.

PILKA

riai M. Marchal ir M. E. Ferney, režisavę šv. Kotrynos gimnazijoje Moljero komedijas; abu jie pakartotinai įtikinėjo, kad turiu scenai "talentą". Manęs tai nė kiek nejaudino. Teatras atrodė kažkas didingo, kad apie jį "praktiškai" galvoti būtų šventvagystė.

— Kada pradėjote vaidinti lietuviškai?

— Pjaukit mane ar deginkit, kada pirmą kartą vaidinau lietuviškai, t. y. kuriais metais — į klausimą neatsakysiu, nes tikrai neprisimenu. Buvo tai vienaveiksmė komedijėlė "Nepasisekė Marytei" ir teprisimenu, kad Marytę vaidino tokia nedidukė, storomis kasomis, gražaus veidelio ir dar gražesnių akių progimnazijos mokinė Alė Žalinkevičiūtė (vėliau žymi Lietuvos scenos aktorė, poetė, išteklėjusi už K. Petrausko). Ir teko vaidinti "meilužį". Po pirmo spektaklio mane pakeitė kitu vaidintoju. Atviriau sakant — pavarė. Oficialiai "apgailėta tauta", kad neturiu civilių drabužių ir kad nedera meilužiu būti gimnazisto uniformoje, bet "atstatė", turbūt, todėl, kad vaidinau nevykusiai. Ši versija, manau, bus teisybei artimesnė.

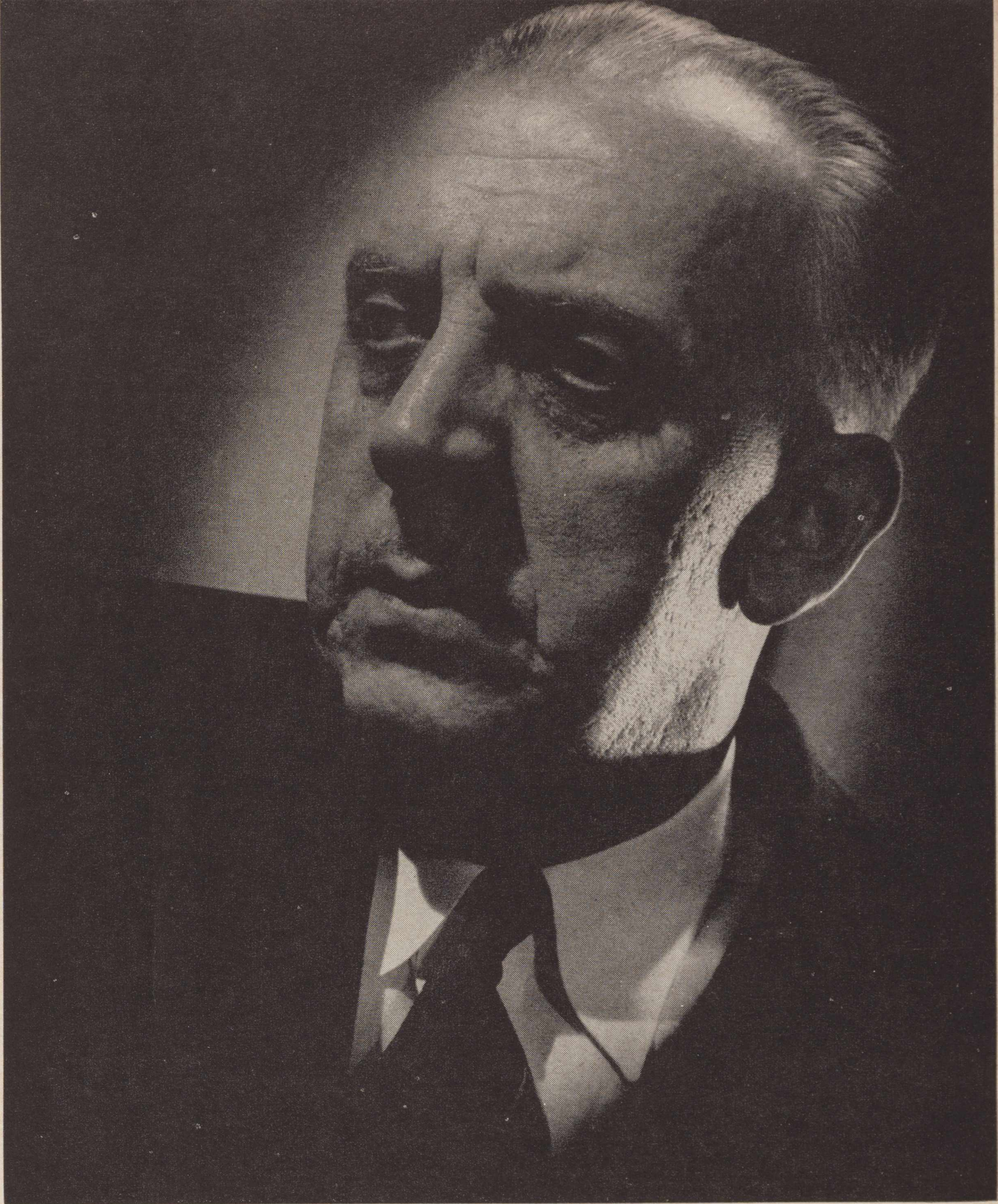
Mano "talentą" po kiek laiko vėl atidengė prieškarinių laikų žinomas režisorius J. Linartas, veikale "Verpėja po kryžium" paskyręs man centrinį Jono vaidmenį. Tačiau ir vėliau nemažai vaidindamas bei viešai deklamuodamas, "artistu" nesijaučiau. Netgi, kai 1917 m. prasidėjo mano lietuviškoje scenoje "režisoriškasis reiškimasis" ir pastačiau Vaižganto "Namai pragarai", apie save teatre niekad nepamanydavau.

Tai įvyko kiek vėliau, kai, būdamas jau Dramos Mokykloje, vaidinau Leningrado lietuvių klubo scenoje su Ona Kurmyte, Tėfa Dragūnaite (vėliau Vaičiūniene), Jonu Bieliūnu, Petru Vaičiūnu ir kt. Anuomet jau apsisprendžiau dirbti tik Lietuvos teatre.

— Jūsų kelias į sceną iki atvykimo į Kauną?

— Dramos Mokykloje mokslas buvo nemokamas, bet teko už tai Akademiniam Dramos Teatre statistauti, kartais vieno ar poros sakinį rolytę gauti. Be mokyklinių spektaklių, buvo daromos išvykos į periferijas, su garsiais aktoriais, vis daugiau pradėjo pasitaikyti vaidinimų ir koncertų už honorarą. Dalyvavau "Studijinių pastatymų teatro" vaidinimuose. Žodžiu, sukausi rate, koks visur yra lemtas jaunam aktoriukui. Kartais badavau, bet energijos nepristigdavau. Vaidinau rusiškai, bet buvau jau "apsisprendęs lietuvis". Prieš tai mediciną ir literatūrą studijavęs, rasdavau laiko duonos kąsnį užsidirbti sanitarinės tarnybos įstaigoje ar kitur, kol scena galutinai prie savęs prirakino ir pavergė.

Atmintinas epizodėlis, kaip susipažinau su Kipru Petrausku. Pasitaikė, kad Dramos Mo-

AKTORIUS STASYS PILKA, Chicago, Ill., švenčias 40 metų scenos darbo sukaktį. Stasys Pilka taip pat yra ir rašto žmogus, pasižymėjęs teatro kritika jv. Nepr. Lietuvos žurnaluose, originalaus stiliaus rašiniais meno temomis ir kt. **STASYS PILKA**, Chicago, Ill., marks his 40th anniversary in the entertainment world. He is one of the very distinguished and celebrated Lithuanian actors. He does also a great deal of writing dealing with theatre questions. He writes poetry, too (See this issue poetry page 9).

kyklos to paties kurso mokinė, kuriai linko manoji širdis, sudomino ir pagarsėjęs tenorą Kiprą Petrauską. Jis atėjo (aišku, dėl jos!) pažūrėti mūsų mokyklinio spektaklio. Ašenai tąsyk vaidinau kažkokį aistringą pietietį, o jina scenoje buvo mano mylimoji. Po vaidinimo, matau, į rengimosi kambarį įeina pats Kipras Petrauskas. Artinasi prie žaviosios Dulcinėjos, pračiulba jai komplimentus ir norėdamas, turbūt, manęs, gretimai stovinčio, nusikratyti, rusiškai specialiai jau į mane prašneka: "Tamsta man patikai. Turi gerą balsą ir temperamentą." Nesugebėdamas atsispirti garsaus tenoro invazijai ir susijaudinęs dėl Dulcinėjos galimo paveržimo, tesugebėjau tik lietuviškai pratarti: "Dėkui, pone Petrauskai". Kipras, aišku, nustebo, kad sutiko lietuviuką, bet prie Dulcinėjos atkakliai jau nebesiartinio. Jis tos Serafinos iš manęs ir nepaveržė, nes netrukus jina nelauktai išteklėjo... už trečio. Bet žodis "Serafina" mudviem su Kipru Petrausku buvo savotiškas slaptažodis, kurį pratarę šviesiai nusišypsodavom. Nes buvo labai puiki mergaitė.

♦ **STASYS PILA** barono Montrišaro vaidmeny Scribe komedijoje "Motery kova" Kauno D. Teatre 1944 m.

STASYS PILKA (center) as baron of the Scribe's "Women Fight" that was staged in Kaunas, Lithuania.

PETRO VAIČIŪNO "NAUJIEJI ŽMONĖS" Chicagoje. Stasio Pilkos pastatymas. Stasys Pilka (dešinėje) grafo Butauto vaidmenį.

STASYS PILKA, right, distinguished Lith.-American actor, as nobleman Butautas in stage play, "The New Generation", performed in Chicago, Ill.

1921 m. rudenį, norėdamas išvykti Lietuvon, turėjau persikelti į Maskvą. Prileido prie Meno Teatro Antrojo. Pasinėjau į Maskvos teatrinių gyvenimą, kol Lietuvos atstovas Jurgis Baltrušaitis vieno popiečio metu paliepė skubiai iš Maskvos vykti niekad dar nematyto Kauno linkui. Ir taip 1921 gruodžio 8 atvykau į tą miestą, kur likimas lėmė kiek ilgiau užtrukti.

1922 sausio pradžioje pasirodžiau Kauno scenoje — "Buridano asilė", turtuolio Lusjeno vaidmenį, kurį prieš tai vaidino Petras Kubertavičius. Debiutas žiūrovų nesužavėjo. Bet po kitų vaidmenų, pavasariop, režisoriaus Kastantas Glinskis pasakė: "Girdžiu iš publikos tamstai daug palankių balsų ir norėčiau, kad pasirinktumėte vaidmenį, kuriame galėtumėte pasirodyti pirmąjį kartą".

Tokiu būdu pradėjau "išsigalėti" Kauno scenoje.

— Kas pasiliko atmintyje iš darbo Lietuvos scenoje?

— Mano atmintis yra ypatinga: joje gerai užsifiksavo beveik vis-

STASYS PILKA — Grovas Almariva Beaumarchais "Figaro vestuvėse", 1924 metais Kauno Valst. Teatre.

kas, kas tik buvo Lietuvos teatroje ir užsitusavo, kas su lietuviška scena nesurišta. Ypač prisimenu bendradarbių talentus, jų meistriškumą, jų sunkų darbą. Tačiau iki šiol tebežavi keli nekasdieniai faktai. Lietuviško sceninio veikimo prieš revoliuciją dalyvis Antanas Jasūdis iš Leningrado per visas rubėžių kliūtis Lietuvon atgabeno visus lietuviškų draugijų ir sambūrių archyvus, afišas, programas. Kelias didžiules dėžes! Iš tos medžiagos Balys Sruoga parašė studiją "Lietuvos teatras Peterburge". Tai buvo tikra meilė scenai!

Nusipelnęs Lietuvos teatro kūrėjas Kastantas Glinskis, per atsišveikinimo spektaklį, komiteto rinktus per 16,000 litų paskyrė fondui scenos meną jaunimui studijuoti Vakarų Europoje. Nė vieno cento sau nepaėmė! Nors buvo sergąs žmogus. Tas fondas 1940 metais žuvo, bet nėra žuvusi lėdža.

Du atpasakoti įvykiai — man idealas. Teatro darbas yra savęs atsižadėjimo, pasiaukojimo ir nepaliaujamo tobulinimosi sritis. Lietuvos scena kūrimsi studijoje turėjo daug stabdžių, jos dalyviams teko "pavyti ir kaikur net pralenkėti" šimtmetinių tradicijų teatrui ir tuo pačiu metu daug ką reikėjo iš nieko pradėti, ugdyti, tobulinti. Tai pasiliko atminty ir širdy, nes tuose žygiuose buvo daug didvyriškumo, drąsos ir didelių pastangų. Ir aistringos savajai scenai meilės!

— Kas lėmė Tamstos augimą ir brendimą teatre?

— Brendimą ir augimą teatre man daug kas lėmė. Visų pirma, scenos darbo partneriai. Jiems esu dėkingas net labiau, negu režisoriaus. Nes mokiausi iš svetimų atsiekimų ir iš svetimų klaidų, t. y. iš gyvųjų pavyzdžių. Iš režisorių man iš visų kitų brangesnis pasiliko Kastantas Glinskis, nes jis leisdavo daug kūrybinės laisvės, ir iš jo žvilgsnio daugiau suprasdavau, negu iš kitų ilgų tiradų. Režisoriai manąjį augimą mažiau spartino, negu žiūrovai. Visą laiką jutau žiūrovus, persiteikdavo jų fluidai, užsidegimas, susidomėjimas. Žiūrovas mane kontroliuodavo, uždegdavo, pasakydavo be žodžių, kad klystų, versdavo improvizuoti. O vaidybinė improvizacija — kiekviename spektaklyje naujo ieškojimas — man sudaro aktoriaus profesijos (ir ypač jo meno) prasmę.

— Ką galėtumėte pasakyti apie savo sukurtus vaidmenis?

— Sukurtus, kas matė, atsimena. Geriau pakalbėsiu apie "nesukurtus", kuriais, kaip retas kas iš aktorių, (ironija!) galiu "pasigirti".

Lietuviškos scenos darbe yra sudužę daug manųjų vilčių ir svajonių, nes tekdavo, bendriems siekimams nusilenkiant, savęs atsižadėti. Teko būti pakaitalu tų elementų, kurių Kauno teatre stigo. Norisi nusišypsoti, prisiminti, kaip pirmą sykį Biržuose mane kelis vaidmenis vaidinant stebėjęs, B. Dauguvietis savo spausdintojo kritikoje teigė, jog "Pilka yra Ibseno veikalo aktorius". Bet niekad to paties Dauguviečio ar kitų režisorių statytuose Ibseno veikaluose nebuvau angažuotas. Tas pats Dauguvietis su Glinskiu ir Oleka-Žilinsku dažnai kartodavo, koks "puikus" būčiau Petručių Šekspyro komedijoje "Atkakliosios tramdymas". Nei šioje, nei bet kurioje kitoje Šekspyro komedijoje niekad nesmi vaidinęs! Daug kas laikė mane "Šilerio aktorium", o to romantiko kūryboje, išskyrus du "išgarsinuosius" vaidmenis "Klastoje ir meilėje" jokioje centrinėje rolėje negavau pasirodyti.

Pentinų žvangėjimas, lordai, grafai, kunigaikščiai, baronai, monoklis ir baltos pirštinės buvo diametraliai priešingi mano vidui dalykai, tai buvo "prievara", būtinos spragos užpildymas. Tačiau ir šią menką kūrybingą pareigą atlikdamas, kažkuriuo stebuklu įgavau publikos simpatijų. Bet to "pasiaukojimo" nesigailiu, nes buvo svarbiau teatras, negu "aš" teatre.

— Ar tie jūsų "kilmingi" vaidmenys nesiriša su Tamstos bajoriška kilme?

— Ne. Mano senelis Aleksandras Pilka buvo Trakinių kaimo Ukmergės aps. neperirtingiausias ūkininkas. Tik tėvas, po kareiviavimo, 40 metų praleido mieste, Petrapilyje. Abu turėjo pamėgimą knygai bei palinkimą rašyti, — šias silpnības, matyti, esu iš jų paveldėjęs. Motina — Amalija Dagaitaitė — iš Klaipėdos krašto. Taigi "bajoriška" kilme nei pasigirti, nei dėl jos nuliūsti negaliu.

— Kokios galimybės tarpt. ir plėstis lietuviškai scenai išeivijoje?

— Mano supratimu, veikimą ir pažangą nulemia asmenybės, jų užsidegimas ir ryžtas.

Kai 1926-1929 metais svečiavausi JAV-se, mes keli iš Lietuvos atvykę scenos žmonės, skersai išilgai daug sykių apvažinėjom lietuviškas kolonijas. Aš pats veikalus esu statęs ir Chicagoje ir Brooklyne, karštas Clevelande, Bostone ir kitur, o vaidinau — tai jau beveik visose kolonijose.

Dabar atvyko kažkokia keista "profesionalų" padermė; išdidūs, ambicingi, daug reikalauja, mažai dirbą. Todėl ir veikimas smunka, darosi žiūrovams nepatrauklus.

Chicagoje, pavyzdžiui, turime gal penkiolika bažnytkaimių, bet nėra vieningo "sostinės" įspūdžio. Pasi-tenkinama reklamos cirkais, proginiiais meno įvykiais, pravažiuojančių "garsenybių" bengališkomis ugnimis. Kai toje pat Chicagoje sėkmingai gyvavo vienijantis LIETUVIŲ TEATRAS, kuriame sutilpo visi keturi režisoriai, davęs liet. žiūrovams devynias premjeras ir keliasdešimt ryškių vaidinimų, Chicago imponavo visoms kolonijoms ir buvo kitiems sambūriams skatinančiu pavyzdžiu.

— Kokių receptų siūlytumėte savo teatro palaikymui ir ugdymui? Kapitalą ir užtikrintą žiūrovų skai-

ST. PILKA gen. Gedgaudo vaidmenyje A. Vienuolio veikale "1831 metai".

S. Pilka as Gen. Gedgaudas in stage play, The Year of 1831.

čių, kaip kai kas siūlė, artistams geras algas, ar dar ką kitą?

— Lietuvos teatro kūrimsi pradžioje negausūs scenos menininkai nei užtikrintų aukštų algų negaudavo, nei to paties, vienintelio Lietuvoje, teatro ateitis nebuvo užtikrinta (nes kas antrą mėnesį valdžia skelbdavo teatrą uždarysianti), nei repertuaro, nei technikos priemonių beveik nebuvo. Bet buvo noras ištvirti, nugalėti sunkumus ir atsiekti. Šis receptas būtų naudingas ir šiandieną mums, esantiems visame pasaulyje išblaškytiems.

— Ką pasakytumėte dėl veikalo?

— Manau, kad nūdien turėtume vaidinti beveik tik savo autorių scenos kūrinius ir tuo būdu, o ne vien tik konkursais ir premijomis, skatinti naują lietuvišką dramaturgiją.

— Kas Amerikoje, teatrinėje srityje beveikiant, paliko šilčiausią įspūdį?

— Mane šildė savas žiūrovas. Tie, kurie net po tris-keturis sykius ateidavo žiūrėti manųjų pastatymų. Šildė Amerikoje gimęs Antanas Phillips, skolinęs pastatymams pinigų; tą pat darė Povilas ir Petronėlė Milleriai. Jėgų teikė tie, kas pasitikėjo ir talkininkavo sudarant du toms "Teatro Almanach" (šimtą pastatymų atstoja darbas!), skatinę rašyti teatrinis atsiminimus, įvairiais būdais provokavę mano kūrybą. Ypatingą šilumą esu patyręs iš vienuolių seserų-kazimieriečių, kurios pačios pirmosios Amerikoje panorėjo išklaisyti mano rečitalio, taip nuoširdžiai talkininkavo, leisdamos naudotis turtingais jų bibliotekos lituanistiniais rinkiniais, buvo taip jautrios, kai vaidinau poetą Antaną Strazdelį ir savaip bandžiau atskleisti jo gyvenimiškąją dramą.

— Kaip Tamsta žiūrite į nusilenkimą sistemoms ir madingą mūsųose sistemų garbinimą?

— Nemažai europinio teatro aktorių yra palikę memuarus, sceninio amato "vade mecum", techniš- kų vaidybos taisyklių toms. Stanislavskis, pavyzdžiui, sudarė sąvą- ją, paskutiniu metu taip išgarsin- tą, sistemą, tačiau įdomu, kodėl jis savo laiku Amerikoje besisvečiuo-

damas, yra kalbėjęs ir rašęs, kad jo sistema teskiriama vien rusų scenos žmonėms ir primygtinai nurodydavo, kad kitų tautų menininkams ji yra mažai tetinkanti.

Manau, kad tikrai talentingas menininkas sudaro savąją "sistemą" ir naudoja savo paties vaidybinės pažangos metodus.

O kiekvienas tautinis teatras, mano manymu, privalo kūrybinių šaltinių ieškoti tautos veide ir jos dvasinių savybių verpetuose.

— Kokia sukaktuvinė nuotaika ir kokie ateities planai?

— Visi planai priklauso nuo bendro išeiviško nusiteikimo, nuo bendro ryžto ir nuo bendrų siekimų. Turiu užbaigti "popierinį" (knygų spausdinimo) vargą, o tada grįžti į gyvąjį teatrą. Vis labiau tolstu nuo aktoriškos profesijos, vis labiau linkstu į režisūrą, į spektaklio organizavimo ir jo "padarymo" meną. Kiek galėdamas, seku ir Amerikos ir Lietuvos teatrinius įvykius, režisūros modernuosius kelius, gyvenu idėjinėmis laikotarpio nuotakomis. Ir vis labiau jaučiu atsakomybę dėl įsipareigojimo dirbti lietuviškoje scenoje. Šiandien emigracijoje nėra prasmės galvoti apie svetimus sodus, kada mūsų pačių darželiai ir lysvės reikalauja meilės ir darbo. Lietuviškoje scenoje mums yra daug takų ir takelių. Gyvenimas atskleidžia tiek daug naujo ir didingo. Tik reikia atsimerkti ir į gyvenimą žvaliom akim ir gyva širdim atsilepti.

W. ir M. GAUČIŲ ŠEIMA, apie kurią rašė visa amerikoniškoji Chicago's spauda, kai pernai metų gale Monika Gaučienė su dviem vaikais, atvyko paleista iš Sibiro koncentracijos stovyklos. Amerikos pilietis W. Gaučius, prieš pat karą nuvykęs į Lietuvą, į Ameriką grįžti tegavo leidimą tik 1946 metais, bet... vienas, nes jo šeimos narių, kaip nepiliečių, kartu neišleido. Čia jam šeimos atgabenimu besirūpinant, visa jo šeima buvo išstremta į Sibiro vergų stovyklą. 11 metų Gaučius kovojo dėl savo šeimos, kol štai, pagaliau vėl visi kartu. Iš dešinės: Monika Gaučienė, W. Gaučius, duktė Rūta (16 metų), sūnus Romas (13 metų). Vaikai lanko mokyklas Chicagoje, Rūta yra Maria High School mokinė.

W. GAUČIUS of Chicago, Ill., meets his wife and children who last year before Xmas came to the US after having been released by the Russian Communists from a slave labor camp in Siberia. Mr. Gaučius, as US citizen, went for a visit to Lithuania in 1939. The war broke out and he could not come back. In 1946 he came back to this country but his wife and children were not permitted to leave the Soviet Union, they were deported to Siberia for slave labor.

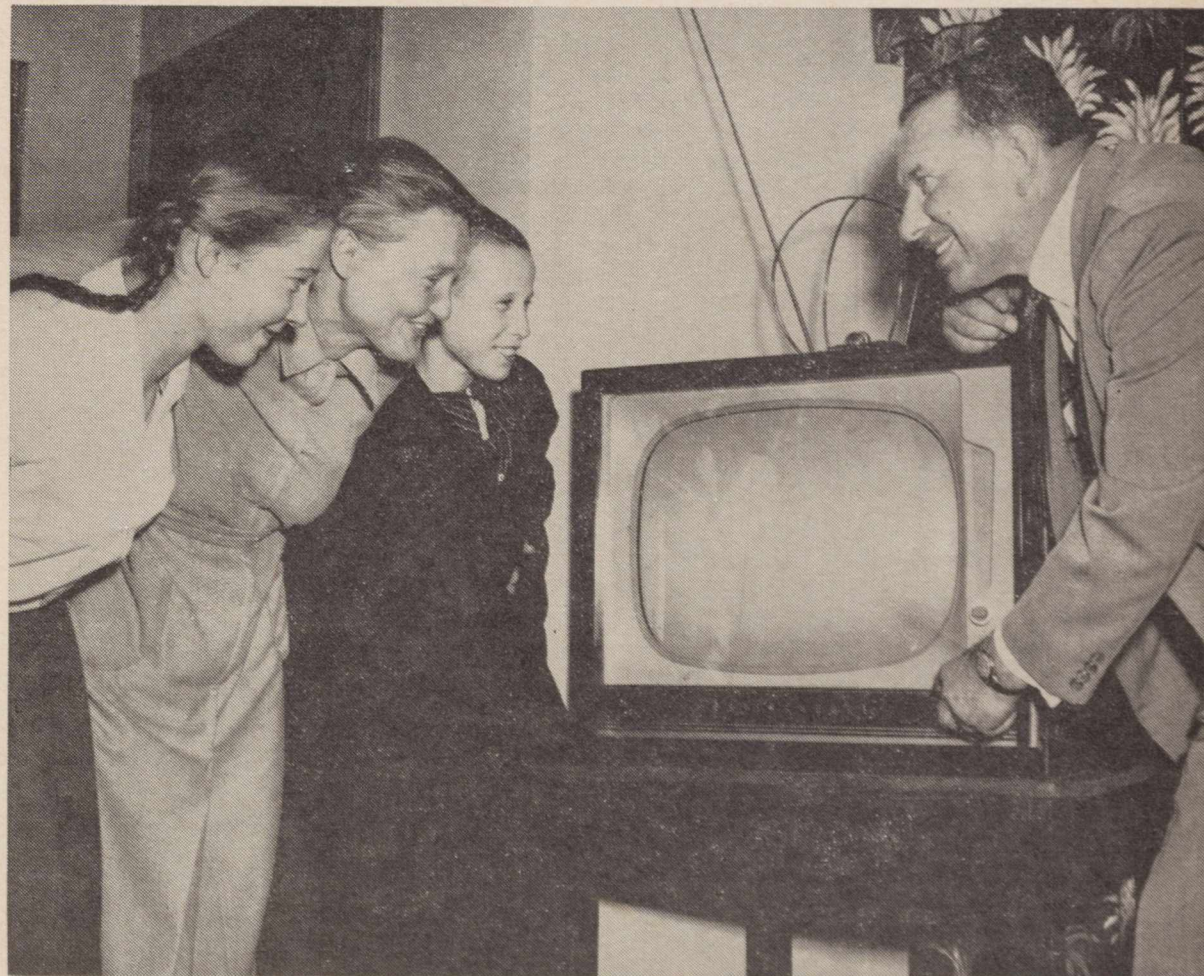
ŠEIMA SUSITINKA PO VIENUOLIKOS METŲ

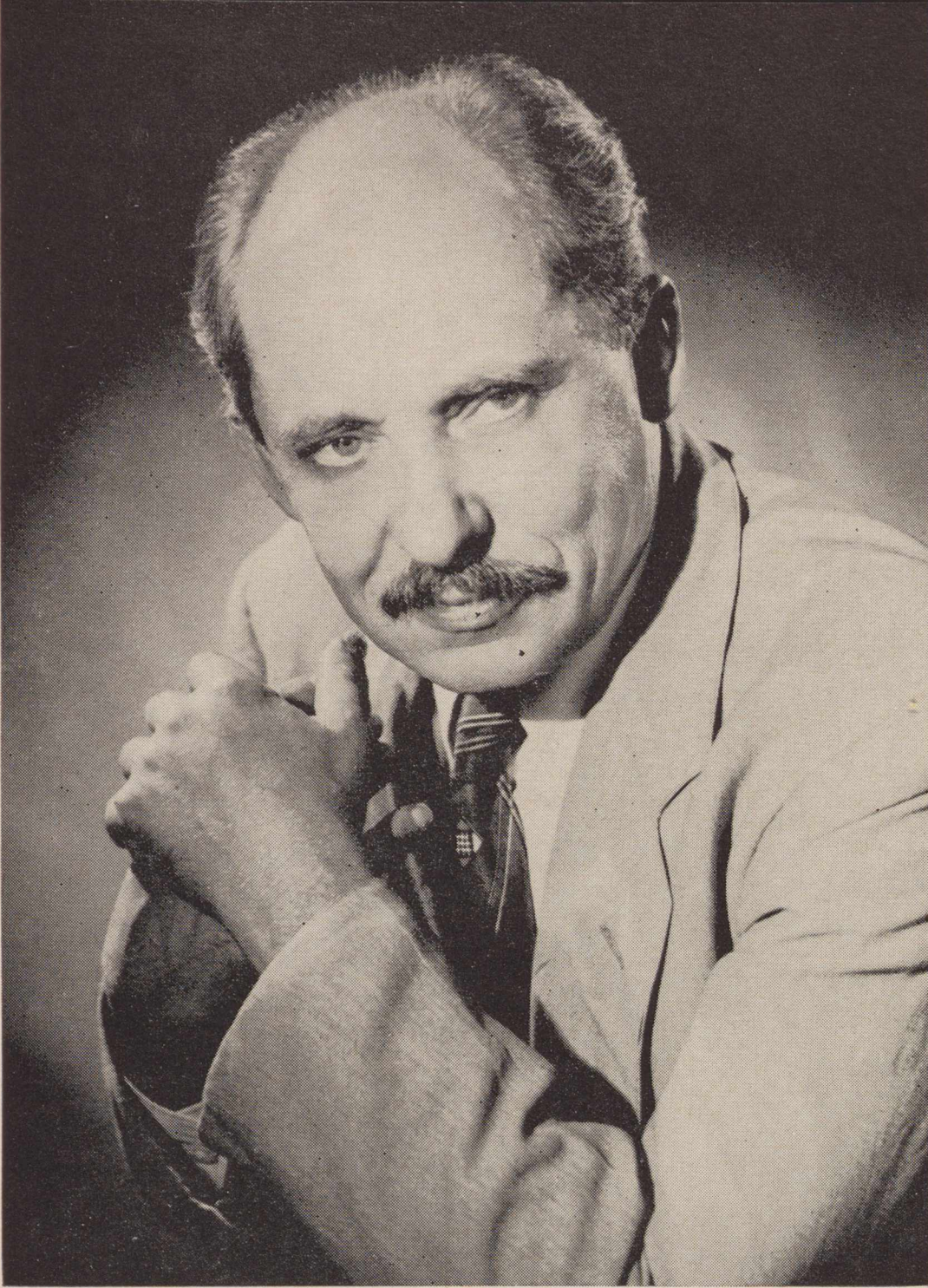
GAUČIŲ ŠEIMA maisto krautuvėje. Čia juos apdovanoja vaisiais ir daržovėmis. Kitos krautuvės, sužinojusios apie svečius iš Sibiro, taip pat nepagalėjo dovanų. Nors į krautuvę šeima atvažiavo auto mašina, bet Rūta, pripratusi prie gerai apautų kojų, ir čia pirmomis dienomis nenori skirtis su savo patogiais, jokio oro nebijančiais auliniais.

THE GAUČIUS FAMILY in a grocery store. Mrs. W. Gaučius and the children for a number of years had lived on bread and potatoes in Siberia, and many many times they did not have enough bread and potatoes.

VINCAS GAUČIUS rodo televizijos aparatą saviesiems, ką tik atvykusiems iš Sibiro. MRS. GAUČIUS and children see a television set for the first time in their life.

RAŠYTOJAS EMILIS SKUJENIEKAS, Cleveland, Ohio.

E. SKUJENIEKS, distinguished Latvian-American author, Cleveland, Ohio.

Emilis Skujeniekas, latvių rašytojas, gimęs 1903 Bauskėje, Latvijoje, nuo 1922 iki 1928 gyveno Lietuvoje, mokytojaudamas Biržų apskrityje. Karinę prievolę atliko Gedimino pulke Ukmergėje. Po 1928 apsigyveno Rygoje ir dirbo įvairių žurnalo ir laikraščio redakcijose bei leidyklose. 1944 m. pasitraukė į Vakarus, dabar gyvena Cleveland, Ohio.

Lietuvių spaudoje rašyti pradėjo 1922. Nuo 1939 yra Lietuvių Rašytojų Draugijos narys. Iš originaliųjų jo latviškų veikalų svarbesnieji paminėtini šie: Smulkūs nepasisekimai, novelės, 1946; Sidabrinė lapė, 1948; Žiedas, 1951; Visi dirba savo darbus, vaikams, 1946. Latvių literatūrai jis yra davęs apie 20 vertimų iš įvairių kalbų. Iš lietuvių autorių jis yra išvertęs: V. Krėvės Žentas; B. Sruogos Milžino paukštelis; P. Vaičiūno Naujieji žmonės, Aukso žaismas, Nuodėmingas angelas; S. Čiurlionienės Aušros sūnūs, Dvylika brolių; Pinigėliai; V. Ramono Kryžiai ir Dulkės raudonam saulėleidy; V. Alanto Buhalterijos klaidos; R. Spalio Gatvės berniuko nuotykių ir Ant ribos. Trumpesnių prozos ir poezijos kūrinių yra vertęs beveik iš visų žymesniųjų lietuvių rašytojų, kaip Brazdžionis, Aistis, Vaičiulaitis ir kt.

BESOČIAI NUO PASIENIO

Skubant svetimo krašto miesto gatvėmis, besiveržiant į perpildytas susisiekimo priemones, kantriai belaukiant savo eilės valgyklose — visur mane supa kartais suprantamų, o dažnai vos girdėtų arba net visai negirdėtų kalbų mišinys. Ausis pagauna kelis pažįstamus žodžius, retkarčiais iš jų smegenyse susidaro ištisa sąvoka ir tai suteikia džiaugsmo, kad mano akiratis plečiasi.

Tačiau dažniausiai tenka stebėti, iki kokių tragikomiskų atsitikimų nuveda toks pasiklydimas šioje užburtoje kalbų girioje. Prie legendarinio Babelio žmonės per kalbų gausumą nebegalėjo susiprasti. Dabar pasitaiko tiesiog atvirkščiai. Nesuvaldomas liežuvis, kurio savininkui atrodo, kad jo kalbos atvirksčiai. Nesuvaldomas liežuvis, kurio savininkui niekas nesupranta, staiga atsiduria lyg į mūrą. Dažnai tai tik tai nedidelė katastrofa be rimtų pasekų, jei kaimynas į išdykusiai jam taikytą pastabą, daugiau ar mažiau sąmojingai, atsako ta pačia kalba.

Tokiais atvejais aš visuomet atsimenu įvykį prieš keliasdešimt metų.

Kaunan mes įvažiuojame apie vidunaktį. Man miestas buvo visai svetimas, todėl pilnai pasitikėjau savo kolegos Miko vadovybe. Toliau nuo stoties suradome mokyklą, kur buvo įrengta viena nakvynių iš provincijos atvykusiems mokytojų kongreso dalyviams.

Šiaip taip patamsyje nusikapstę, suradome mieguistą mokyklos vedėją, kuris mus nuvedė į vienos klasės kampatį. Už keliolikos minučių mes jau drybojome minkštuose šiauduose.

Pabudome prieš aštuonias. Mūsų bendrija dar miegojo. Miestas buvo apimtas tylos, kaip jau sekmadienio rytą. Kongreso atidarymas buvo numatytas antrą valandą, todėl mes turėjome dar pakankamai daug laiko pasidaryti po miestą.

Pirma reikėjo papusryčiauti. Iš namų nebuvome nieko pasiėmę, nes nenorėjome savęs apsunkinti nereikalingu bagažu. Nejaugi sostinėje gali ko nors trūkti, jei tik yra pinigų?

O vis dėlto pasirodė, kad vien pinigais ne visas pasiekama. Nepermaldaujamos policijos taisyklės

neleido nė vienos verslo įmonės durims sekmadieniais atsidaryti anksčiau pirmos valandos. Ar tai būtų restoranai, ar kavinės, kepykla, ar maisto bei pieno parduotuvė — visur langinės buvo nuleistos. Storios geležinės kartys ir didžiosios spynos liudijo, kad miestas tikrai švenčia sekmadienį.

Geroką valandą pražygiavę pro uždarytas duris, nebežinojome, kas daryti. Apetitas jau buvo virtęs tikru alkium.

Pagaliau nutarėm savo bėdą pasakoti artimiausiam policininkui. Kažin, gal jis galės mums ką nors patarti.

Išklausęs mus ne be užuojautos, jis tiksliai trūktelėjo pečiais.

— Taigi, gerbiamieji, aš pilnai suprantu, kad atvykusiems iš provincijos tokiais atvejais nelengva. Bet ką aš jums galėčiau patarti? Galėtumėte pabandyti stoties bufete, bet stotis toli, kainos ten persūdytos, o šiuo metu ir ten nieko doro negausite. Jeigu jums pasisektų per užpakalines duris patekti į kokią arbatinę — dar ir pas mus atsiranda žmonių, kurie, besivaikydami keletos skatelių pelno, rizikuoja didelėmis pinigėmis pabaudomis arba net įmonės uždarymu. Tiksliai, — jis nusišypsojo, — tą aš jums patariu kaip žmogus, o ne kaip policijos tarnautojas.

Padėkoję už malonų patarimą, pasileidome įeiti į laimės.

Bet ir šis kelias nenorėjo mūsų nuvesti prie tikslo. Užsukome į kiekvieną kiemą, kur tik gatvės pusėje pastebėjome arbatinės iškabą, išsibildinome prie įvairių durų, bet visur be pasiekimų. Jau norėjome kiekį susiveržti diržus ir laukti iki pirmos, kai, mums besibeldžiant vienos durys pagaliau atsidarė.

— Ko norite? — nepermaloniausiai paklausė liekna šviesiaplaukė mergina, juoda suknele ir balta padavėjos priejuostelė.

Jos ironiško žvilgsnio apsvilinti, mes truputį lyg sumišome.

— Mes atvažiavę iš provincijos... — Mikas ėmė aiškintis. — Norėjome ko nors pusryčiaus... Išvaikščiojom pusę miesto — visur uždaryta.

— Taisyklės liečia ir mus, — mergina lyg kiek nusileido.

— Ar vis dėlto nebūtų kaip nors galima? — bandžiau ir aš savo laimę. — Kainos nesvarbu.

Mergina žvilgsniu lyg numatavo mus nuo galvos iki kojų ir pravėrė duris kiek plačiau.

— Na, gerai, galite įeiti.

Iškart pasidarė lengviau. Sekėm paskui ją tamsiu koridorium iki didoko kambario, kur jinai įjungė šviesą.

— Ko gi jūs norėtumėte? — ji užklausė jau kiek palankesniu tonu, ir tik dabar jos kalboje pastebėjau kiek nelietuviško akcento. Pyrago, kavos galite gauti.

— Nebūtų pro šalį pora dešrelių, — nedrąsiai prabilau.

— Galima ir tai. Tiksliai šaltų. Pas mus dar nesikūrena krosnis.

— Žinoma, — skubėjau pritarti, bijodamas, kad ji nepakeistų savo nuomonės. — Neškit tik čion, bus gerai.

Mergina dingo tamsiame gretimame kambaryje, o mes atsisėdom prie staliuko šalia durų. Nesuspėjome nė apsidairyti, kaip prieš mus atsirado didoki puodukai apysiltės kavos ir lėkštė su visa krūva rieštainių.

Dešros tuoj bus, — mergina pranešė ir vėl dingo.

Gretimajame kambaryje pasigirdo tylūs balsai. Pagavome tiksliai

vieną kitą žodį, kas mums davė suprasti, kad ten kalbama latviškai.

— Ar girdi? — pusbalsiu paklausė Mikas.

— Žinoma, — atsakiau. — Apsimesk, kad nesupranti, tegu sau šnekasi.

Mūsų mergina grįžo nešinė lėkšte su penkiomis kietomis dešrelėmis.

— Malonėkite, — ji padėjo lėkštelę ant stalo. — Tuo tarpu nieko kito negalima gauti.

— Ačiū, užteks, — atsakė Mikas.

Mergina lėtais, bet grakščiais žingsniais nuėjo į gretimąjį kambarį. Kalbos ten darėsi vis garsesnės. Jau nebeteko abejoti, kad ten kalbama apie mus. Lengva buvo atskirti net keletą balsų. Matyt, mes buvome patekę į arbatinę, kur visos padėjėjos latvaitės. Žinoma, joms nė į galvą neatėjo, kad mes viską suprantame, kitaip jos nebūtų taip išdykusiai paleidusios liežuvių.

— Tuoju matyti, kad muzikai, — prasiitarė viena iš nematomųjų. — Taip anksti iš ryto — jau dešra... Kaip jie tai gali sudoroti.

— Dešra dar nieko, — atsiliepė kita. — Tokiems tik duok raugintų kopūstų ar burokų ir dar gerą gabalą lašinių. Tai jų tikrasis ēdalas.

— Nutilk, man jau vien tik besiklausant darosi šlykštu, sušuko trečioji.

— Na, na, nevaidink čia bajorės! Pamatysi — gausi ir tu vyrą iš tokių muzikų ir turėsi jam kasdien virti lašinius!

— Ne-e-e! Už tokio jokiu būdu netekėsiu. Tai jau verčiau likti senmerge.

— Tyliau!.. — nedrąsiai sudraudė ketvirtas balsas. — Gali pasitaikyti, kad jie supranta.

— Ką čia niekus kalbi, — ramino pirmoji. — Tai jau matyti iš išvaizdos, kad jie nesupranta nė žodžio. Tikriausiai jie nuo lenkų pasienio.

— Galimas dalykas, — atsiliepė antroji. — Ten jau tie žmonės tokie pusiau badu padvėję.

Mes tiksliai pažvelgėm vienas į kitą ir ramiai raitėm savo dešras.

— Leisk, aš pažiūrėsiu, kaip jie atrodo, — praskambo landus balselis.

— Palauk... Palauk! Nebėkite visos kartu, dar pamanyš kažin ką, — sudraudė pirmoji. — Žiūrėkite po vieną.

Pora išdykėlišku akių dirstelėjo pro duris, bet mes dėjomės to nematę. Tada pasirodė antroji, paskui trečioji, ketvirtoji. Taip mes gavome pamatyti visų penkių tauškučių parądą.

— Dar viena dešra liko, — pradėfiliavus pranešė paskutinioji. — Matysim, kuris bus didesnis besotis ir kibs prie jos.

— Manding, tas kudlotasis, kuris panašus į rusų popą, — pranašavo kita.

— Visai nežinojau, kad tu panašus į popą, — su pašaipa pusbalaisiu pro dantis prakošė Mikas.

— Tylėk ir klausykis toliau, — pašnabždomis sudraudė ją ir perpjoviau dešrą pusiau.

— Abu tokie! — džiugiai sucypė plonas balselis.

Tolimesnis pašnekėsė gretimajame kambaryje tęsėsi taip tyliai, kad jau nebegalėjome suprasti nė žodžio. Tikriausiai ten buvo svarstomi gana smarkūs dalykai, nes visos stengėsi sulaikyti juoką, kol pagaliau viena garsiai sušuko:

— Iš proto kraustaisi, ar ką!?

NUKELTA Į 10 PSL.

STASIO PILKOS POEZIJOS POSMAI

(Iš bavariško dienyno)

TRIUMFO VĖLIAVOS

Tarpukalniuos, kur plakas, krenta neužmiegančios kaskados,
Paskęsta pušys lieknosios skliaute aukštajam, mėlynajam.
O Königsee vandeny, nuo saulės spindulių safyriškai puošniajam,
Spalvų žėrėjimo, šviesos žaismės tapybinis paradas!

Vaisku, skaidru aplink, lyg tų — kadaise artimų — akių žydrumas
Čionai (iš atminties gelmių) į aukštus kalnus atkeliavo.
O gal bepročio Liudo Bavariečio pamėgtas skausmingas mėlynumas
Triumfo vėliavom ant kapo jo — giliajam ežere — suplevėsavo.
Almbachklamm-Berchtesgaden, 1946

PAVASARIS PRIE REINO

Lengvų pūkinių debesėlių vilkstinės
Gabena kraitį nuotakos iš žydrumos namų.
Spalvomis, sultimis, gaiviuoju žemės kvapumu
Pavasaris prie Reino išilinksmo.

Su vėju žaisdama, linksmas išdaigas krečia saulė:
Rausvais dažais vaikus ir senius nugrimuoja.
O debesėliai — tie lengvieji — jungias į apgaulę:
Pro saulę švęstu vandeniu į Reiną nulašnoja.

Nuo pumpurų, nuo spindulių akyse raibsta...
Ir unisonan raibsta Reino vandenys sraunieji.
Pavasarinio liūdesiu man mintys ir širdis apsvaigsta.
Ataslenka saldus mirażas: krantai Šventosios tolimieji...
1947.

RUDENINĖ AKVARELĖ

Garsais kimi ir spalvomis nublukusi
Lietinga, purvina diena švininiu dangumi atslinko.
Ir rudenio artėjimą kranksėjimais sutinka
Ražienon varnos juodu raželiu nutupusios.

Liūdny padebesėlių krenta ašarėlės...
Aplinkui tik gailioji gailystėlė.

GYVENIMAS

Žmogaus gyvenimas — strėlė iš lanko,
Kuri nevisada pataiko taikinin.
Slogutis, kurs šviesius sapnus aplanko.
Tai bekrentąs akmuo giliajan šulinin.

Gyvenimas — nudegęs peteliškės margas sparnas.
Darbščiųjų bičių dūzgesys saulėtoje dienoj.
Kranksėjimas bažnyčios bokšte varnų...
Bedugnės vaizdas būnant aukštumoj.

Gyvenimas — tamsiame židiny žarijos.
Ledynai, laumės juostos nušviesti.
Prie kūdikėlio karsto baltosios lelijos
Ir ilgesio keliai, nežinomybėn nutiesti.

Gyvenimas, tai laivas, kurs į dugną grimsta.
Pavasario žiedai, nepalieti šalny...
Diena, kuri be rytmečio šviesaus atgimsta
Ir be žvaigždžių ištirpsta už kalnų...
Chicago, 1957

V. K. JONYNAS

STASYS PILKA žinomas ne tik kaip aktorius, bet ir kaip originalaus stiliaus essay rašytojas teatro temomis. Šiame LD numery minimos jo dvigubos sukakties proga tebūnie leista atskleisti dar vienas — poeto — talentas. Šios ištraukos iš taip vadinamo Pilkos "lyrinio dienoraščio" eilėmis rodo gerą formos valdymą, stiprų tapybinių vaizdų dažą, modernią minties interpretaciją ir bendrai literatūrinę kultūrą.

ŽALVARINIS RUDENS RYTAS

(Iš ciklo "Neramūs rytmečiai")
Gilumoje mėlynės plaukia ir nardosi
debesys. Galiūno vėjo suplakti ir putoti.
Šiurkšlėmis draikosi rūkas. Ir sklaidosi
virš akiračių juostos žalsvos ir languotos.

(Žalvariniu apsiaustu išdidžiai miškas apsidengė.)

Aušros purpurinės spindulių padegti,
kai saulės skiltuvas iš karto juos ižiebė,
jau qžuolo lapai (ir klevo, karpyti) užsidegė.

(Medžio lapus skaniai laižo žalvariniai liežuviai.)

Nuo rasos drėgnoje, minkštoje dar žemėje
paukščiukas puošias ir prausias. Ir geria
paukštelis iš mažo lapelio. Saldžiai prisimerkęs — — —
O rytas vien rudenio žalvarį kloja ir beria.
1949, Chicago

MANOJI ČIKAGA ŠIANDIEN

(Pesimistinių etiudų virtinė)

Sunkus švininis vakaras. Palšvi, neramūs debesys, audros artėjimas...
Manosios Aukštaitijos seno kapinyno siluetas ant kalnelio.
Ir gedulo giesmių gaudus, siaubus ir nepailstamas aidėjimas —
Nauji ir netikėti palydovai ant šio kieto, slidaus kelio.
Pro rūką mirga, buria dirbtinoj šviesoje vitrinų monai.
O ežeras platus, gelmėj iš naujo paskandinęs trumpą dieną,
Savęspi traukia mano žingsnį. Žingsnį sunkų, žingsnį lėną...
Ir pamažėl užgęsta debesyse paauksuoti skliauto lampionai.
Chicago, 1951

J E R O N I M A S

CHARLES ANGOFF

Vienas iš šilčiausių mano atsiminimų, saugojamų metų metais, yra apie Jeronimą, su kuriuo išdirbau arti ketverių metų Thompsono parduotuvėje, netoli pietinės stoties, Bostone. Kilęs iš tokios pat ekonوميškai silpnos šeimos, kaip ir aš, jis pažinojo visas mano baimes ir abejones, visus mano slaptus troškimus ir gailėsčius. Ir iš tos mūsų bičiulystės išaugo pirmoji ir, galbūt, ilgiausiai išliekanti tolerancijos pamoka. Nežiūrint, kad Jeronimas, trumpai — Jerry, buvo dievotas katalikas, ištikimai praktikuojantis religijoje — dėl ko mano tėvai žiūrėjo į jį su rimtu nepasitikėjimu — aš veikiai prisirišau prie jo ir iš jo pasimokiau pačiais jauniausiais savo metais, kad tikras religinis jausmas, nežiūrint kokio tikėjimo bebūtų, greičiau sujungia vieną su kitu, negu atskiria, ir sujungia tvirtais ryšiais.

Aš buvau išdirbęs Thompsono parduotuvėje apie šešis mėnesius kaip pasiuntinukas ir jaunesnysis prižiūrėtojas, nešiojantis ryšulius į artimesnes įstaigas ir, po darbo valandų, padedąs apšvarinti parduotuvę. Šiokiomis dienomis dirbdavau nuo trečios valandos, tik pasibaigus paskutinei pamokai gimnazijoje, iki šeštos vakaro, o šeštadieniais — nuo septynių ryto iki vidurnakčių. Už tą darbą gaudavau po 4 dolerius ir 50 centų savaitėje — 1915 metais tai buvo neblogas atlyginimas, juo labiau, kad aš pats tebuvaau trylikos metų. Man buvo pažadėti 8 dol. savaitėi per vasaros atostogų mėnesius, jeigu dirbsiu ištisas dienas, ir p. Thompsonas išlaikė savo žodį. Iš karto turėjau labai daug darbo ir mažą laiko palakstyti, bet netrukus visa tai man ėmė patikti, nes čia turėjau progos susitikti su žmonėmis, kurių anksčiau, būdamas prisirišęs prie namų, nepažinojau. Pirmą kartą savo gyvenime mačiau, kaip policininkai krautuvės gale nusi-vilkdavo apsiaustus ir rūkydavo, ir tasai romantiškas nelegalumas mane labai domino. Kai p. Thompsonas vieną vakarą pakuždom pri-grasė, kad niekam apie tuos polici-ninkus neprasitarčiau, tą akimirką pasijutau svarbi asmenybė. Naktį apie tai papasakojau savo tėvui, žinoma, išgaudamas iš jo pažadą, kad niekam nė bur-mur. Jis tik pa-žiūrėjo į mane ir sudejavo liūdnu balsu: „Amerika, Amerika“. Gi mo-tina, išklausiusi mano istorijos, vi-siškai nieko nepasakė. Ji buvo per-daug užimta mano valgydinimu, nes norėjo, kad ištverčiau tokiam sun-kiame darbe.

Vieną popietę p. Thompsonas įvedė berniuką, maždaug mano amžiaus, ir tarė man:

— Frankai, susipažink su Jerry. Jis tau padės dirbti. Dabar aprodyk jam viską.

Valandėlę aš žiūrėjau į Jerry, o jis žiūrėjo į mane. Staiga pasiju-tau atsakingas už jį, ir pasakiau: „Matai tą rūsį — reikės išvalyti“, ir nusivedžiau jį žemyn.

Rūsio valymas buvo vienas iš siaubingiausių darbų. Pardavėjai versdavo ten visokias dėzes, bana-nų kraites, apelsinų pintines, viso-kius vilnų gabalus — mėtydavo viską, kas tik jiems po kojom pasi-maišydavo, o visdėlto norėdavo, kad praėjimas nebūtų užverstas, nes apačioje buvo vyrų kambarys. P. Thompsonas taip pat reikalavo, kad kiekvieną naktį, prieš eidamas namo, dar kartą išvalyčiau rūsį. Jau

pats tų griozdų pašalinimas buvo bjaurus daiktas, bet kuo aš labiau-siai šlykštėjausi — tai didžiulėm žiurkėm, slankiojančiom tarp dėžių ir lakstančiom gariniais vamzdžiais virš mano galvos.

Išklausęs, ką reikės daryti, Jerry nepasakė nė pusės žodžio, bet tuoj ėmėsi darbo. Kokį pusvalandį bi-jojau net prisiartinti prie jo ir pa-siteirauti kaip jam sekasi. Net bu-vau užmiršęs įspėti, kad stovėtų nuošaliai nuo laiptų, nes padavė-jai buvo įpratę viską sviesti žemyn, net nepažvelgdami į tą pusę, ir tik po to šūkterėdami: „Pasisaugokit, jūs, ten apačioje!“

Visą pusvalandį praverčiau prie-angyje pripildydamas tuščias dė-žes daržovių ir šlavinėdamas apie žuvies ir mėsos kapojimo suoliu-kus. Taip pat galvojau apie Jerry. Kad tik jo neužgautų krisdama a-pelsinų pintinė ar kiaušinių dėžė. Praeidamas pro šalį, p. Thompso-nas paklausė, kaip sekasi nauja-jam berniukščiui. Atsakiau, kad ge-rai, ir tasai pamelavimas man dar daugiau rūpesčių sukėlė. Nebeiš-tverdamas ilgiau, leidausi žemyn. Į akis krito laiptų švarumas. Gir-dėjau jį triusiantis, bet nesiskubi-nau pasižiūrėti, ėjau lėtais žings-niais. Pagaliau pamačiau ir jį patį. Jerry buvo visas suprakaitavęs, ta-čiau mane pamatęs, nusišypsojo ir sušuko:

— Atrodo, kad čia bus galima so-čiai pavalgyti.

Nusišypsojau ir aš, tik nežinojau, ką atsakyti.

Jis atsisėdo ant tuščios kiaušinių dėžės ir paklausė:

— Kas per žmogus, tasai p. Thompsonas?

— Neblogas, bet žiūri, kad dirb-tum, — atsakiau.

— Šitas darbas geresnis už tą, ku-rį anksčiau turėjau. Ten reikėdavo krauti ledus į ledvežimį. Vos dva-sios neištraukdavo. Čia nors švaru.

Abu nusijuokėm. Staiga Jerry sviedė medžio gabalą į riebią žiur-kę, kuri bėgo virš mūsų galvų sker-sai vamzdį. Nepataikė.

— Aš vistiek su jom susidorosiu, — pasakė jis, — labai jau įsiganiu-sios.

— Taigi, — pritariau patyliukais.

— O ar tu jų nebijai? — paklau-sė Jerry.

— Bijoti nebijau, tik nekenčiu.

— Aš jas sutvarkysiu, — vėl pa-brėžė Jerry.

— Netrukus gali mus kur nors pasiūsti. Kokį ryšuliuką nunešt ne-toliese, — kitur nukreipiau kalbą, nes Jerry pradėjo man vis labiau ir labiau patikti.

— Gerai, — atsakė jis. Paskui atidžiai pažiūrėjo į mane ir vėl prašneko: — Niekas juk negali už-draust metėjui numest kokį obuolį, bananą ar agurkėlį, kai čia svaidda tuos tuščius daiktus, ką?

Supratau, ką jis galvojo.

— Ne, patvirtinau.

— Tiek aš ir norėjau sužinot, — ir Jerry vėl ėmėsi darbo. Sugrįžau į viršų, būdamas tikras, kad aš ir Jerry galėsime kuo iškalbingiausiai sutarti, kaip tais laikais buvo mėgs-tama išsireikšti, ir nors žinojau, kad turėsiu jam kai ką parodyt, bet kartu jaučiau, kad ir jis galės mane daug ko pamokyti.

Jerry labai greit persiėmė darbu, ir jam buvo leista pardavinėti dar-žoves šeštadienio popiečiais, kada ten taip daug žmonių prisigrūsda-vo. Abu mus tuo pačiu laiku pa-aukštino, nors vis dar tebebuvom

siuntinėjami čia vienur, čia kitur su pirkiniais ryšuliais, ir aslą tebe-šlavėm kaip šlavę. Taip pat mūsų atlyginimas nepadidėjo. Tačiau vil-kėjimas baltais, ilgais apsiaustais ir bendravimas su pirkėjais reiškė daugiau, negu mes būtume galėję išsiaiškinti. Tai buvo tas pat, kaip senesnio žmogaus kreipimasis į mus žodžiu „ponas“, arba gavimas laiško iš kokio biznio koncerno, laiško, kuris būtų mums asmeniškai adresuotas.

Jerry išmokė mane, kaip sveikam išsilaikyti darbe ir susitaupyti pi-nigo. Kartą pasakiau, kad prieš at-eidamas į darbą, užsuku į kafete-riją kavos puoduko išgerti ir su-muštinio su sūriu užvalgyti. Tai nesąmonė, — pasakė Jerry, ir aš tuoj pamačiau, ką jis galvojo. Jis atidarydavo avies liežuvių dėžutę ir pasidėdavo po daržovių stalu, kur nei p. Thompsonas, nei jo užvaizda beveik niekada nesižvalgydavo. Nu-taikęs progą, Jerry įsikišdavo porą liežuvių į baltąjo apsiausto kišenę, nusileisdavo į vyrų kambarį, ten suvalgydavo, po to vėl grįždavo į savo postą. Tokiu būdu jis prasima-nydavo apelsinų, obuolių, vynuogių, ar ko kito, kas tik jam patikdavo. Vilkėdamas baltą apsiaustą, Jerry galėjo vaikštinėti po krautuvę, kur tik jam patiko. Iš karto dar svyravau, kai jis ir man patarė pasidėti atsargų po daržovių stalu, bet ne-trukus ir aš dariau lygiai taip, kaip darė Jerry, nekvaršindamas galvos moralinėm abejonėm. O kai po to pamačiau, kaip vyriausias mėsos pardavėjas atsikerta apie pusę sva-ro kepeninės dešros ir čia pat, p. Thompsono akyse, sužliumbia, bet-kokios abejonės dėl mano darbų dingo, nors ir aš ir Jerry vis dar valgydavom, taip sakant, privačiai. Jerry sakė, kad taip esą geriau, nors jis nepaaiškino man savo filo-sofijos, kuri grindė tokį jo spren-dimą. Dariau lygiai taip, kaip ir jis darė, nekeldamas jokių klausimų. Daugiau sutaupiau pinigų ir geriau valgiau.

Kartais tokie slapti krautuvės valgiai suteikdavo mums virškini-mo nesmagumų. Vieną šeštadienį Jerry ir aš pietavom rūsyje. Slap-toje vietoje jis buvo pasidėjęs ket-virtį dėžės konservuotų avies lie-žuvių, pintę saldžios grietinės, ke-palą duonos ir keletą kriaušių. Pirštais pasitarnaudami, mes greit sušvietėm liežuvių — Thompsono parduotuvėje nei peilių, nei šaku-čių nepardavinėjo, užtat mes jų ir neturėjom. Paskui, pamainom už-sigerdami, užbaigėm saldžią grieti-nę. Po to nutarėm truputį pasilsėti, ir tik tada imtis likusio maisto. Staiga mano draugo veidas pažalia-vo, ir jis dumtė nudūmė į vyrų kambarį. Aš — paskui jį. Taip mums ir nebeteko užbaigti pietų. Žiūrėjau į Jerry, norėdamas suži-noti, kas atsitiko.

Jis paaiškino:

— Matyt, kad nesveika maišyti saldžią grietinę su actu nuo avies liežuvių.

Nors vėliau tokių nesmagumų nebepasitaikė, bet tas vienintelis kartas buvo manyje sukrėtęs abso-liutų pasitikėjimą draugu.

Atrodė, kad Jerry viską žinojo. Jis žinojo, kaip padaryti žiedus iš cigaretės dūmų, kaip išleisti dūmus per nosies skylutes ir kaip susukti gerą cigaretę iš nuorūkių ir tuale-tinio popieriaus. Jis mokėjo pasi-daryti sumuštinį iš žalio kotleto ir gardžiuotus juo (reikėjo storiau už-krauti garsvyčių), mokėjo švariai nusiskusti be skutimosi kremo (nu-mazgoti veidą šiltu vandeniu, bet palikti nešluostytą), mokėjo grei-tomis sustabdyti danties skaudėji-

mą (įdėti į išpuvusią vietą česna-ko), ir galėjo pasakyti, kada mote-ris esti pastojusi. Šitos paslapties taip jis man ir neatidengė. Jis tik pasakė, kad tiek daug jo seserų (turėjo keturias — ir visos buvo iš-tekėjusios), seserėčių ir tetų būda-vo neščios, kad jis instinktyviai nujausdavo tuos jų simptomus. Vieną dieną į Thompsono parduotu-vę atėjo apsipirkti aukšto Massa-chusetts valstybės tarnautojo žmo-na. Jerry pakuždėjo man, kad ji esanti neščia ir gimdysianti už ko-kio pusmečio. Apie tai pasakiau ki-tiems pardavėjams, ir visi iš to gar-džiai pasijuokė. Tačiau praėjus šešiams mėnesiams, ji tikrai susi-laukė kūdikio. Aš pagyriau jį už pranašystę, bet Jerry tik numojo ranka:

— Tai tas pat, kaip pamačius di-delį debesį, pasakyti, kad bus lie-taus. Čia nėra nieko nepaprasto.

Nors Jerry ir buvo geras darbi-ninkas, bet progai pasitaikius, mėg-davo pasilsėti.

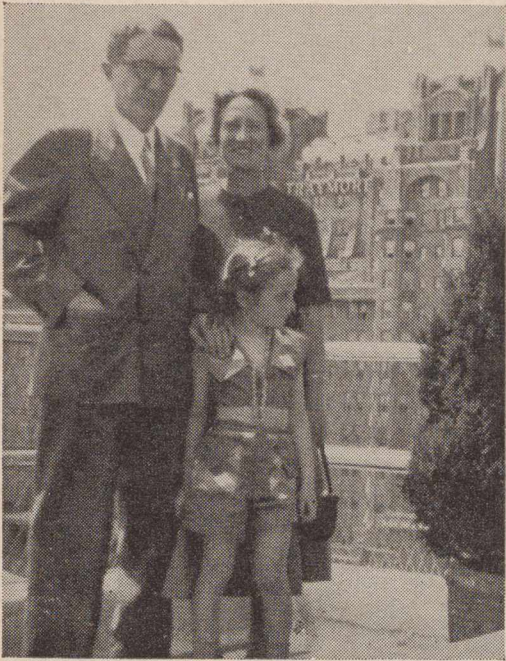
Kitų metų pabaigoje mane pra-dėjo dažnai siuntinėti su apysun-kiais ryšuliais į Bostono priemies-čius, ir aš turėjau juos išeikti pa-čiu laiku — vakarienei. Vadinasi, turėdavau važiuoti požeminiu trau-kiniu tuo laiku, kada tiek daug žmonių būdavo prisigrūdę, ir labai išvargdavau. Ir Jerry turėdavo iš-vežioti ryšulius, bet jis niekada ne-atrodė toks išvargęs kaip aš. Klau-siau, kur jis pasilsį. Jerry atsakė:

— Taip ir laukiau, kada paklau-si. O tai, žinai, labai nesunku. Kai pateksi į požemį, atsisėsk ant suo-liuko ir praleisk kokius penkis traukinius. Ir pats pailsėsi, ir galė-si pasiteisinti. Skubos valanda. Grįždamas, eik iš lėto į požeminį traukinį ar į tramvajų, ir niekada nelpik vidun, jei nesi tikras, kad bus vietos atsisėsti.

Pradėjau daryti taip, kaip jis pa-tarė, ir niekada nebesijaučiau pa-vargęs. Nemanau, kad naujojoj sis-temoj būčiau užtrukęs ilgiau, negu užtrukdavau anksčiau, ir p. Thomp-sonas niekada dėl to nepasakė nė žodžio.

Jerry buvo sumanus ir kitais at-vejais. Baigiantis pirmajam pasau-liniam karui, Bostone leido parda-vinėti banginio mėsą, kuria aprū-pino ir p. Thompsono parduotuvė. Tačiau mažai kas ją pirkė, nes bu-vo brangi, o kai kuriems žmonėms ir pats sumanymas nepatiko. Nei Jerry, nei mano šeima jos nevirė. Jaučiaus patenkintas ir ruošiausi užbaigti dienas šioje žemėje nepa-ragavęs banginienos, bet Jerry už-simanė patirti, koks jos skonis. „Pasiskolino“ gabalą nuo mėsinės stalo ir nusinešė į Jamie smuklę, esančią už trijų durų nuo mūsų par-duotuvės, toj pačioj gatvėj. Ten jis pradėjo vesti derybas su Pete, kurio žinioje buvo nemokami pie-tūs. Jeigu Pete išvirs banginio mė-są, tai Jerry ne tik atrėš jam gerą rėžį, bet dar atneš kekę Hamburgo vynuogių, kurių kiekviena uoga sa-vo dydžiu prilygo citrinai, ir jų svarą tuo laiku pardavinėdavo po 75 centus.

Šeštadienio popietę Jerry ir aš Thompsono parduotuvės rūsyje sė-dome užkasti banginienos. Tai pro-gai pagerbtai, mes dar atsinešėm apščiai sviesto, kepalą valsuotos ruginės duonos, stiklinę geriausių agurkėlių, apie du svaru Hambur-go vynuogių ir apie ketvirtį indo kavos. Kavos teko įsigyti kaimyni-nėj kafeterijoje ir už ją sumokėti grynais. Thompsono parduotuvė, deja, kavos nelaikė. Laimė, kad buvome atsinešę papildomo maisto, nes Jerry, nespėjęs suleisti dantų į banginieną, čia pat ją išspjovė: ji

Charles Angoff, visos eilės knygų autorius, vienas iš literatūros žurnalo "The Literary Review" redaktorių, savo laiku redagavęs "American Mercury", kurį leido garsusis H. L. Mencken. "Jerry" (kuris buvo išspausdintas "The Best American Short Stories of 1956" rinkiny, vertėjui Stepui Zobarskui Ch. Angoff yra pažadėjęs mainais savo redaguojamame žurnale duoti vietos liet. literatūros vertimams angliškai. Angoff turi ryšio su Lietuva, nes jo žmona kilusi iš Lietuvos ir dar moka lietuviškai. CH. ANGOFF, author, editor and professor, with his family.

atsidavė kerosinui. Bet mes taip lengvai nenorėjom pasiduoti. Manėm, kad sviestas padės, užtat mūsų storai aptepėm sviestu, bet ir dabar ji atsidavė kerosinui. Aš jau buvau nusprendęs nebemėginti, bet jam to vis dar nepasakiau. Laukiau, kada Jerry duos ženklą, ką toliau daryti, tikėdamas, kad jis patars viską mesti lauk. Aš žiūrėjau į priešais mus vėpsantį didžiulį banginienos gabalą. Pagaliau pakėlė galvą, nusišypojo ir pasakė: — Vis dar svyravau, ar nepamėginti trečią kartą, bet atrodo, kad kerosinas nesikeičia.

Jerry sugriebė mėsos likučius ir nusviedė ant vamzdžių.

— Manau, kad kaizeris Bilius apsisir, — nusijuokė jis, turėdamas galvoj riebią žiurkę su labai didele galva, kuri per dienų dienas jo vengdavo. — Manau, kad kerosinas ją sudegins.

Po šitų ceremonijų, aš ir Jerry grįžome prie kito maisto ir sušveitėm jį neįprastai greit — per kokias penkiolika minučių. Mums gi tebuvo leista pusė valandos pietų pertrauka.

Nemaža laiko praėjo nuo tos dienos, kai p. Thompsonas mane supažindino su Jerry, bet aš vis retai teuzsimindavau apie mūsų šeimas, nors iš tikrųjų labai daug žinojau apie jo tėvus, brolius, seseris, jų gyvenimo būdą, ir buvau tikras, kad jis taip pat žinojo apie mano šeimą. Kai pagaliau mes šį tą prasarėm apie savo namus, aš žiūrėjau į tas žinias kaip į žinomą faktą, o ne kažką naują, ir tikiu, kad Jerry jautė tą patį. Kai jis man kartą prasarė — kaip labai paprastą dalyką — kad jo motina naktimis skalbdavo šėimos baltinius, aš tuoj supratau, ką jis jautė tai sakdamas, nes ir mano mama naktimis skalbdavo mūsų skalbinius. Ir kai aš jam pasakiau, kad iš viso esam septyni vaikai šeimoje, Jerry tik murmtelėjo, kad jų esą vienuolika, ir kitur nukreipė kalbą.

Kartą Jerry prasarė man kiekvieną sekmadienį einas mišiu išklausyti, o aš jau anksčiau buvau

pastebėjęs šventą medalikėlį, kurį jis nešiojo ant kaklo. Eidamas pro katalikų bažnyčią ar susitikęs kunigą, jis visada pakeldavo kepurę. Nors aš pats buvau skirtingos religijos — žydų ortodoksų — tradicijose išauklėtas, tačiau savo draugo religinius įpročius priėmiau kaip tikslus ir teisingus, ir širdies gilumoje jis man dar labiau patiko. Aš neidavau į darbą per tris ar keturias, pačias svarbiausias, žydų šventes, ir Jerry žiūrėjo į tai kaip į paprastą reiškinį. Jis nekviatė manęs į savo bažnyčią, o aš jo nekviečiau į sinagogą. Instinktyviai jutau, kad toks pakvietimas galėtų ižeisti ir jį ir mane, ir Jerry neabejotinai jautė tą patį. Mes neaiškinom savo religijų ir neatsiprašinėjom už juos, lygiai kaip nesiaiškinom ir neatsiprašinėjom už savo išvaizdas. Aš dažnai pasakodavau savo motinai apie Jerry. Kartą ji man pasakė:

— Dievas ypatingai myli vargšus, kurie yra malonūs, ir šitoje savo meilėje jis neskiria nei religijos, nei įsitikinimų.

Tėvas, kuris visam kam surasdavo palyginimų Talmude, pridūrė:

— Rabinas Elkhanaan Gerasis yra pasakęs, kad gera širdis net ateistą gali atvesti prie Rojaus vartų.

Nors ankstyvą 1918 metų rudenį visoje tautoje buvo pribrendęs klestėjimas, bet mano tėvas staiga liko bedarbis, ir ištisas savaitės niekur negalėjo gauti darbo. Artėjo šaltiniai ir aš girdėjau, kaip jis skundėsi motinai nebeišmanęs, kur prasimanyti pinigų anglims įsigyti. Gilus skausmas nudiegė mano širdį, ir po kiek laiko kažkaip prasitariau apie tai Jerry. Tuo laiku mums ne tik buvo leidžiama patarnauti klientams per skubos valandas, bet ir pakrauti vežimą su prekėmis šeštadieniais, prieš liepos 4-tąją. Padėkos dieną ir prieš kitas šventes. Jerry kartais laikydavo vadinamas, be to, jis pažinojo arklininką.

Vieną vėloką popietį Jerry liepė man palaukti rūsyje. Ten jis išdėstė savo planą. Tą naktį p. Thompsonas jam leido nugabenti vežimą į arklidę. Jo tikslas, sakė jis, nuvežti į mano namus malkų. Klausiau, kaip jis galėsias tai padaryti. Atsakė, kad tai esą labai paprasta: ir jis, ir aš laisvu laiku nubėgsim į rūšį, pagriebsim po kelias dėzes ir tol krausim į vežimą, kol bus pilnas. Savaitės gale Jerry atvažiuos į mano namus, iškraus ten malkas, kurias aš su tėvu sudorosim, o pats nuskubės į arklidę.

Jo planas pavyko puikiausiai, ir mums užteko malkų tol, kol tėvas pajėgė nusipirkti anglių. Kitą savaitę mano motina už tai įdėjo didelį gabalą "geiflte fisch" ir liepė įduoti Jerry. Pusę tos žuvies jis atidavė man, — abu suvalgėm, o apie malkas daugiau nebeužsiminėm. Tik daug vėliau sužinojau, kaip labai jis rizikavo netekti darbo, nes p. Thompsonas griežtai žiūrėjo, kur ir kaip buvo naudojamas vežimu ir arkliu. Sužinojęs apie tai, dar kartą norėjau jam padėkoti, bet kažkas mane sulaikė.

Po kiek laiko, Jerry ir aš — abu baigėm valstybinę gimnaziją. Jis įstojo į Bostono kolegiją, katalikišką instituciją, o aš — į Bostono universitetą, sekulinę instituciją. Abu paėmėm laisvųjų mokslų kursą. Ir vis tebedirbom parduotuvėje. Jis pavartydavo mano knygas, o aš pavartydavau jo. Kartais pašnekėdavom apie savo studijas, bet tuo ir baigdavosi mūsų susidomėjimas naujuoju kolegijos gyvenimu. Tarpais mane suspausdavo baimė, kai pagalvodavau, kad už trejų ketverių metų baigsime kolegijas, ir

natūraliu būdu išsiskirsime. Prasitariau jam kartą juokais apie tai. Jerry tik pasakė "Sic transit gloria mundi", greit išversdamas — Šiandieną čia, o ryt kitur.

Vieną dieną Jerry pakvietė mane į Revere Beach, metropolinio Bostono Coney Island'ą. Nieko nepaprasta nebus, sakė jis, praleisime sekmadienį paplūdimy, pasimaudysim "ir dar gal kai ką padarysim". Kai atėjom į paplūdimį, pamačiau, kad sugalvotasai "dar kai kas" buvo dešimties minučių pasiskraidymas lėktuvu. Už vieną dolerį apskraidindavo aplink pajūrį ir paplūdimį. Jerry atsivedė mane, tikėdamas, kad ir aš skrisiu su juo. Juo labiau artėjau prie išskridimo vietos, juo blogiau jaučiausi. Bijojau net koją ten įkelti, ir apie tai prasitariau jam. Jerry juokėsi iš manęs, prikalbinėjo, bet aš laikiausi savo. Tada jis nusprendė skristi pats vienas. Aš maldavau, kad neskristų. "Po tiek savaikių laukimo? Ne, ponaiti!" atsakė Jerry.

Už penkių minučių jis jau sėdėjo lėktuve. Žiūrėjau, kaip lėktuvas kilo į orą. Net vidurius susuko iš baimės — kad tik jam ko neatsitiktų! Skaičiavau sekundes. Veikia lėktuvas pasidarė tik taškas danguje. Apsisuko kartą, apsisuko antrą, ir aš pradėjau svaigti. Už minutės kitos pamačiau, kaip mašina nešasi į mūsų pusę, ir man staiga pasidarė geriau. Maniau jau, kad ruošiasi nusileisti. Užtuot tūpęs, lėktuvas ėmė sukstis aplink. Žiūrėjau įsmeigęs akis. Dabar jau nebebuvo taip aukštai. Staiga susvyravo ir su didžiausiu trenksmu krito į lauką. Vos neiškrito širdis, ir aš abiem rankom užsidengiau veidą.

Pilotas ir penki keleiviai, įskaitant Jerry, visi žuvo. Aš nuėjau į jo laidotuves. Tai buvo vienintelis kartas, kada apsilankiau jo namuose.

Nors Jerry žuvo prieš kokius dvidešimt penkerius metus, bet kada tik apie jį pagalvoju, vis tebejuntu aštrų jo netekimo skausmą. Visos kančios, visas nuoširdus kitų supratimas, visa šilta didesnė žmonijos daliai užuojauta buvo jame sutelkta.

Vertė S. Z.

BESOČIAI NUO PASIENIO

Atkelta iš 8 psl.

Tuo laiku mes jau buvome savo dešras įveikę. Užsirūkėm ir laukėm padavėjos užsimokėti.

Jinai pasirodė su padėklų rankoje ir tylėdama ėmė dėstyti ant jo indus. Tuo metu tarpduryje susirinko visos keturios jos draugės ir žvalgėsi į mus be mažiausio drovumo.

Kai prikrautas padėklas pasikėlė nuo stalo, aš visiškai rimtu veidu, lyg nieko nebūtų atsitikę, kreipiausi į padavėją — šįkart latviškai:

— Panele, kiek turime mokėti? Penkios dešros...

Tiek ir tesuspėjau pasakyti, nes mano žodžių efektas perviršijo tai, ko būčiau galėjęs tikėtis. Mergina pirma išplėtė akis, tada prasižiojo, paskui tamsiai paraudo, su dideliu bildėjimu numetė padėklą ant stalo ir išbėgo pro tas pačias duris, nuo kurių, lyg burtininkui mostelėjus lazdele, buvo dingę visi smalsūs veidai. Vieną akimirką pasidarė tylu, lyg karste.

Prisijuokė iki valios, ilgai ir kantriai laukėm sugrįžtančios padavėjos, bet veltui. Tada atsistoju, priėjau prie durų ir garsiai, žinoma, latviškai, — sušukau:

— Panelės, kur jūs dingote? Tie besočiai nuo lenkų pasienio nori

KNYGOS IR AUTORAI

Atsiųsta paminėti

K. J. Prunskis, **Amžinybei ir tėvų žemei**. Tėvų marijonų darbai naujojo kultūros centro dedikacijos proga. Gausiai iliustruota. Meninė priežiūra dail. J. Pilipausko.

Šis marijonų spaudos centro rūmų, kur įsikurdino dienraštis "Draugas", Liet. Knygos klubo leidykla ir kt., įkūrimo proga parengtas leidinys daro kultūringą kaip suredagavimo, taip spaudos atžvilgiu įspūdi. Tai yra pavyzdys, kaip proginis leidinys gali būti parengtas.

Šv. Pijus X. Redagavo kun. Jonas Petrėnas. Knyga iliustruota Pijaus X, keliais religiniais ir ateitininkų, kurie pasirinko Pijau XX mestą šūkį "Viską atnaujinti Kristuje", vadų paveiksais bei veiklos vaizdais. 255 psl. Kaina 3 dol.

Tai yra neseniai mirusio vieno iš žymesniųjų kat. darbuotojų ir spaudos žmonių, kun. J. Petrėno darbas.

Jose Henrnandez, **Martynas Fierro**. Poema. Vertė Antanas Vilutis. Buenos Aires, 1958, 82 psl. Kaina nepažymėta.

Antanas Škėma, **Žvakidė**. 2-ųjų veiksmų vaidinimas, 1956 m. laimėjęs "Darbininko" dramos konkursą. Išleido "Darbininkas", New York, 1957. 102 psl. Kaina nepaž.

Petras Babickas, **Gintaro krantas**. Dailininkas Vl. Vijeikis. Išleido Tėviškėlė, 4346 S. Western Ave., Chicago, Ill. Trečias papildytas leidimas. Spaudė ViVi sp. ofsetu. 1958 m., 96 didelio form. psl., įrišta.

Petras Babickas savo literatūriniais keilonių reportažais pasireiškė Nepr. Lietuvoje, originaliai užsirekomendavęs šios knygos pirmąją laidą, Elada — knyga iš keilonių po Graikiją ir kt. Pietų Amerikoje išleista knyga apie Braziliją, nors taip pat babickiškai gyva ir įdomi, nepatraukė dėmesio dėl savo labai prastos spaudos technikos. Šis leidinys, techniškai apipavidalintas dail. V. Vijeikio, vėl malonu paimti į rankas. Gausios foto nuotraukos įdomiai ir gražiai dailininko "išbaigtos" per puslapį nueinančiais siluetais, daugelį vaizdų atnaujina, atgaivina. Pilnas ekspresijos pasakojimo stilius maloniai traukia taro krante ir pagyventi tais lengvais neva autoriaus nuotykiams.

S. D.

Juozas Prunskis, **Motina**. Meno ir literatūros albumas, skirtas lietuviui motinai. Apipavidalinimas dail. V. Vijeikio. Išleido Tėviškėlė, 4346 S. Western Ave., Chicago, Illinois. Didelio formato 48 psl., įrišta.

Tai pirmas tokio pobūdžio leidinys lietuvių kalba. Knygos sudarytojas Juozas Prunskis yra ne tik gausus, plačiai apšvietęs, bet ir pilnas kūrybinės iniciatyvos žurnalistas. Albumas Motina yra sudarytas iš dviejų dalių: pirmojoje randame originaliai paduotų vaizdų apie žymiųjų lietuvių, kaip Basanavičius, Kudirką, Daukantas ir kt., motinas. Tekstą puošia miniatūros asmenų paveiksai ir menininkų, kaip V. Kasiulis, V. Vizgirda, V. Kašuba ir kt. darbai. Antroje dalyje randame visos eilės mūsų poetų poezijos posmų ir žymių asmenų aforizmų apie motiną. Ir šis tekstas gausiai papuoštas paveiksiais bei foto nuotraukomis, vaizduojančiomis motiną ir kūdikį. Šis albumas bus nepamainoma dovana prie gėlių puokštės Motinos Dieną.

S. D.

sumokėti už taip anksti rytą suvalgytas dešras!

Atsakymo nebuvo. Už gerokos valandėlės atėjo senutė — tikriausiai arbatinės savininkė. Ji padėjo ant stalo popierėlį, kuriame buvo surašyta, ką buvome suvalgę.

Užsimokėję paklausėm, kur taip staiga dingę tos linksmosios panelės.

Senutė tylėdama pasiėmė piniigus, neskubėdama juos suskaiciuoti ir supylė į priejuostės kišenę, bet į mūsų klausimą tikrai trūktelėjo pečiais ir neatsakė nė žodžio.

GYVIEJI IR NEGYVIEJI LIUDININKAI

Liks vienintelis gyvas daiktas — knyga

BEN. BABRAUSKAS, Cicero, Illinois

I
Praeis kokia 80 metų, ir nė vieno iš mūsų čia nebeliks. Šiandie džiaugiamės, kad lietuviai jėzuitai Chicagoje pastatydino Jaunimo Namus, kuriuose vieną dieną vyks ta net 15 sueigų. Be abejo, tie visi mūsų susirinkimai, mūsų koncertai, operos, dainų šventės yra in-

tensyvios lietuviškos kultūros išeivijoje rodiklis. Bet kas liks lietuvių tautai iš visų tų švenčių, koncertų, operų, sakysim, po 80 metų? Gal tik koks istorikas iš pageltusių lapų pamatys mūsų buvusios ir pražuvusios veiklos atspindį.

Kas liko iš prūsų ir lietuvių 700 metų trukusios titaniškos kovos Mažojoje Lietuvoje? Lietuviški vietovardžiai yra ištikimi to krašto šeiminkų liudytojai, bet šiaudien jie bėra mirusios, numarintos ar išžudytos lietuviybės ženklai, negyvi liudytojai. Deja, tokie pat negyvi lietuviybės liudytojai yra ir tie gyvieji padarai, kurie ligi mūsų laikų išlaikė vien lietuviškas pavardes, bet nebeišlaikė lietuvių kalbos.

Tačiau, kad ten būta, gyventa ir kovota lietuvių, rodo ir gyvieji liudininkai. O jų yra trys: Donelaitis, Vydūnas ir Simonaitytė. Tai trijų paskutiniųjų amžių skirtingos dvasios liudytojai. Jų knygoje matome gyvų žmonių paveikslus, tų žmonių būdą, mintis, nuotaikas. Galėjo, gali ir galės atėjūnai pakeisti vietovardžius ir pavardes, bet Donelaičio, Vydūno nei Simonaitytės niekas neištrins. Per amžius liks lietuviški jų veikalai, rodydami gyvą lietuvišką praeitį, surišdami su ja Lietuvą ateitį.

Taip ir iš mūsų gausios bei margos lietuviškos veiklos Amerikoje po šimto metų beliks vienintelis gyvas daiktas — knyga. Visi ir viskas pavirsta į dulkes, tik knyga gyvena amžius, tik ji grąžina žmogui istoriją, o istorijoje išlaiko patį žmogų. Pagaliau lietuviškoji knyga mūsų prieaugliui duoda tai, ko nepajėgia tėvai, o ir patiems tėvams atgaivina lietuvišką dvasią, kuri ne vienam užgęsta, deja, anksčiau už gyvybę. Todėl visos mūsų bendruomenės pagrindinis rūpestis turi būti knyga. Visoki susirinkimai ir su-

buvimai, įvairūs pinigų telkimai ir jų išleidimai tėra tik momento kutenimai — palyginti su knyga.

Trylikos metų tarpas skiria mus nuo tautos kamieno. Tas faktas, kad didžioji mūsų menininkų, rašytojų, mokslininkų dalis pasitraukė nuo raudonojo tvano, rodo jų gilią tautinę sąmonę ir laisvės branginimą: ne fizinės, egzistencinės, laisvės, bet dvasinės, kūrybinės. Juk niekas tame "darbo žmonių rojuje" nėra taip aukštai vertinamas ir taip brangiai atlyginamas, kaip rašytojas, menininkas ar mokslininkas. Bet užtai jis turi rašyti, dainuoti ar piešti taip, kaip nurodo partiniai vadeivos. Kai rašytojui paliekamas tik tautinis žodis, o draudžiama tautinė mintis, tai faktiškai reiškia rašytojo mirtį. Tie, kurie ryžosi pasirinkti gyvybę, žinojo, kad čia neturės medžiaginių privilegijų, užtai turės žodžio ir minties laisvę.

Toji laisvė įpareigoja mūsų rašytojus kurti ne tik už save, bet ir už tuos, kurie tėvynėje, stokodami kūrybai laisvės, turėjo nutilti arba ėmėsi gaminti dienos reikalaujamą prekę.

Atsiradus didesniai plyšiui geležinėje uždangoj, patiriam, jog per tryliką metų rašytojų prieauglis Lietuvoje nuostabiai mažas, o ir senųjų žymi dalis per tą laiką sugėbėjo nieko neišleisti... Tiesiog neįtikėtina, kad laisvę pasirinkusių mūsų rašytojų skaičius net ir šiaudien dar viršija "tarybinių rašytojų" skaičių. O jų tam laike parašytosios vertingesnės knygos — keliais pirštais suskaitomos. Sakysim, dailiosios prozos išleista vos pora naujų veikalų, kurie įeis į mūsų literatūrą (į tą skaičių įtraukiant V. Mykoliaičio "Sukilėlius" ir J. Baltušio "Parduotos vasaros"). Laisvųjų rašytojų per tą pat laikotarpį tokių grožinės literatūros knygų, kurios turi pagrindo įsitvirtinti mūsų literatūroje, duota ne 3 ir ne 30, o kur kas daugiau.

Knyga, aišku, negali gimti be rašytojo, bet ją pasirodyti įgalina skaitytojas. Žinodami, kio šviesuomenės turime savo tarpe, turime pagrindo laukti tiek skaitytojų, kad minimalinis knygos tiražas (1000 egz.) per metus išeitų ir tuo būdu leidėjas galėtų leisti naują knygą.

Literatūrai palaikyti ir skatinti reikšminga priemonė yra premijos.

♦ **Chicagos lietuvių visuomenė** premijų įteikimo šventėje.

Liet. Rašytojų Dr-jos rūpesčiu 1935 m. įsteigta Valst. premija, kurios pavyzdžiu pasekė stambesnės leidyklos. Trentyje atgaivinus premijų tradiciją, skiriamas sumas tenka surinkti iš visuomenės. Premijoms mecenatų, net ir stambesnėnėmis sumomis, iki šiol nestigome. Nestigume ir veikalų. (Aš čia aplenkiu mokslinius ir kt. veikalus ir sustoju vien prie grožinės literatūros).

POETĖ GRAŽINA TULAUSKAITĖ skaito savo kūrybą premijų įteikimo literatūros šventėje, Chicagoje.

Gražina Tulauskaitė reads some of her poems.

II

Grožinė literatūra domisi visu profesijų skaitytojai. Grožinės literatūros žanrų pas mus iki šiol silpniausia drama. Dramų konkursai yra ši tą davę, tik visa bėda, kad dramos skaitytojų tiek maža, kad net ne visos premijuotosios randa leidėją. Tačiau reikia pripažinti, kad mūsų šaliai dramaturgai išeivijoje yra davę nemaža. Išliko naujų, viltį teikiančių vardu (Landsbergis, Ostrauskas, Škėma). Parašė dramų visa eilė jaunesniųjų ir vyresniųjų: Alantas, Giedraitis, Grinius, Kairys, Laucius, Prosciūnaitė, Rūkas ir kt.

Platesnį barą išvarė beletristai. Džiugina visų pirma vardai, kurie yra neginčijama tremties metų dovana Lietuvai: Baronas, Baranauskas, Gliuda, Kaupas, Landsbergis, Pūkelevičiūtė, Alė Rūta, Spalis, Škėma. Didelė dalis tų, kurie jau Lietuvoje buvo žinomi, nepasiliko vietoje: eidami tolyn, žengia plačiau ir stipriau: Andriūsis, Barėnas, Būdavas, Dovydenas, Jankus, Katiliškis, Kralikauskas, Mazalaitė, Ramonas, Švaistas, Vaičiulaitis...

Nesuminėta nė pusės beletristų, kadangi tai nėra koks apžvalginis sraipsnis.

Visu žanrus pralenkė ir, be abejonės, aukščiausiai iškilo mūsų poezija. Tatoi buvo viešai konstatuota 1936 metais, bet iš tikrųjų tai reikėjo pripažinti jau pirmaisiais nepriklausomybės metais, iškilus Putinui, Binkiui bei kt. mūsų poetams.

GRAŽINAI TULAUSKAITĖ Liet. Rašytojų D-jos premiją (\$500.00) už poezijos rinkinį įteikia d-jos vicepirm. P. Gaučys.

Gražina Tulauskaitė receives the 1957 literary prize for her poetry book "The September Stars".

♦ **MARIUI KATILIŠKIUI** Liet. Enciklopedijos premiją (\$500.00) už romaną Miškai ateina ruduo įteikia LE leidėjas J. Kapočius.

Marius Katiliškis receives a literary prize of \$500 given by the Lithuanian Encyclopedia for his novel.

Premijų įteikimo šventės prezidiumas. ▶
Kalbą sako LRD pirm. B. Babrauskas.

Mūsų beletristai gerai pažįsta Lietuvos gamtą ir buitį. Daugelį tiesiog stebina, kaip galima po tiek metų taip gyvai prisiminti ir tokiems ryškiams vaizdams atkurti laukus ir miškus, sodybas ir žmones, kurie eilinio tautiečio galvoje ir širdyje jau išdilo ar prigeso. Tačiau kompozicinė, psichologinė, diėjinė mūsų dailiosios prozos pusė toli gražu nėra tokia stipri. Išėję iš kiemo, aiškiai pamatome, kiek ir ko mums trūksta. Kai svetimieji,

Marius Katiliškis skaito savo romano ištrauką.

Marius Katiliškis reads an excerpt of his prize-winning novel.

pvz. vokiečių leidėjai, paprašo mūsų rašytojų vertimų, taip ir nėra ko parinkti, kas nustebintų ar bent sudomintų kitus. Su poezija galėtume psirodyti kur kas drąsiau, tik, deja, nėra kas tinkamai ją išverstų.

Tiems, kurie žino ne tik mūsų rašytojų vardus, bet ir nuvokia palyginamąją žanrų vertę, nebuvo nuostabu, kai aukščiausioji valstybinė premija Lietuvoje triskart iš eilės teko už poeziją. Užtai visuomenė buvo tiesiog priblokšta. Visi juk žinome, kad plačioji skaitytojų masė nesidomi poezija, jos nevergina, o štai švietimo ministerija "paniekina" prozą ir iškelia poeziją!

Skaitytojų nuotaiką būdingai pavaizduoja vieno gimnazijos direktoriaus reakcija, išgirdus netikėtą žinią, jog Valstybinė 1937 metų literatūros premija paskirta poetui Jonui Aleksandravičiui (Aisčiui). Kreipiasi į mane tasai direktorius (taigi ne koks penktos kategorijos "liaudies" atstovas, bet XIV kategorijos rinktinis šviesuolis), prašydamas paskolinti premijuotąjį rinkinį Užgesę chimeros akys. Po kokios valandos grąžina knygą, plūsdamas švietimo ministeriją (būdinga logika: "kalti" ne tie, kurie sprendimą lėmė, t. y. Jury komisija, bet premijos davėjas — ministerija), kad ji už tokius niekus švaistanti valstybės pinigus. Suskaitęs, kad tame 64 psl. rinkinyje nėra nė 50 eilėraščių, pridėjo: ar girdėta, kad už eilėraščių mokėtų kas po 100 litų?! Beje, ankstyvesniais metais paskirtoji valstybinė

premią beletristui L. Dovydeniui tam direktoriui rūpesčio nebuvo sukėlus.

Nemanykime, kad ano meto "skaitytojai" su savo nuomonėmis neišeidavo iš salono ar iš Konrado kavinės: taip pat, kaip ir šiandien, rasdavo jį spaudoje vietos. Štai kad ir Kultūroje, toje "korsakų" tvirtovėje, su malonia šypsena skaitome 1938 m. 143 psl. pabertus tokius išminties perlus: "Paskutinė Kossu-Aleksandravičiaus (šiandieninio Jono Aisčio. B. B.) lyrikos knyga — tai tikras beidėjiškumo, egoistinio individualizmo pavyzdys. Ir vis dėlto tas skeptikas, fatalistas, socialiniu atžvilgiu žalingas egoistinių miesčioniškų nuotaikų reiškėjas yra mūsų literatūros autoritetų apvainikuotas. Bet tai gal nelabai svarbu. Mūsų skaitančioji publika jau pakankamai pripratusi nekreipti dėmesio į literatūros autoritetų sprendimus (mano pabraukta. BB). Kai aš Užgesusias Chimeros akis perskaičiau savo dėdei, dar prieškarinių laikų veikėjui, tai jis tik palingavo galvą ir pasakė: 'Ne premijų jiems, o bo-tago! Juos visus reikia nuvaryti pas Nekrasovą mokyti.' Rūsčiai, bet teisingai pasakytą." Ir t. t.

Suprantama, premijos paskyrimas Aisčiui-Aleksandravičiui pul-tas ne dėl to, kad tai Aistis-Aleksandravičius; po poros metų tokia pat proga dar labiau atakuotas, net karikatūromis, piešančiomis iš karsto iškištą grūmojančią ranką (suprask: grabų poezija premijuota!), Brazdžionis irgi ne dėl to, kad Brazdžionis, bet dėl to, kad puolikui nepatiko tos poezijos turinys, idėjos, mintys, kurios toje pat minėtoje Kultūroje išvadintos juodašimtiškomis. Galite įsivaizduoti itūžusių masių (jų tarpe, mat, visada būna ir literatūros žmonių, ypač tų, kurie mėgsta save vadinti masių, ir dar liaudies masių atstovais!) nuotaikas, kai triskart kone iš eilės Valstybinė premija tenka "miesčioniškai" poezijai, kai toks rašlus romanistas, kaip J. Marcinkevičius, kasmet išleisdinąs po dvi ar tris knygas, tos premijos niekaip negauna. Tai pačiai Kultūrai beliko apie Marcinkevičiaus Benjaminą Kordušą paskelbti arogantišką ištarmę: "veikalas toli pralenkia bet kurį iki šiol pas mus premijuotąjį romaną..."

Reikia atsiminti, kad 1937-39 m., kai buvovainikuota poezija, ne tik tas vienas minėtasis prozaikas buvo "nuskriaustas": tais metais pasirodė ir Krėvės, ir Vienuolio, ir Grušo, ir Vaičiulaičio, ir Cvirkos, ir

kitų žinomų rašytojų vertingų prozos veikalų, o vis dėlto poezijai buvo atiduota pirmenybė.

LRD premija, sakytum, yra apdairesnė už valstybinę ar Aidų premijas: nuo 1953 m. vis pamečiui ji tenka poezijai, tai vėl prozai.

Žvilgtelėję į išleidžiamų knygų kiekį, pastebime taip pat būdingą reiškinį: nuo 1951 m. kasmet pasirodo beveik po lygiai prozos ir poezijos knygų. Ir 1957 metais, kai LRD premija teko poezijai, buvo visa eilė vertingų poezijos knygų: Kristaliniam karste, Vizijos prie televizijos, Karaliai ir šventieji. Taip pat ir beletristikos veikalas, gavęs LS premiją, nebuvo vienintelis: Karališka diena, Mėnesiena, Taika ateina į slėnį taip pat yra vertingos knygos.

Iš viso premija yra reikšmingas, bet opus reikalas. Ne tik poezijos ir prozos knygos, būdamos skirtingo žanro, akivaizdžiai negali būti nusveriamos, bet ir iš to paties žanro viena komisija išrinktą vieną, kita — kitą ir tai tokį, į kurį pirmoji komisija visai nebuvo atkreipusi dėmesio. Pavyzdžiui, rašytojai jokių viešų priekaištų nesusilaukė LRD 1955 metų premijai išrinkdami Radausko poeziją, o 1956 m. — Savickio prozą. Ir štai tuose, kaip sakytum, liaudis, teisinguose balsavimuose 1955 m. kita poezijos knyga Semeniškių idilės, o 1956 m. kita prozos knyga Sniego platumos visai nebuvo atkreipusios rašytojų dėmesio: jos ne tik nepateko į finalą, bet liko paskutinėse vietose, tegaudamos vos po vieną balsą. Betgi abi tos knygos vėliau gavo po tų metų vėliau skirtą premiją: Semeniškių idilės — Krėvės vardo premiją, Sniego platumos — Aidų premiją. "Miniai" ir čia galėtų atrodyti skandalas, kadangi knyga, "teisinguose" balsavimuose gavusi vos tik vieną balsą, čia pagaliau gauna premiją.

Iš tikrųjų tuo visai nesistebėtina: tai parodo, jog kiekviena literatūros knyga yra skirtingo pobūdžio, savos rūšies individas. Vieno balsuotojo ar vienos komisijos dėmesį patraukia vienokios individo savybės, kitų — kitokios kito individo savybės. Todėl ta pati knyga vienam atrodo verta premijos, kitas — pro ją praeina nė nestabtelėjęs. Literatūros veikalai, mat, nėra naujokų būrys, kuriuos pagal centimetrą sustatai į eilę.

Mūsų visuomenė yra kviečiama nesekti masių pavyzdžiu, o vertinti kiekvieną gyvąjį lietuvių liudininką, kuris yra gyvas šiandieną ir bus visados.

GRAŽINOS TULAUŠKAITĖS ŽODIS

premių įteikimo šventėj, Chicagoj

KAŽKAS stovi pajūryje ir mato saulėlydžių palydimą laivą, kuriam viena ranka mosuoja kitai, likusiai krante. Mato vaikus, žarstančius pakrantės smėlį, girdi iš lizdo iškritusio paukštelio gaudų balsą, jaučia vėją, nešantį audrą. Jūs sėdite tame pačiame pajūryje, bet nematote jokio laivo nei vaikų, nei paukščio, nei lizdo, nejaučiate jokio vėjo.

KAŽKAS girdi smuiko garsus, dainuojančias pavasario naktis, padangėje mato burinius laivus, svajinasi jazminų kvapu, o iš tikrųjų tai tėra tamsus rudens vakaras, uždarytas tyliose kambario sienose.

KAŽKAS juodą naktį mato vairovę, pro sniego pusnį regi kylančią lelijos žiedą, mirštančio dejavimuose girdi prisikėlimo giesmę, ir verkia už tave, ar juokiasi už kitą, ir pakelės akmuo jam pražysta paparčiui.

Tai — poetas.

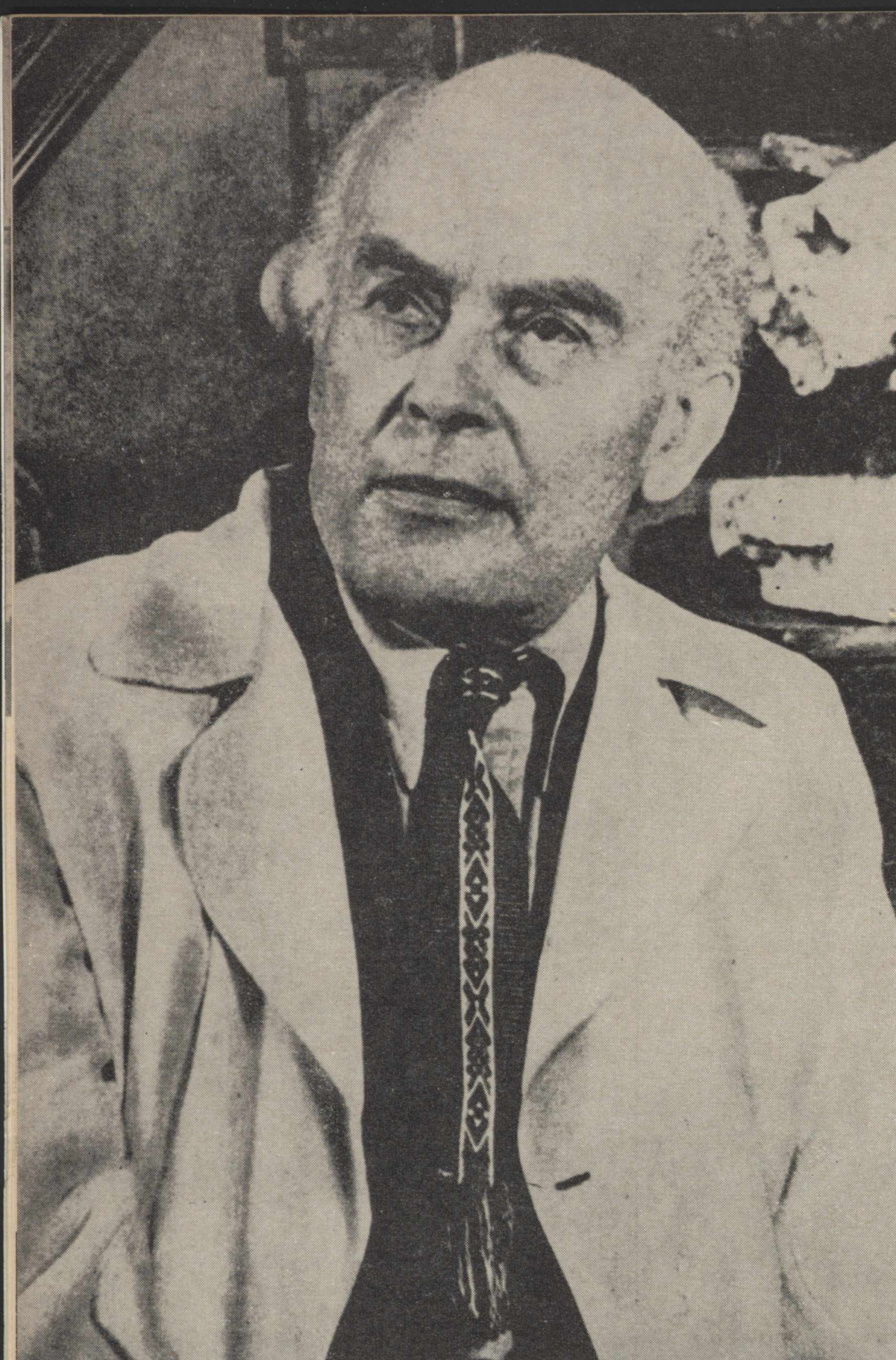
Poeto žodis dainuoja, mintys skrieja tarp būties ir nebūties, tarp tikro ir išsvajoto. Poezijos žmonės — poeto nepažįstami broliai, kalbą jo paties ar jo artimiausio antrojo asmens vardu.

Poeto žodis gimsta tėvų žemėje, tėvynės vėjai jam paduoda stygas, senkapių vienišos pušys jo mintyse prabyla gyva dvasia.

Nutolome nuo gimtosios žemės, kur ir vėjai dabar svetimi ir debesys rūstūs, bet liko mums iš ten išsineštas laisvas lietuviškas žodis. Juo mes gyvename, juo skambiname iš praeities į ateitį, juo skelbiame šviesesnę dieną.

Knyga rodo mūsų gyvybę, sujungia skaitytoją su rašytoju, perduoda mūsų mintis ir nuotaikas būsimiems metams, o ir tėvynę gaviną laisvės spinduliu.

Reiškiu padėką kolegoms rašytojams, įvertinusiems mano knygą. Tuo drauge yra įvertinta rašytoja moteris, lygiomis dalyvajanti literatūros kūryboje.

SKULPTORIUS PETRAS RIMŠA, dabar einas 77 metus ir gyvenas Kaune, Karo Ligoninės gatvėje Nr. 3. Nuotrauka daryta 1956 ir tilpusi okupuotos Lietuvos spaudoje.
ARTIST PETRAS RIMŠ, now 77 years of age and living in occupied Lithuania.

ORNAMENTUOTOS SKULPTŪROS MEISTERIS

PETRAS RIMSA

PETRAS RIMŠA (g. 1881) yra vienas iš nedaugelio gyvųjų menininkų, dalyvavusių prieš 50 metų įvykusioje Pirmoje Lietuvių Dailės parodoje Vilniuje. Jis yra vienas iš tų lietuvių meno veteranų, kurie ne tik padėjo pagrindus atgimusiai Lietuvos menui, bet ir nenuilstamai jį kūrė ir tebekuria šiandieną.

Po XIX amžiuje užsieniuose pagarsėjusio, tačiau Lietuvoje beveik nežinomo liet. skulptoriaus Vieliuoniškio, Petras Rimša yra pirmasis atgimusios Lietuvos skulptorius, ne be pagrindo vadinamas Lietuvos skulptūros tėvu.

Kilęs iš neturtingų ūkininkų, meno mokytis Petras Rimša pradėjo sulaukęs 17 metų; mokėsi Varšuvoje, Krokuvoje, Petrapilyje, Pariziuje ir kt. Jau pirmieji darbai — Artojas, Jaučių jungas, Vargo Mokykla — suteikė Rimšai didelio ir originalaus menininko vardą.

Vėliau, Nepriklausomybės metais, skulptorius pakrypo į miniatiūrinę kūrybą, sukurdamas visą eilę su nepaprastu kruopštumu atliktų stilizuotų-ornamentuotų skulptūrų — Mąstytojas, paros ciklas,

Skausmas ir kt. — ir daugybę medalių. Medalių darbas dažniausiai skulptoriui buvo ir pragyvenimo šaltinis, nes jie būdavo užsakomi įvairiomis sukaktuvių progomis.

Rūpinantis darbų atliediniu bronzoje, pačiam skulptoriui Rimšai yra tekę važinėti po užsienius; yra lankęsis ir JAV-se.

Skulptoriaus Rimšos medaliai nėra vien reikalo ar progos darbai, — jau nekalbant apie reikalingą juose išreikšti mintį, ir formos atžvilgiu jie yra meno kūriniai. Ir medalius darydamas, Rimša atlieka juos ne tik po gilių studijų, su nuostabia kantrybe ir kruopštumu, bet ir su dvasiniu įkvėpimu. Ornamentavime ir raižyme, paties skulptoriaus žodžiais tariant, jis rado "sau dvasinio pasitenkinimo". Negana to, kad prie nedidelio kūrinių jis prasėdi ištisus mėnesius arba metus. "Margindamas kūrinių, aš pergyvenu visas ornamanto kombinacijų smulkmenas. Bet kam tos smulkmenos nepatinka, patariu daugiau žiūrėti visumos".

Savo ornamentuotąją skulptūrą Petras Rimša išsiskiria iš visų šio

SKULPTŪRA P. Rimša

meto skulptūros menininkų. Nors senatvės, okupacinės nuotikos, ir nesveikatos palenkta, skulptorius ir šiandieną tebekuria.

LIETUVA LITHUANIA by P. Rimša

Stalininiame laikotarpyje paneigtas ir paliktas užmarštyje, paskutiniu laiku, ypač po Pirmosios L. Dailės parodos 50 m. minėjimo, Rimšos vardas vėl dažniau minimas spaudoje, jo darbai, pakenčiami "komunistiniam realizmui", rodomi, nors

MOTINA / MOTHER P. Rimša

KRISTIJONAS DONELAITIS, medalis Medal by P. Rimša

ir savaip nusakant jų vertę. Leista Rimšai padaryti ir keleta naujų medalių. Iš jų minėtini Liet. Knygos 400 metų, Kristijonas Donelaitis, Juozas Gruodis ir kt.

Kai įvairūs komunistiniai heroldai ir pataikūnai švaistosi po grafo Tiškevičiaus pakajus, produkuodami naujojo gyvenimo mizerijas, Petras Rimša, pallegęs, daugiau laiko praleidžias ligonio lovoje, skursta

savo nedideliame poros kambarių bute, labiau panašiam į muziejų, kur menininkui ankšta ir apsisukti... Bet gal ir gerai, nes čia jis mažiau mato vergijos tikrovės ir daugiau jaučiasi savo kūrybos viešpatijoje. j. b.

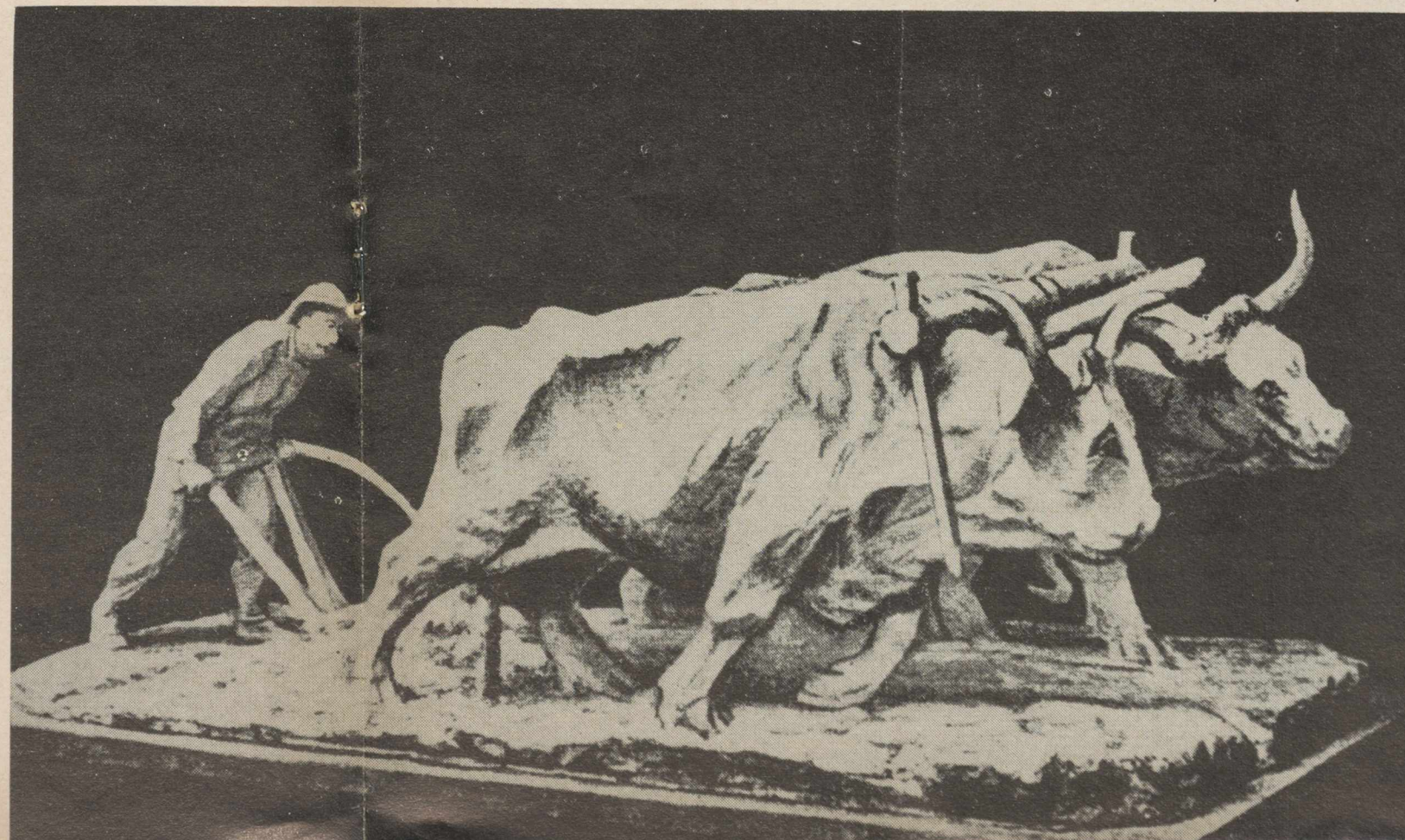

Lietuvos Bažnytinės provincijos įkūrimo medalis P. Rimša

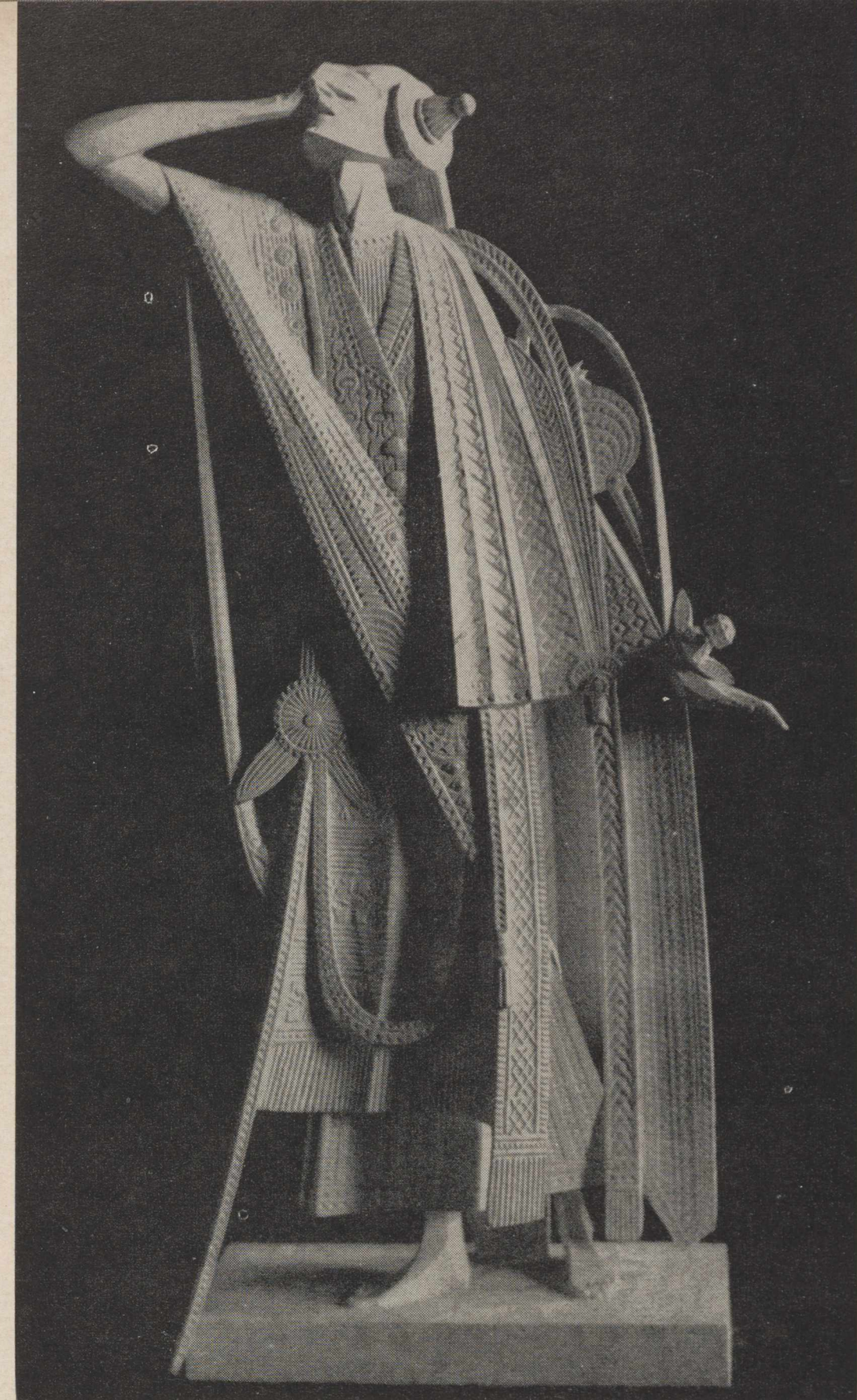

Rašytoja Žemaitė P. Rimša

JAUČIŲ JUNGAS / PETRO RIMŠOS skulptūra

OXENYOKE, sculpture by P. Rimša

SKAUSMAS / PETRAS RIMŠA

GRIEF by P. Rimša

MĄSTYTOJAS / Petras Rimša

Philosopher by P. Rimša

PO RELIGINIO KONCERTO CHICAGOJE.

Solistai ir muzikai, atlikę religinio koncerto programą: pirmoje eilėje: (iš k. į d.) dirig. St. Sodeika, Genovaitė Peškienė, solistė, muzikė Marija Mondeikaitė, vargonų partija, Danutė Slankaitytė, solistė. Antroje eilėje: solistai – Stasys Baranauskas, Algirdas Brazis ir Antanas Peškys.

SOLOISTS and their accompanists after a religious concert in Chicago, Illinois.

Photo V. Noreika

VITA VALIKONYTĖ, koloratūrinis sopranas; dainavimo mokosi Alfonso Leparsko studijoje, Chicagoje. Solistė pirmą kartą pasirodė Kun. Birutės dr-jos koncerte Chicagoje ir publikos buvo šiltai priimta.

MISS VITA VALIKONIS of Chicago, Ill., a young Lithuanian-American soloist.

VEIDAI IR VAIZDAI

LIETUVIŠKAS KAMPIS Duquesne Universiteto surengtame Tautų Festivalyje, kuris įvyko Syria Mosque, Pittsburgh, Pa. Iš k. į d. aktyvios parodos talkininkės: Julia Aleshunaitė, Rita Spingytė, Irena Galinienė. Parodai vadovavo A. Naujaliūtė, jai pagelbėjo J. Taoras.

Foto V. Mažeika

LITHUANIAN SECTION during an international festival, sponsored recently by the Duquesne University in Pittsburgh, Penn.

SCENA iš L. Delibe 3 veiksmų baletu "Coppelia" kurį ištisai pastatė buv. Kauno Valst. Teatro baletininkė T. Babuškinaitė-Vasiliauskienė kovo 15 d. John Hancock salėje, Boston, Mass. Šokius atliko Babuškinaitės baletu studija, kurią, be lietuvių, lanko daugelis amerikiečių. Dekoracijas darė šios srities specialistas dail. V. Andriušis. Baletu pastatymas sutraukė daug nelietuvių. Muzikinę dalį dėl susidariusių sąlygų atliko tik pianinas, smuikas (Iz. Vasyliūnas) ir fleita.

A SCENE from the "Coppelia" ballet staged recently by the T. Babuškinaitė-Vasiliauskienė ballet studio in Boston, Mass.

CHICAGOS MOKYTOJAI savo susirinkime pagerbė mokytojus rašytojus. Iš k. į d. sėdi: V. Frankienė, ketos vaidinimų jaunimui autorė, S. Pipiraitė-Tomarienė, poetė jaunimo literatūros laureatė, Jeronimas Ignatonis, šių metų "Draugo" romano konkurso laimėtojas, Dr. V. Sruogienė, "Lietuvos istorijos" autorė, (stovi, dešinėje) P. Bagdonas, poetas. Kiti stovi — valdybos nariai: Binkis, Meiūs, Beleškienė ir Medušauskienė.

A GROUP of Lithuanian-American teachers of Chicago, Ill., honor Teachers' Ass'n members — writers and poets. Foto A. Gulbinskas

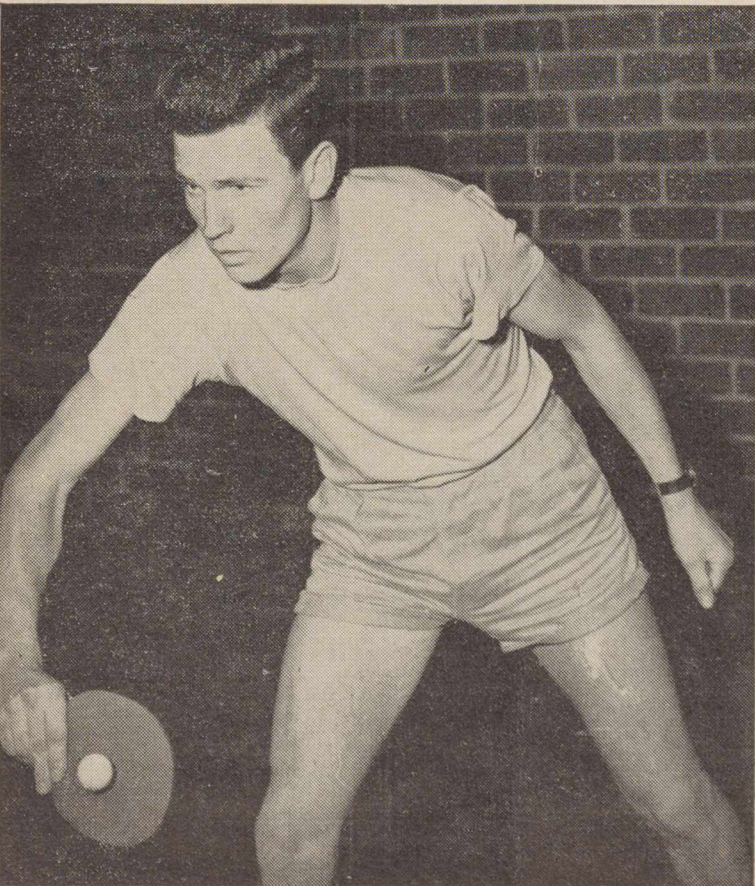

♦ **KARDINOLAS STRICH** su Chicago ateitininkėmis prieš išvykstant į Romą šv. Kazimiero dokumentų parodoje. Iš k. į d.: Šv. Kryžiaus parap. kleb. kun. Linkus, inž. A. Rudys, toliau matyti Rudienė, vysk. V. Brizgys, kard. Strich ir mergaitės ateitininkės. (Foto A. Gulbinskas)

CARDINAL SAMUEL STRICH bids farewell to a group of Lithuanian-American functionaries of Chicago, Ill. before leaving for Rome.

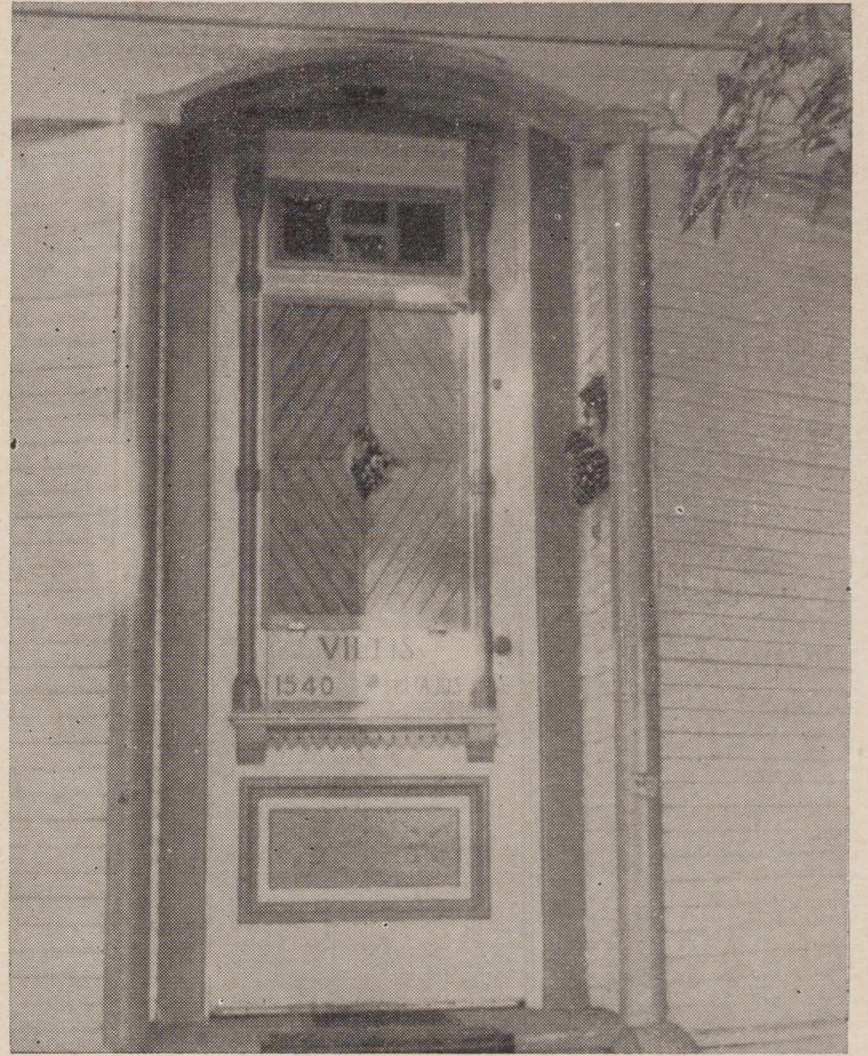
KANADOS LB BENDRUOMENĖS Toronto apylinkės valdyba ♦ posėdžio metu (iš k. į d.): Jurgis Strazdas, vicepirm., adv. Antanas Liūdžius, Jonas R. Simanavičius, pirm. inž. Eug. Būbelis, propagandos vadovas, inž. Petras Lelis, išd., kun. Petras Ažubalis, šalpos vad. ir Jurgis Račys, sekretorius. (Iš Vasario 16-tos minėjimo žiūr. šio nr. 25 psl. sk. "Lith. Make News": OFFICERS of the Lith.-Canadian Community, Toronto, Ont.

A. ANDRIKONIS kovoja dėl stalo teniso Tasmanijos valst. čempiono vardo. (Photo by courtesy of "Mercury")
A. ANDRIKONIS fights for the championship in table tennis of Tasmania.

VACLOVO SIDZIKAUSKO, Laisvės Komiteto pirm., pagerbimas po jo paskaitos Hartfordo visuomenei. Iš kairės į dešinę už stalo: prof. V. Balčiūnas, Br. Kriščiūnas, Kriščiūnienė, V. Sidzikauskas, mokyt. Irena Ruseckienė, adv. Leonas Mazotas, muzikas Jurgis Petkaitis, Juozas Petkaitis, stud. E. Jankauskaitė; stalo priekyje: A. Jucėnas ir A. Gižienė.

VACLOVAS SIDZIKAUSKAS (fourth from left) of New York, N. Y. President of the Committee for a Free Lithuania, after a lecture before the Hartford Lithuanian audience, with a group of Lithuanian functionaries.

DURYS, kurias lietuvių liaudies stilium padarė Edis Sirutis "Vilties" — folkloro žurnalo redakcijai San Diego (red. V. F. Beliajus).

THE DOOR leading to the VILTIS, folklore magazine, at 1540 10th Ave., San Diego, Calif., follows the lines of Lithuanian style doors.

LOS ANGELES Miesto Tarybos Rezoliucija šv. Kazimiero 500 metų gimimo sukakties proga įteikta Los Angeles liet. parap. klebonui kun. J. Kučingui minėjimo koncerte. Iš k. į d.: kun. J. Kučingis, miesto tarybos narys Ernest E. Debs ir konsulas J. J. Bielskis.

Foto P. Jasiukonis

A SPECIAL RESOLUTION was passed by the Los Angeles City Council and presented by Councilman E. E. Debs to Rev. J. Kučingis, pastor of Lith. St. Casimir's church in Los Angeles on occasion of the 500th anniversary of the birth of St. Casimir.

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— **Garbės prenumeratą** atnaujino **J. Budrecki**, Elizabeth, N. J., atsiųsdamas \$10; garbės prenumeratą \$10.00 atsiuntė **kun. A. Tamolunas**, Miami, Florida.

— **L. D. red. pagalbininkas** New Yorke **Almus Šalčius**, 77 Steamboat Road, Great Neck, N. Y. su kitais dviem žurnalistais, latviu ir estu, organizuoja kelionę lėktuvu į Europos kraštus. Kelionė, suorganizuota kooperatyviniu būdu, išnuomavus 4 motorų "Transocean Air Lines" lėktuvą, kaštuos pusę kainos negu šiaip lėktuvu — \$275. Ekskursija truks dvi savaites, vietų dar yra.

— **G. Velička**, Los Angeles, Calif., radijo val. vadovų pakviestas, surengė vaidinimą "Dėdė nuo Pacifico", kuriame vyr. vaidmenį atliko pats Velička. Vaidinimas surežisuotas naujai ir įdomiai: žiūrovų aki-vaizdoje įterpiamos scenos, kurios judesiais, dainomis ir mimika vaizduoja įvairius užsimenamus momentus. Veikale daug aštrios satyros, pliekiančios skubiai amerikonejančius naujuosius ateivius.

— **Los Angeles Dramos sambūris** bal. 13 pastatė P. Vaičiūno pjesę "Tuščios Pastangos". Režisavo akt. J. Kaributas. Veikalas pastatytas tradicinėje realistinėje formoje. Vaidintojai sudarė lygų ansamblį. Pažymėtina gerai motinos vaidmenį atliko J. Pėterienė.

— **Juozas Kojelis**, Los Angeles, Calif., kandidatuoja atstovu į Pasaulio Lietuvių Seimą šaukiamą šį rudenį New Yorke.

— **Kompozitorius Jeronimas Kačinskas**, beveik 10 metų buvęs Bostono liet. šv. Petro parap. vargonininku ir vedęs parajos chorą, išsikėlė į Chicagos nelietuvišką parapiją; Chicagoje J. Kačinskas tikisi turėsiantis geresnes sąlygas pasireikšti savo kūriniais.

— **Vytautas Adomaitis**, Hyattsville, Md., buvęs "Lietuvių Dienų" žurnalo vienas iš redaktorių, dirba kaip chemikas Vidaus Reikalų ministerijoje (Interior) Washington, krašto sostinėje. Vytautas ir Ona Adomaičiai nesenai susilaukė šeimos prieauglio — dukros, kurią pakrikštyjo Gražinos Marijos vardu.

— **LD-nų administracija primena**, kad kaikurie prenumeratoriai dar neatsilygino prenumeros mokesčio už pernykščius metus; atsiminkite, kad skolos sunkina darbą ir nenudelskite.

— **Stambi korektūros klaida** paliko rašinyje apie R. Kilmonytę: ji dalyvavo apie 100 televizijos vaidinimų (ne 1000!).

— **J. Drungilas**, Geestacht/Elbe, Vokietija, yra tenykščio liet. komiteto pirmininkas ir kartu vadovauja šeštadienei lituanistikos mokyklai.

— **V. Doniela**, Croydon, NSW, **A. Venclovas**, Kogarah, NSW, **J. Beinoravičius**, Whyalla, S. A., **J. Kriščiūnas**, Uhlerborn, Vokietija ir **kun. L. Kemešis**, Rivervale, W. A., visi užjūrių lietuviai, atnaujino LD-nų prenumeratą 1958 metams.

— **A. Šlapelis**, Long Beach, Calif., išvyko į Floridą ir kitas rytines valstijas apilankyti savo draugų ir pažįstamų.

— **Jonas Salys**, Hollywood, Calif., atnaujino LD-nų prenumeratą Mrs. N. Dumch Los Angelėje.

— **A. Mickevičius**, Cicero, Ill. atnaujino LD-nų prenumeratą Jonui Janoniui, Varel, Oldb., Vokietijoje.

— **A. Skabeika**, Brooklyn, N. Y., atnaujindamas LD-nų prenumeratą pridėjo dar \$4.00 žurnalui paremti.

— **Kun. F. Valiukevičius**, Rochester, N. Y., yra tenykščės lietuvių parap. klebonas.

— **Kun. C. Malakauskas**, Placerville, Cal. vikarauja vienoje kitataučių parapijoje.

— **M. Jankauskienė**, Brentwood, N. Y., užsakė LD-nas Dr. V. Kilikonui iš Central Islip, N. Y.

— **Lithuanian Citizens Club, Inc.**, Yonkers, N. Y., užsisakė LD-nų žurnalą 1958 metams. Klubo sekretorė yra T. Gursknis.

— **J. Strankauskas**, Hackley, S. A., atnaujino LD-nų prenumeratą.

— **J. Vaivada**, Gauting, prie Muencheno, Vokietijoje, vadovauja tenykščiams lietuviams.

— **Eleonora Chebatorius**, Phila., Penn., atnaujino LD prenumeratą 2 metams.

— **S. Eimutis**, Toronto, Ont., Kanada, užsakė LD-nas Mrs. D. Briedis Londone, Angl.

VYČIŲ ŠOKIAI Statler Viešbutyje

Visi apylinkės lietuviai kviečiami rezervuoti birželio mėn. 7 d., šeštadienį, iškilmingiems šokiams Statler viešbutyje. Čokiai įvyks Garden Room salėje.

Šokiams gros žymusis **Danny Stewer** orkestras.

Bilietai pardavinėjami kiekvieną sekmadienį prie šv. Kazimiero bažnyčios.

Šokius rengia

LIETUVOS VYČIŲ LOS ANGELES
133 kuopa.

KAN. STEPONAIČIO SUKAKTIS

Kovo 23 d. Los Angeles lietuvių kolonija šv. Kazimiero parapijos salėje paminėjo kan. Antano Steponaičio 50 metų kunigystės sukaktį. Ta proga peržvelgta ir jo ilgo ir gausaus darbais gyvenimo kelias. Jubiliejaus proga kan. Steponaitis gavo šv. Tėvo specialų palaiminimą ir daugelį sveikinimų iš aukštų Bažnyčios dignitorių, liet. politinių veikėjų, buv. bendradarbių, giminių, draugų. Sukaktuvininką pagerbė keli šimtai vietos lietuvių, atsilankiusių į vaišes, surengtas kat. moterų ir vyčių iniciatyva.

Gimęs 1883 m. birželio mėn. 15 d. Trobiškių km., arti Marijampolės, pradžios ir vid. mokslą ėjo Mariampolėje, teologiją studijavo Seinų kun. seminarijoje. Aktyviai dalyvavo slaptoje liet. klierikų veikloje. Kunigu išventintas 1908 m. kovo 22 d. Varšuvoje.

1913 m. kun. Steponaitis išvyko į Friburgo un-tą Šveicarijoje, kur įsigijo istorijos licenciatą laipsnį.

Po I pas. karo grįžęs Lietuvon, kapelionavo K. Naumiesčio progimnazijoje, vėliau Marijampolės mokytojų sem-jė ir realinėje gimn-jė. 1922 m. vysk. Karoso pakviestas dirbo vyskupijos kurijoje sekretoriumi, o vėliau kancleriu. 1925 m. Amerikoje rinko aukas Vilkauskio kun. seminarijai statyti. 1926 m. pakeltas į kanauninkus ir paskirtas vyskupijos katalikų akcijos direktorium. Nuo 1934 m. iki bolševikų okupacijos buvo Kauno s. d.

kalėjimo kapelionu. Į Vokietiją pasitraukė 1944 m. spalio 17, į JAV atvyko 1950 m. Nuo 1957 m. birželio 13 d. kaip rezidentas dirba Los Angeles liet. šv. Kazimiero parap.

Iš kan. Steponaičio visuomeninės veiklos labiausiai pažymėtina jo darbas pirmojo pas. karo metu. Su Purickiu ir Daumantu Šveicarijoje suorganizavo "Lituania" komitetą lietuviams karo belaisviams, internuotiems Vokietijos stovyklose, šelpti. Šalpos reikalais iš Šveicarijos važinėjo į Vokietiją, o iš čia pasiekdavo ir vokiečių okupuotą Lietuvą, palaikydamas ryšius su Lietuvoje pasilikusiais veikėjais, kaip vysk. Karevičius, Smetona ir kt.

Šveicarijoje kun. S. bendradarbiavo su Informacijų Biuru ir daug dirbo organizuojant šv. Tėvo paskelbtą "Lietuvos Dieną" visame katalikiškame pasaulyje.

Kan. S. buvo aktyvus dalyvis visų trijų karo metu Šveicarijoje vykusių liet. konferencijų su Smetona, Šauliu, Kairiu, Mironu, Yču, Olšauskiu, Bartuška, Bielskiu, Mastausku ir kt. Taip pat dalyvavo įv. politiniuose pasitarimuose bei konferencijose Stockholme, Kopenhagoje, Vilniuje ir kt.

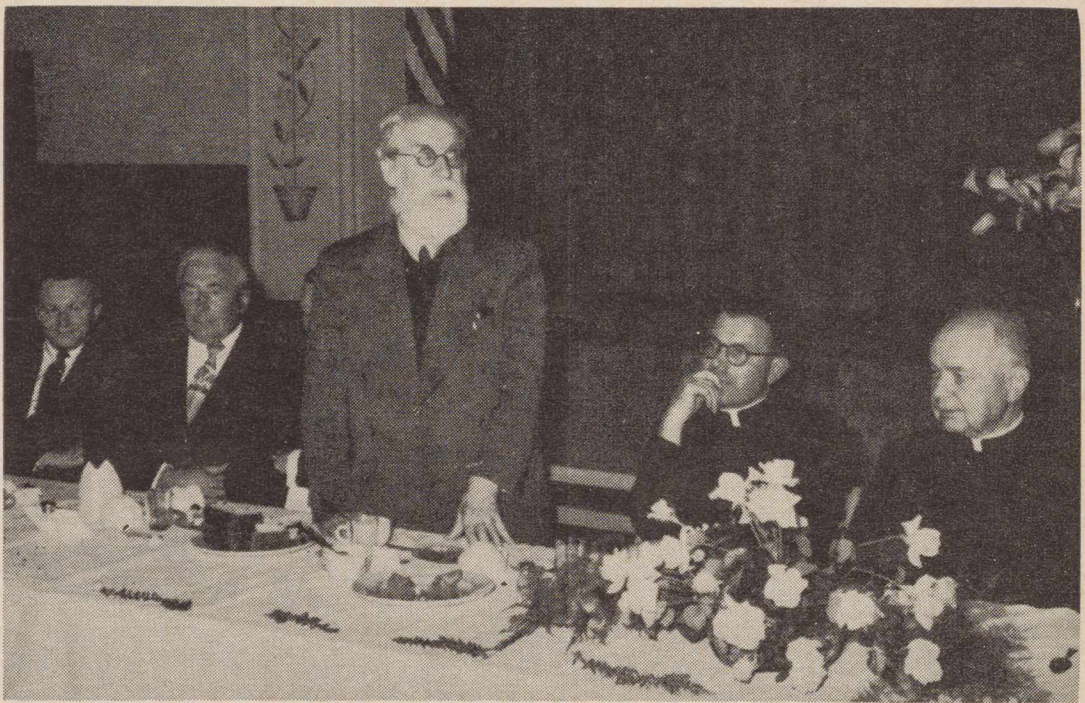
Apie to meto veiklą kan. S. yra išleidęs brošiūrą; šiuo metu ruošia daugiau atsiminimų, kurie, reikia tikėtis, plačiau nušvies idomius anų dienų įvykius ir faktus; juose galbūt plačiau atsispindės ir paties kanauninko nueitas reikšmingas gyvenimo kelias.

I. M.

KAN. ANTANO STEPONAIČIO 50 metų kunigystės jubiliejaus garbės stalo dalis: iš d. į k. jubilatas kan. Steponaitis, Los Angeles liet. parap. kleb. kun. J. Kučingis, prof. M. Biržiška, Kat. Fed. L. A. sk. pirm. V. Kazlauskas, Alto pirm. A. Skirius.

Foto L. Briedis

VERY REV. A. STEPONAITIS, left, of Los Angeles, Calif., marked recently his 50th priesthood anniversary. He is seen with other functionaries at the head-table during a dinner where he was honored.

Artimiesiems Lietuvoje, Sibire padėsime, siųsdami praktiškus daiktus per lietuvių vadovaujamą (ved. Dr. G. Valančius) įstaigą

A N A P U S
IMPORT-EXPORT
3528 Sunset Blvd., Los Angeles 26, California

Didelis pasirinkimas įvairių medžiagų, vaistų ir kt. Taip pat priimami ir Jūsų sudaryti siuntiniai.
DARBO VALANDOS:
kasdien 11 a. m. — 7 p. m.,
sekmadieniais 12 — 4 p. m.,
pirmadieniais uždaryta.

Telef.: NOrmandy 5-2702

Dr. A. HAGENTORNAS

(Physician & Surgeon)

priima ligonius kasdien
nuo 6 val. vakare iki 8 val. vakare
(iš anksto susitarus) savo kabinete

(office), kurio adresas yra šis:

4655 Kingswell Ave., Suite 215,
(Kampas North Vermont Avenue),

Los Angeles 27, California.

Telefonas

NOrmandy 1-6260

THE BATTLE OF TANNENBERG, painting by J. Mateika. (Another painting see on page 20)

ŽALGIRIO MŪŠIS, J. Mateikos paveikslas (ne visas; seną Ž. mūšio graviūrą žiūr. 20 p.

Against Status Quo In Central Europe

Excerpt from the *memorandum*, presented over the signatures of the
and Foreign Ministers of the No

members of the ACEN General Committee to the Prime Ministers
rth Atlantic Treaty Organization.

...The Soviet realization of the inherent weakness of their position as policemen and colonizers of Central and Eastern Europe compels them to concentrate the efforts of their rocket diplomacy on obtaining Western recognition of the *status quo* in Europe. What they seek is the assistance of the West in freezing the unnatural situation in the captive European countries and thus solidifying the Soviet grip on them. An East-West non-aggression and non-intervention pact, or a security pact between the NATO Powers and the regimes of the so-called Warsaw Treaty, would serve as guarantees of the Soviet conquests.

What would the Western nations lose or gain by extending such recognition or guarantee? In the first place, they would be acting in contradiction to their wartime and post-war commitments and pledges, such as the Atlantic Charter... and the Washington declaration of February 1, 1956. They would also depart from the Declaration by the President of the United States and the Prime Minister of Great Britain, of June 29, 1954, which pledges: "We will not be party to any agreement or treaty which would confirm or prolong the subordination of the formerly sovereign states of Central and Eastern Europe now held in bondage by the USSR."

The recognition of the *status quo* in Central and Eastern Europe would gravely imperil the morale of nearly 100 million captive Europeans who are the most determined and most faithful allies of the West.

In the long run, if not immediately, such a policy of the Western and Christian civilization... It would imperil the very survival of Western Europe, cut off from the vital Eastern half of the continent and exposed to Communist infiltration and Soviet subversion. It

would encourage and invite Communist aggression in the Near and Far East as well as in Africa, and would seriously weaken the resistance of the nations of those regions to the Soviet designs of absorption. It would demonstrate that *aggression does pay*.

As opposed to these fatal consequences, all the West may hope to gain from such recognition is a limited and unenforceable agreement on armaments and a period of illusory relaxation of tension. This period would prove to be very shortlived. From their advanced positions, consolidated through Western acquiescence, the Soviets would proceed to new offensives.

For these reasons, the Assembly of Captive European Nations refuses to believe, numerous invitations to the contrary notwithstanding, that the NATO Powers have ever intended or now intend to abandon the nations of Central and Eastern Europe to Soviet domination and slavery.

Soviet aggression against the nations of Central and Eastern Europe, the essential role played by the Soviet military and police forces in the establishment of dictatorial Communist regimes, and the continuous interference of the Soviet Union in maintaining these regimes in power against the will of the respective peoples is a matter of historic record.

The Assembly is voicing the will of more than one hundred million captive Europeans and believes itself to be promoting the vital interests of the free nations in insisting that any negotiations with the Soviet Union must seek practical ways and means to create conditions for the peoples of Central and Eastern Europe to hold free and unfettered elections under international control, preceded by the withdrawal of Soviet armed and security forces and agents.

THE TEUTONIC KNIGHTS poison two sons of Vytautas the Great. (From an old gravure)
KRYŽIUOČIAI nunuodija du Vytauto sūnus — įkaitus. (Iš senos graviūros)

THE ROLE OF LITHUANIA IN EUROPEAN HISTORY

Dr. ZENONAS IVINSKIS, Roma, Italy

In heroic wars the Lithuanians defended not only their freedom, but likewise fulfilled an important international obligation—they prevented the expansion of Germanism. And this had a tremendous significance to all eastern and partly to western European history. By preventing the German Order of Knights of the Cross from taking the western part of Lithuania (*Žemaitija*) which acted as a wedge separating Old Prussia from Livonia, the Lithuanians retarded the German colonization of Livonia thereby saving their sister nation, the Latvians, from vanishing in the sea of Germanism.

Secondly, were it not for the strong Lithuanian defenses, the military State of the Order would have reached the Dnieper river. The Russians, exhausted by the Tatar yoke and the disunity among themselves, would not have been able to offer any opposition to the advancing Germans. The Dnieper, a river of significance, extending for more than 2000 km, serving as a link between eastern Europe with the Black Sea) and the Byzantine world and the Mediterranean Sea, would have been the river of the German border. The plan to establish themselves along the Dnieper, in the Ukraine, was again revived by the Germans during World War I and II (1914 and 1941).

The great sanguinary and long-lasting conflict between the Lithuanians and Germans is usually utterly omitted or merely mentioned in a distorted way in history books as only "skirmishes" between the Slavs and Germans. But strictly speaking, the Balts or Lithuanians are not Slavs. Neither are they German. And it can be stated confidently that the main and decisive role in the conflict belongs to the Lithuanians who had the power and the glory and super intelligence to strike back at the Vandal and villainous Teutonic Military Order of the West with deadly blows in the following pitched battles — the Battle of Saulė-1236, the Battle of Durbė — 1260, the Battle of Tannenberg — 1410,

and the Battle of Ukmergė — 1435. The nearest Lithuanian allies for the battle of 1410 were the Poles, who felt uneasy about the aggressive German Order.

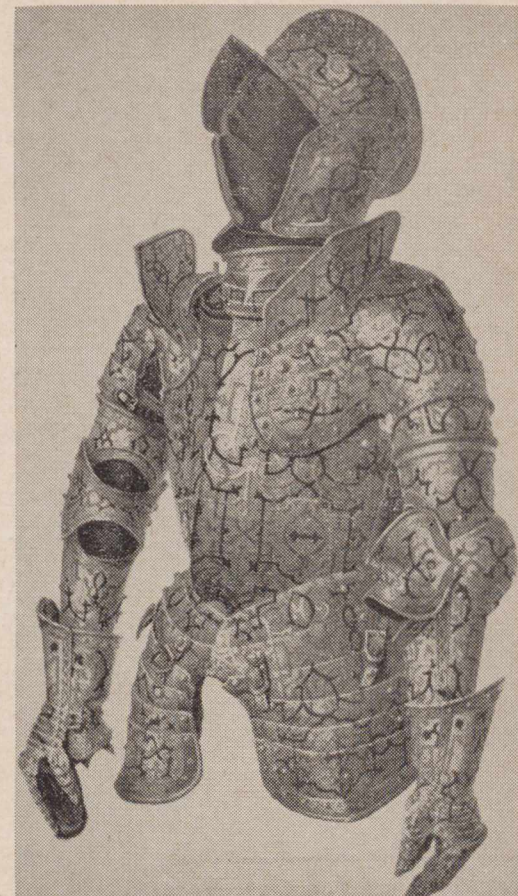
Lithuanians of the 14th and 15th centuries had the unusual good fortune which is rare in dynastic nations: she had a whole series of talented and wise rulers who came in succession to lead her.

First we shall take note of King Gediminas, who was a very brilliant statesman and military general and founder of a long-standing dynasty, and who drew definite plans and methods of government and created a very strong political organization for national security. Besides that, he performed great military engineering feats by constructing hundreds of various kinds of defenses and strongholds at strategic points wisely selected for their natural barriers to defy approach, such as along rivers, on hills and cliffs and he moved thousands of tons of earth to construct gigantic earth-works or ramparts

and camouflaged pitfalls. The vast number of ruins of fortifications, hospitality which Vytautas shows traces of military roads, and hundreds of castle-mounds bear eloquent testimony today that Lithuania had been a very great power in Eastern Europe, a power to be reckoned with, and a power that contended alone against the Germans and their allies during the Middle Ages. This is the Lithuanian version of the history of Eastern Europe based on real facts and not on tea-table conversations of sycophantic falsifiers of history. Aye, that kind of a political organization was able to stop the ever-growing power of the German Military Order from invading Lithuania and to protect her from the same fate, that of total destruction, which befell her sister nation, the Old Prussians.

Algirdas (†1377), one of the sons of King Gediminas, is considered one of the greatest statesmen of the Middle Ages. And his brother Kęstutis (†1382), like Hannibal of Carthage, spent his whole lifetime as a general in the saddle of his charger fighting for the Lithuanian or campaigning against the Tatars in Eastern Europe, and whose dashing figure was imposing even to his enemies. Both brothers were co-rulers of Lithuania. Topping all of his relatives was Kęstutis' son Vytautas, who had won the respect of all the rulers of Europe and the Byzantine World. Under Vytautas Lithuania reached and passed the peak of her power.

Lithuania's political prestige at the time had become so great that a Lithuanian duke's candidacy for the Polish throne couldn't be outstripped even by such aspirants to the throne as Wilhelm Hapsburg or Zygmund of Luxemburg, not to mention local candidates. Evidently, in order to get to the rich farm lands along the Black Sea, which the nobles of Poland Minor desired for colonies, it was possible only thru the residential citadel of the Lithuanian Empire. Thus, Lithuanian kings sit on thrones not only somewhere in Polock and Vitebsk, but they also govern the states of Pskov and Novograd, and one of

RADVILO NAŠLAITĖLIO šarvai.
BATTLE DRESS of Radvila Našlaitėlis.

their kings sits on the throne of a Catholic kingdom. During Lithuania's Baptismal Year in 1387, several dukes yield to the new Lithuanian king sitting on the Polish throne: the dukes of Moldavia and Walachia, and seven years later the vassal of Bessarabia.

Another Lithuanian, the king's cousin, by the name of Vytautas, did not have a king's crown set formally on his head, yet his power and influence was manifest all around more strongly. And Moscow, Tatar, Poland and the very Teutonic Order, having lost part of its lands, is reduced to a mere defensive status, all of these are under the sway of Vytautas and all pale before him. His name is also known in western Europe, and to his royal castles in the city various countries. In 1429 Vytautas convoked a great political conference of Europe's rulers at Luck to discuss the Turkish threat to

THE BATTLE OF TANNENBERG (Gruenwald) where in 1410 Lithuanian and Polish armies under the leadership of Vytautas the Great defeated the Teutonic Knights. (old picture).
Žalgirio mūšis 1410 metais, kur jungtinė sąjungininkų kariuomenė, vadovaujama Lietuvos kunigaikščio Vytauto, sutriuškino kryžiuočių galybę. (Iš senos graviūros).

invade Europe, and this amply demonstrates his greatness. And the famous Flemish traveler and ambassador-of-goodwill, by the name of Ghilebert de Lannoy, an ancestor of President Franklin Delano Roosevelt, is greatly astounded by the power of Vytautas in Europe, especially by his tremendous influence over Tatar. However, he is still more astounded by the very warm, hearty welcome and the of Vilnius and at Trakai come envoys with diplomatic matters from to all foreign dignitaries who visit him.

Having a succession of such talented and strong rulers, the Lithuanians were well able not only to fight against the Teutonic aggression, but at the same time they were building an empire in the broad eastern Slavic lands where they encountered a new wave of humanity — the Tatars, who were pressing into Europe. Even king Mindaugas (1258) was forced to exert himself against those Mongolians of Asia, who had ravaged the eastern parts of Lithuania.

Generally, in the history of the central European nations, the conflict with the Tatars at Liegnitz is attributed or credited to Silesian and other petty dukes. The Lithuanian role in this concern is scantily mentioned or simply ignored, yet their role is of greatest significance because Lithuania was an empire which subdued and controlled the Tatar hordes.

The Lithuanians were much more successful in governing the broad eastern areas of Europe & in controlling the Tatar hordes than the weak Russians of the old State of Kiev. The State of Kiev, by the way, had had much trouble stemming the onrush of several nations from the steppes of Asia (the Pechenegs and the Polovci). One of the causes of the downfall of the State of Kiev is attributed to the unsuccessful resistance against the nomadic invasion of the rich country. The nomadic invaders destroyed and pillaged it. However, Lithuania had better success in subduing those hordes because she was powerful. And she stopped the Tatars from invading western Europe.

Thus, during the reigns of Algirdas and Vytautas, by taking over lands extending to the Dnieper river, in fact the entire principalities of Vitebsk, Smolensk, Novogrod, Sieversk and others, the Lithuanians defended a large population of eastern Slavs against subjugation by the Tatars. The Russians eagerly chose to be governed by the Lithuanians who were well able to defend them. And above all, the Lithuanians were noted as benevolent rulers and showed great tolerance toward their subjects, a political policy formulated by Gediminas. The Lithuanians never forced their language on any of their subjects.

In regards to Tatar control, Vytautas was the dominant figure and carried the field, stopping the hordes from over-running Europe. Altho he suffered defeat in one battle against them in 1399, he later conquered them and forced them to recognize his supremacy as ruler over them. And Vytautas appointed khans for them. By building fortifications and towns and settling the very nomadic peoples who roamed the steppes, sometimes using Tatars to fight feuding Tatars or rebellious tribes, he brought peace to them and thus saved all

Europe from their ravages. He also extended the Continental Lithuanian Empire from the Baltic to the Black Sea. Under Vytautas the Great, who is entitled to be called the Great, Lithuania reached the zenith of her power and influence. If the empire lasted 250 years it must have been a great dynastic Power.

Algirdas had once declared that all of Russia should be under Lithuania ("Omnia Russia debet ad Litwinos simpliciter pertinere"). Even then the diminutive Russian duchy in northern Russia had begun to collect some of its former lands. After the fall of Constantinople in 1453, Moscow felt that she should be the guardian over the heritage of Byzantium, and thus she commenced to press towards the west and claim all Orthodox and Slavic lands. During the 16th and 17th centuries in place of the Teutonic Order, the Lithuanians now had big wars with Moscow. These wars were carried on in the boundless plains of the South where natural barriers were lacking for warfare. After regaining the region of Smolensk, Moscow began to threaten Lithuania Proper, or ethnographic Lithuania.

By ruling White Russia and the Ukraine the Lithuanians prevented the Russians from expanding and slowed their aims to reach the Black Sea. Steponas Batoras, the Lithuanian ruler of the Lithuanian-Polish Commonwealth frustrated the plans of czar Ivan the Terrible in 1586, who wanted to reach the Baltic Sea thru Livonia. The efforts of the Russians to expand increased at the turn of the 18th century, when czar Peter sat on their throne. However, the main efforts of the Russians during those times were concentrated on how to undermine the Lithuanian - Polish Commonwealth, so it could not strengthen the central government (the king's power) and make progress in other ways.

This political encroachment of the Russians had the finishing touches put on it by Catherine II of Russia in alliance with Prussia and Austria, when she partitioned Lithuania and Poland at three different times in 1772, 1793 and 1795. (To be continued)

LIETUVIŠKA PATRANKA iš 1655 metų.
A LITHUANIAN CANNON (1655).

Maloniai pranešame, kad mūsų firma
PARCELS TO RUSSIA
121 So. Vermont, DUnkirk 5-6550
siunčia paketus maisto, naujų drabužių, vaistų ir t. t.
į Ukrainą, Armeniją, Gruziją, Latviją, Lietuvą, Estiją ir Rusiją.
Muitai ir visos siuntimo išlaidos sumokama šitame krašte. Paketai, siųsti per mūsų įstaigą, gaunami Lietuvoje be jokio mokesčio.
Garantuojame pristatymą ir greičiausią patarnavimą.

Siunčiame ir oro paštu.
Jeigu nepatogu patiems atvykti į mūsų įstaigą, galite paštu atsiųsti savo paketą, ir mes pranešime siuntimo kainą.
Valandos kasdien, išskyrus pirmadienius, nuo 10 val. ryto iki 6 v. vakaro (taip pat ir sekmadieniais)

PARCELS TO RUSSIA, Inc.,
Los Angeles Branch, 121 So. Vermont Ave., DUnkirk 5-6550

**LIETUVIŲ ĮSTEIGTA IR VALDOMA ĮSTAIGA NUO 1922 M.
ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION**

Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000.00

Mokama 4% už padėtus pinigus

TURTAS VIRŠIJA \$16,500,000.00

1447 South 49th Court, Cicero 50, Illinois
Telefonai: TOWNHALL 3-8131 ir BISHOP 2-1397

GEROS ŽINIOS

Jūs galite siųsti savo artimiesiems į Lietuvą

DOVANŲ SIUNTINIUS

įvairių rūšių rūbus, medžiagas ir maistą.

Taip pat galite siųsti visokių vaistų.

PRISTATYMAS GARANTUOTAS.

Per visiems žinomą

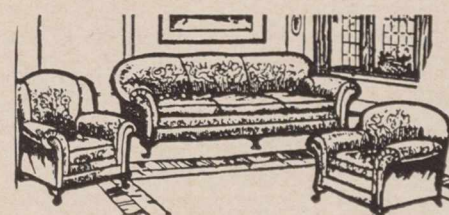
ROUND THE WORLD TOURISTS

vienintelį atstovą Pacifico pakrašty.

WE 3-8491

WE 4-7838

334 No. Fairfax Ave. Los Angeles 36, Calif.

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį.

FURNITURE CENTER, Inc.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Vedėjas — J. LIEPONIS

Phone: VICTORY 2-4226 CHICAGO 8, ILL. 3222 S. Halsted St.

LITHUANIAN BISHOPS — SLAVES OF COMMUNIST GOVERNMENT

New Bishop Forbidden to Perform His Duties

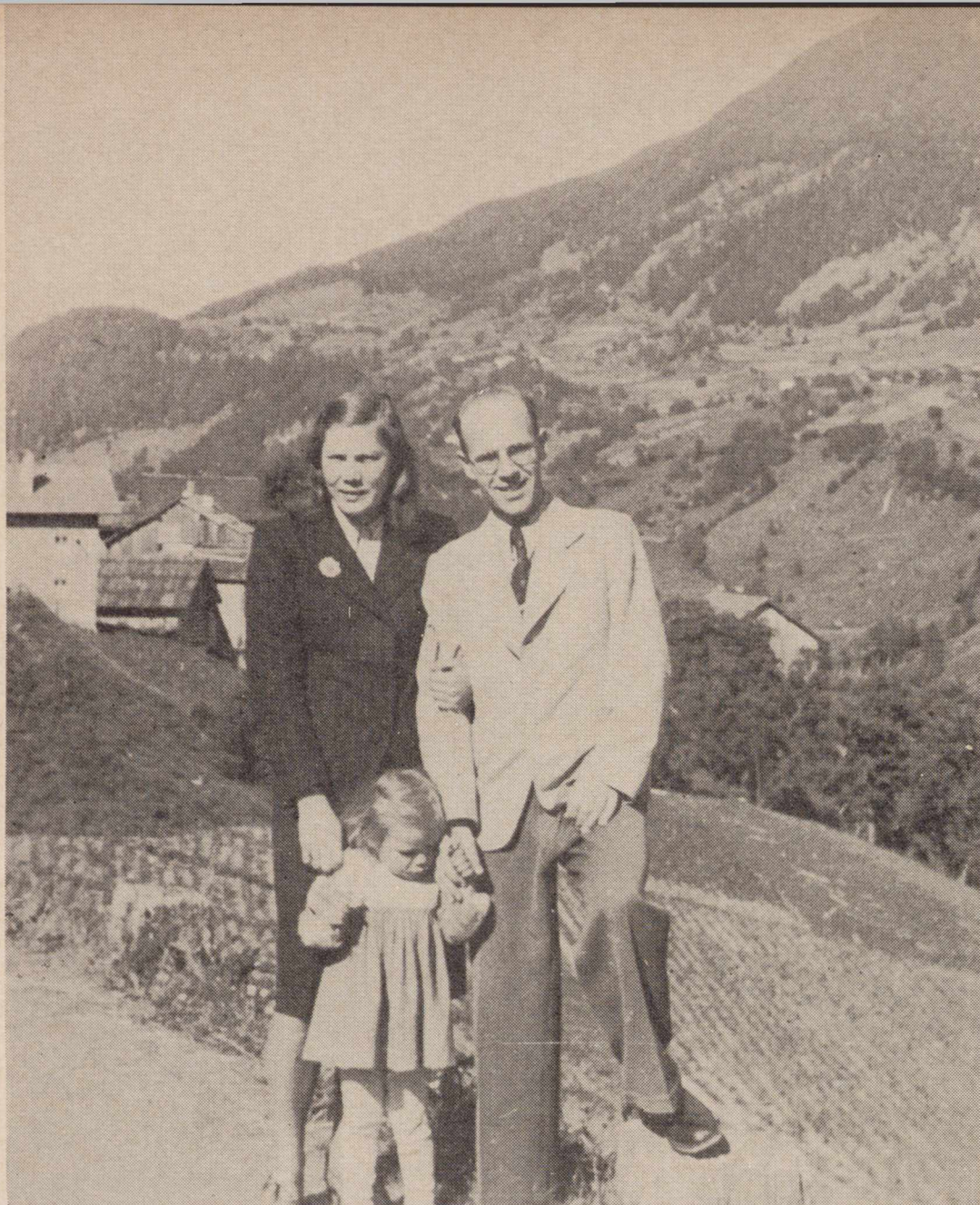
Report from Lithuania maintains that the newly ordained Lithuanian Bishop, V. Slatkevicius, is not allowed by the Soviet government to perform his official functions.

According to the report, Bishop Slatkevicius was consecrated under these circumstances: The Bishop of Kaisiadorys, Teofilis Matulionis, (who is forbidden by the Communists to administer his diocese) had announced to the Communist officials that he was going to ordain Rev. Slatkevicius as Bishop. After the consecration took place the answer of the government of Soviet-occupied Lithuania was re-

ceived, stating that it expressly forbade this act. Bishop Matulionis was summoned to Kaunas to give an explanation. He was told there that in spite of the accomplished fact, Bishop Slatkevicius would not be allowed to assume his new office.

On the first Sunday of Lent, the report continues, Bishop Matulionis went to the town of Kaisiadorys, the seat of his diocese, and announced to the faithful in the cathedral that he was taking over the administration of this diocese with Bishop Slatkevicius as his assistant.

Following this, the Soviet government ordered the deportation of Bishop Slatkevicius to Kaunas, and Bishop Matulionis, to Birstonas. They were warned that if they left these cities, they would be deported from Lithuania. (E. B.)

AUTHOR MRS. IRENA JOERG, Wenss-Pitztal, Austria, with her husband, Dr. Joerg, and her daughter (1945).

SLĒNYS, j kurj taika atējo 1945 metais. Čia rašytoja Irena Joerg (Naudžiūnaitė) su savo vyru dr. Joerg ir dukrele, Austrijoje.

I. Joerg pernai metais išleido romaną "Taika ateina į slėnį", iš kurio čia duodama Stp. Zobarsko išversta ištrauka. Šiuo metu autorė rengia spaudai pirmąjį novelių rinkinį

DANCE IN THE VALLEY

by Irena Joerg

A little incident in my hotel had greatly unnerved me. After eating a tasteless dinner, I had rushed into my room to read my mail. The minute I had made myself comfortable, I heard excited voices coming from the main floor. I opened the door and recognized my landlord's hoarse shout. I buttoned my jacket and climbed down the stairs, to see what was going on.

In the hall I saw ten soldiers, with the "knight" among them, arguing with Herr Konrad.

"I told you a hundred times that there is not a single space free in this house! And I have no room in the stall either, for the cattle have not been taken to the mountains yet."

"We're not animals!" shouted one of the soldiers. "You can offer the stall to your dog, not to us."

"We have fought to the death for such worthless pigs and animal merchants as you. You need a Russian on your neck, that's what you need, then you yourself would go to the stall."

"We lost our arms and legs," cried another. "Our mothers and wives are scattered in cellars and lofts, and our children are sick from hunger, while you stand here in front of us grinning like an ass and jumping around like a bat. Yet you dare to talk about your your stalls and cattle."

"Ruhig!" suddenly spoke up the knight who had stood silent the entire time. His voice, though forceful, was calm and steady.

"If you don't have any room for us, we'll look somewhere else."

Then he turned towards Brigitte and said politely:

"Would Fraulein be so good as to bring me a glass of water?"

Brigitte pushed her father aside and walked to the kitchen. The knight followed her. The soldiers again started shouting:

"Admit that you kept right on making your fortune by selling food to the hungry city people and taking the shirts off their backs, while we shed our blood and suffered from the cold. Not a single hair has ever fallen from your head, you swine!"

That was too much for Herr Konrad. His eyes normally hidden in the wrinkles of his face grew large, and his pale lips started to tremble. He clenched his fists and shouted back:

"What, no hair has ever fallen from my head?! Return my two sons who died at the front, build back the house of my daughter which, thanks to you, has been bombed by the English. Make her child, who suffocated under the debris, rise from the dead! We have never asked you to come to Austria. If you wanted to fight, you could have waged war in your own Reich. And now you curse like Prussians. I told you that my house is occupied by refugees, now go away, there is no room for you. Or if you wish, shoot me, I don't care!"

Suddenly one of the soldiers drew forth his pistol, but he was stopped by the stern look of the knight, and reluctantly put it back in his holster. The knight

stood in the doorway, immobile, as if he were hewn out of stone.

"Father, don't you think we could find a little room somehow?" whispered Brigitte, holding the old man by the arm.

"Shut up! Do you want to take them to your bed?"

The girl blushed. Distracted, she raised her eyes towards me as if she were asking for help.

"It's true, doctor, that our house is all occupied, isn't it?"

Suddenly I remembered those awful nights spent under the open sky when it was raining and freezing. I thought about battle houses, about the wounded and dying men, and I answered quickly:

"If I'm not mistaken, there is an empty ballroom on the first floor."

"Oh, we have completely forgotten that!" exclaimed Brigitte and turned towards Herr Konrad. "Isn't that true, father?"

Konrad gave me a glance full of gloom and misgiving. His eyes seemed to reproach me: "Ungrateful man, what do you care about my ballroom?"

There was a heavy silence, then he said to the knight:

"Now you can send me to Dachau or have me killed right here."

"We don't want your life," muttered the knight and put his hand on the old man's shoulder. "We are not going to send you anywhere, let alone Dachau. But if you really could spare that empty ballroom and let my men have a little rest, I'd be very thankful to you. The whole matter would be soon forgotten."

Herr Konrad shivered and made a gesture of submission.

"Do as you please." He turned his back and disappeared behind the kitchen door.

Brigitte took a bundle of keys and shouted in a merrier voice:

"Let us go upstairs, I'll show you that hall."

As the knight was passing by, he stopped in front of me and pressed my hand warmly.

I don't give a damn what the hotel keeper will say now, whether he will refuse me my room or not. If I can't remain here, I shall find some other place to live. But as an old soldier, there really was only one way I could act.

A few days later I happened to meet the knight and accompanied him to the hall where his men were staying. I could not have refused his invitation, for I had a certain urge to spend a few hours with real soldiers whose skin was roughed by the storm and whose hearts were as hard as the mountains themselves.

The ballroom was crowded with soldiers, including those who had recently come to the village with loudspeakers and ammunition. They were being entertained by a group of young girls, most of them refugees from various parts of Germany. There was an abundance of cigarettes and chocolate, and the hosts tried to treat everyone as well as they could.

The knight explained that the recent arrivals had come loaded down with food and drinks. They had shot their commander, and pillaged a warehouse, which, according to the commander's order, had to be destroyed. This is how it happened. They had stayed in the barracks for weeks, waiting for new orders. Hungry and freezing

they were assigned to guard the warehouse filled with provisions. One night, several soldiers decided to sneak in, meaning to filch a few cans of fish or so, but they were caught and court marshalled immediately. A few days later, an order was issued to blow up the warehouse, to keep it from the hands of the enemy who was approaching with unusual speed. The order was more than the hungry soldiers could bear. They revolted. They shot their commander who had doomed their hungry comrades, looted the warehouse and escaped to this remote Tyrolean village. They even brought an assortment of weapons with them, but they intended to use them only to prevent anyone from handing them over to the German military authority.

Now they were singing, dancing and laughing, but it seemed to me that they were not intoxicated by the champagne and the wine, but by their newly-won freedom. The knight, however, was not gay; he looked nonchalantly at the men, and only now and then a slight trace of a smile crossed his face.

"Well, doctor, you are seeing one of the thousand short episodes of the war."

I kept silent, even though the few glasses of champagne had made me lose some of my aloofness. The knight kept himself marvelously. He drank as much as I did, and yet his eyes remained clear and calm, and his face looked as if it were covered by a thin sheet of ice.

Soon a few more civilians, mostly girls and elderly men, gathered in the ballroom. The soldiers seemed to have invited everybody in the village, and everyone was eating and drinking to their heart's content. The refugees had not forgotten to bring their baskets with them, and they put into them everything they could grab. That's why they let themselves be kissed by the soldiers, and kept dancing even though they were out of breath. Some of them were very pretty.

One girl approached us and asked me why I was not dancing.

"I'm a disabled soldier," I smiled at her as I showed her my foot.

"And you?" she looked at the knight.

"I'm a disabled soldier, too, but my wound is here," and he put his hand over his heart.

The girl was about to say something, but a soldier, dashing by, grabbed her by the waist and swung her into the midst of the dancers.

They were free. Free at last! Their young faces glowed, and their eyes were on fire. Belts loosened and jackets unbuttoned, they danced with such alacrity that their hair fairly stood up in the air. They forgot that the war was not yet over, that their friends and brothers are still shedding the last drops of their blood, that the cannons still kept thundering, and the bombs kept falling on their cities and destroying them; they had even forgotten that their commander was sitting among them. They only knew that they were dancing and free — — —

This is an excerpt from Irena Joerg's novel, "The Peace Comes into the Valley", published by Nida, 1957, London.

RELIGIOUS PAINTINGS BY REV. PIUS BRAZAUSKAS

PAULETTE BEALL, Eugene, Ore.

Father Pius Brazauskas was born in Lithuania in 1905 and early showed an interest in painting and in the holy pictures in his mother's prayer book.

He studied at the Art School in Kaunas, Lithuania and for four years at the School of Fine Arts in Kansas, where his paintings began to receive attention. He has exhibited in Glensbach, Austria, in St. Louis, and in Miami before the showing at the University of Oregon.

might have been expressed in a deeper and more complex way. Such a realistic depiction of a symbol runs the risk of limiting the understanding too exclusively to the human element. From a plastic point of view, the expression of symbolism in realistic terms has always been very dangerous, since it is fundamentally illogical. Only the greatest artists, such as Giotto, Fra Angelico, the Russian monks who painted the

An exhibition of the paintings of Rev. Pius Brazauskas was held in December 1957 in the art gallery of the Erb Memorial Union on the campus of the University of Oregon in Eugene. The canvases filled the room with a glow of life which came from the profound religious conviction of the artist.

The picture entitled "Rex" was for me the most important work exhibited. This head of Christ crowned with thorns radiates great power and authority. It is a twentieth-century concept of Christ, existentially involved in the terrible forces of our world today. The technique reminds one of El Greco and especially of Van Gogh. The color is applied with great emotional tension, and conveys a cosmic power. It is a forceful composition. The density of the space behind and the self-contained intensity of the head of Christ work together plastically. The sharp black drawing in the crown of thorns, eyebrows, features inscribes in these passionate movements of color the stability of an unshakable concept. It is a gripping picture.

Across the room is a lovely head of St. John. The profound black eyes, alive with spiritual vision, fix one's attention, while the vibrating colors of the face and of the background, applied with pointillist technique, give a sense of fluid circular motion. The impression is one of intelligence and tenderness.

Another interesting work is a large painting, "Lithuania under the Red Star." This large composition is developed according to the traditional academic concept of drawing. Its originality resides in the bold treatment of the crucifix, which has fallen forward and remains at an angle while the body and legs of the Christ fall almost vertically from it. Books are burning nearby on the steps of a school darkened within and bearing the hammer and sickle and a red star. The dramatic atmosphere of destruction is balanced by a feeling of the indestructibility of the concept under attack.

Much attention was given by visitors to a large picture called "Chalice", representing a majestic seated Christ offering His blood in the chalice of sacrifice and with his hands inviting mankind to the altar. There is a radiance, peace, and love in this picture; but I felt that this profound mystery

ST. THOMAS Aquina / Šv. Thomas Akviniėtis

by Rev. P. Brazauskas

LANDSCAPE / GAMTOVAIZDIS

by Rev. Pius Brazauskas

early icons, and, in our own times, Roault, have been able to avoid this danger, and this because they knew thoroughly the power of the plastic language of line, form, and color functioning in space and with space — a language sufficient in itself for the expression of spiritual concepts. The beautiful mystical realm of color as in itself form and movement. Color is in itself alone a creator of space expressing different densities of meaning and emotion. Such knowledge protects the religious artist from mere sentimental expression.

Father Pius also exhibited several landscapes that are rich in movement and feeling. They conveyed the fact he looks at all beauty as a creation of God; they radiated the profound religious spirit of the artist.

Concluded on next page

CHALICE / KIELIKAS

by REV. PIUS BRAZAUSKAS

Another little painting that attracted my attention was a St. Thomas surrounded by his books and looking up towards Christ with an interesting expression in his eyes, as though all human learning was of no avail without grace.

CLEM'S MARKETS

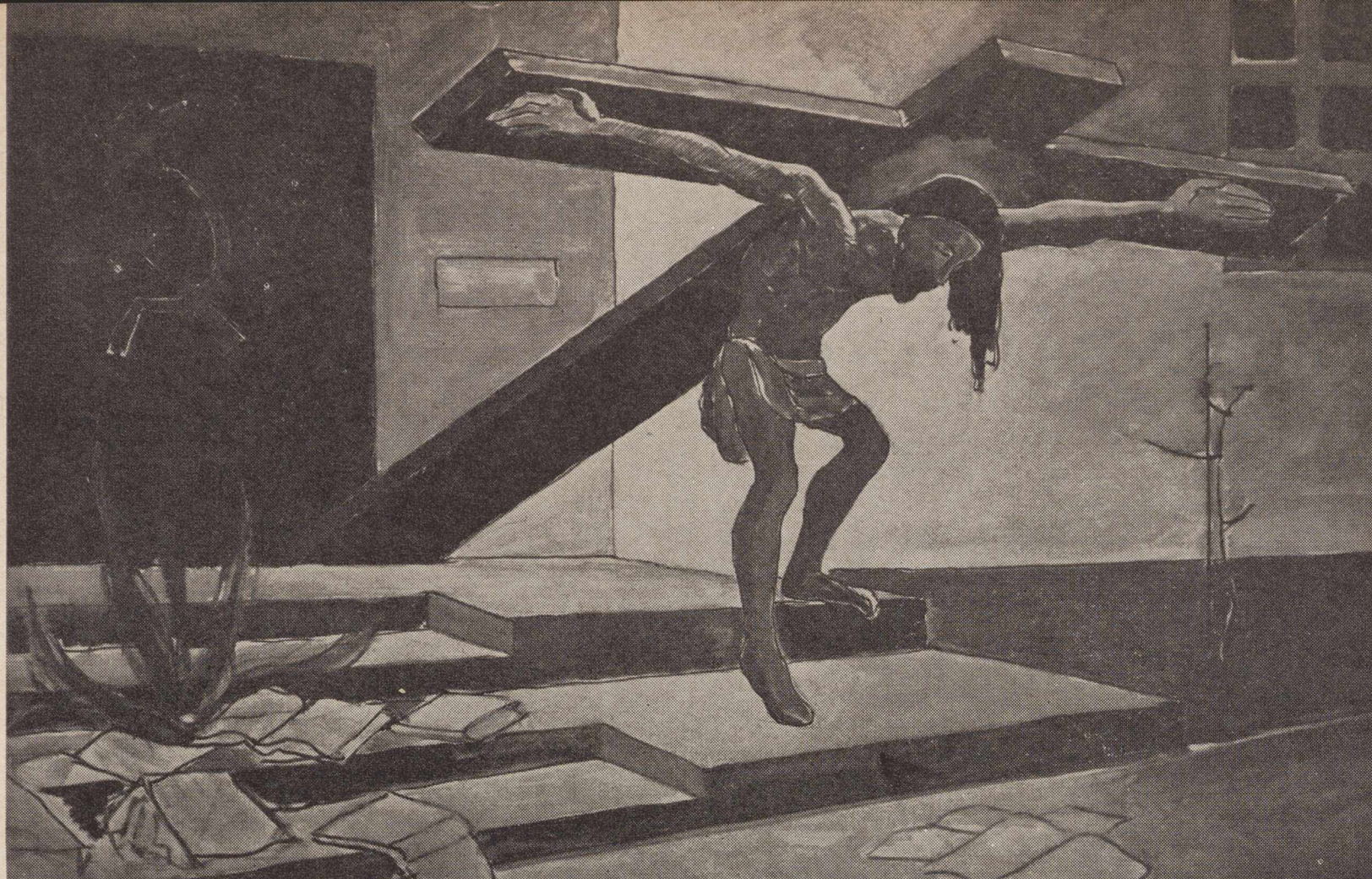
- Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.
- Importuoti lenkiški kumpiai.
- Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais ar didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarieniems.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Siuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje,
7529 S. Normandie ● PL. 1-9155
3002 W. Florence ● PL. 95058

Clem Taberski, sav.

LITHUANIA UNDER THE RED STAR / LIETUVA PO RAUDONĄJA ŽVAIGŽDE

by REV. PIUS BRAZAUSKAS

'FLOURISHIG' AND 'DANGER' OF THE LITHUANIAN NATION

Two Communist "dumb politicians, or plainly speaking, traitors" expresses their way...closely connected with Russians Communists

Every phase of Lithuanian life is decided upon at the annual conventions of the Communist Party. Decisions are made by the leaders of the Supreme Soviet, while their subordinates try to impose these decisions in the countries they supervise. A. Snieckus (his own mother fled her son's regime and died refugee in Germany), First Secretary of the Lithuanian Communist Party, among other statements, had this to say at their annual conference:

"...Revisionism creates the greatest danger with their rightist opportunism and bourgeoisie ideological expressions...

"... the Lithuanian bourgeois nationalists, who have fled abroad and sold themselves to American imperialists, are trying to stir up all kinds of revisionistic tendencies... From all the remnants of capitalism still extant in the consciousness of the people, nationalist superstitions are the most tenuous. The bourgeois nationalists are trying to exploit these superstitions. They, as well as their

masters, the American imperialists know well that they will not be able to win the Lithuanian working people to their side with anti-socialist slogans.

Nationalist superstitions is the gimmick which must help the nationalists to divert some strata of the working people, and especially some groups of youngsters, from the road of proletarian internationalism to the wrong way of "national communism". In their attempt to incite nationalistic superstitions and, especially, anti-Russian feelings, the enemies are trying, among other things, to exploit the fact that the Lithuanian nation had been suffering for many years from a heavy oppression. They try to equate Czarism with the Russian nation...

(The Communists fear lest the Lithuanians compare them with the Czarists, but the comparison would still not hold, for the Communists are the greater tyrants! — Ed.)

In its efforts to do away with the appearances of national narrowness the party has attempted

in its ideological campaign to make clear that... the economic and cultural flourishing of the Lithuanian nation, as well as every Soviet nation, is the economic power of the Soviet Union...

It is very important for every working man to be well aware of the fact that whoever incites against the Russian nation, whoever wants to tear away the Lithuanian nation from Russian nation (Subservience to Russianism means also subservience to Communism and vice versa. Ed.), digs a grave for the Lithuanian nation." (A really Orwellian gem: "Freedom is death, and oppression is life").

A. Snieckus is well aware that an independent Lithuania means a "grave" only for him and a few other agents of foreign occupying power...

"Either with the Russian nation, or back to imperialistic slavery, to menacing self-destruction of the Lithuanian nation. There is no third way", — so ended the Communist flunky, not knowing what way lead him on the road to Beria.

The so-called "President" of Soviet-occupied Lithuania, J. Paleckis, exhibited a similar insecurity in his speech. He kept repeating the First Secretary's leading motive in such words as: "... the question

of (Lithuania's — E.) future well-being is closely connected... with the friendship which binds us to the Russian nation", and, "we also do not forget that in the past, at all stages of Lithuanian history, dumb politicians, or plainly speaking, traitors, sought to mislead, to deceive and to betray our nation; they did all they could to keep Lithuania in a state of a colony of the Western imperialists."

LITHUANIAN MAPS

● BOOK MAPS WALL MAPS ●

Compiled by J. Andrius, with the technical assistance of Profs. A. Salys, Stp. Kolupaila, K. Pakštas, Drs. M. Brakas, M. Gimbutas, and A. Šapoka.

This is the definitive map of 1939, with insets of Lithuania in the Bronze and Iron Age and Lithuania Multicolored map of Lithuania, Only a limited supply available.

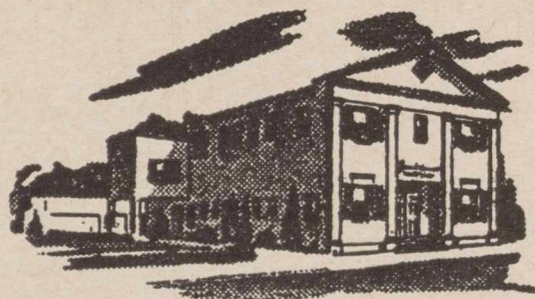
Wall map, approx. 35x46: \$4.50
Book map, in folder: \$3.50

Now available to Lithuanian Days readers

LITHUANIAN DAYS

9204 So. Broadway, Los Angeles 3, California

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

JONES & HAMROCK MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 18

NEW TELEPHONE NUMBER

Richmond 9-6091

MICHIGAN FARM CHEESE

Dairy, Inc.

FOUNTAIN MICH.

Telephone: Fountain 2301

John Andrulis,
President

Angie Andrulis,
Vice-President

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški sūriai.

Užsisakykite, tada patys įsitikinsite

Taip pat gaminam didelius sūrius subuvimams ir kit. progoms pagal užsakymą.

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.
(kampas Chatsworth Blvd.)
GRENADA HILLS, Calif.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909

Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien — 10—12 priešpiet ir 2—8 val. vakaro;
šeštadieniais — 10—12 priešpiet ir 2—4 p.p.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New address:

HELEN MOCKUS

5265 Fountain Ave.

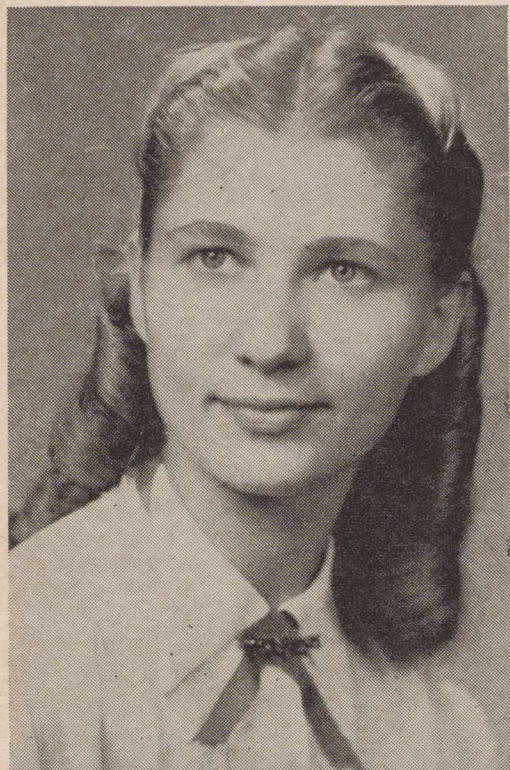
HOLLYWOOD, Calif

New Telephone: NOrmandy 5-3351

LITHUANIANS MAKE NEWS

● The Supreme Committee of the Lithuanian Community of the USA, Inc., was elected on April 27, 1958. Elections were held in each and every Lithuanian-American community all over the country. This is nationwide-wide cultural organization embracing all Lithuanian-Americans in the United States numbering over 1,000,000.

● Lithuanian Congress will be held on August 29, 30 and 31, 1958, in New York City. Lithuanian representatives from all countries of the free world will take part in this great event. This world Lithuanian Congress is sponsored by the

MISS DALIA NENORTAITĖ of Hartford, Conn., newly elected member of the PHI BETA KAPPA of the State University of Connecticut. She studies mathematics.

DALIA NENORTAITĖ, Conn. valst. universiteto chemijos ir matematikos studentė, priimta į akad. jaunimo ir akademikų draugiją PHI BETA KAPPA. Be to, Nenortaitė pakviesta į jos profesoriaus pagalbininkę universitete.

DR. SIDNEY SMITH, Minister of the Foreign Affairs of Canada, with J. R. Simanavičius, President of the Lith.-Canadian Community, Toronto Division. The occasion was the commemoration of Lithuanian Independence Day, February 16, 1958.

KANADOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIS Dr. Sidney Smith su Kanados L. B. Toronto Apyl. pirm. J. R. Simanavičium Vasario 16-tos minėjime Toronte. Minėjime buvo per 2.000 Toronto lietuvių. Aukšto svečio atsilankymas yra veiklios LB valdybos nuopelnas.

Lithuanian Community of the USA, Inc.

● **Gene Sakin, M. D.**, of New York, N. Y., according to an article in the April issue of "Coronet" magazine, was chosen as the most devoted woman of the year. She was born in Lithuania, graduated from a medical school in Berlin, Germany, in 1937. She is a specialist of the plastic surgery.

● **Zenonas Kazėnas** of Cleveland, Ohio, has invented a new amide formaldehyde resin, Sulphonamel, designed to make fluorescent dyes lightfast. Zenonas Kazėnas is employed by the Switzer Bros. in Cleveland.

● **V. Adamkavičius, K. Dirakis, J. Ulėnas, Miss V. Sutkus, S. Dzikas** and **Miss B. Ulėnas**, representatives of the National Lithuanian-American Student and Youth organizations, were received at the White House and by various delegations to the U.N. on the occasion of the restoration of Lithuanian independence in 1918.

● **Albinas Baranauskas** of Waterbury, Conn., has received the 1957 "Aidai" magazine literary prize of \$500 for his short-story book, "Sniego platumos".

● **Eugene Lyons**, a senior of "The Reader's Digest", writes in his article about the Communist treachery, "Negotiating" With The Kremlin, published in the April issue, 1958, of the magazine, in the following manner:

"...Let us take Lithuania, which had won independence from Russia in World War I. In a peace treaty with the reconstituted nation in 1920, Moscow 'renounced all rights of sovereignty.' A Lithuanian-Soviet nonaggression pact, concluded on 1926, was renewed in 1931 and 1934. In 1933 the pact was reinforced with a convention defining aggression. On March 28, 1939, Moscow publicly gave assurances that it would respect not

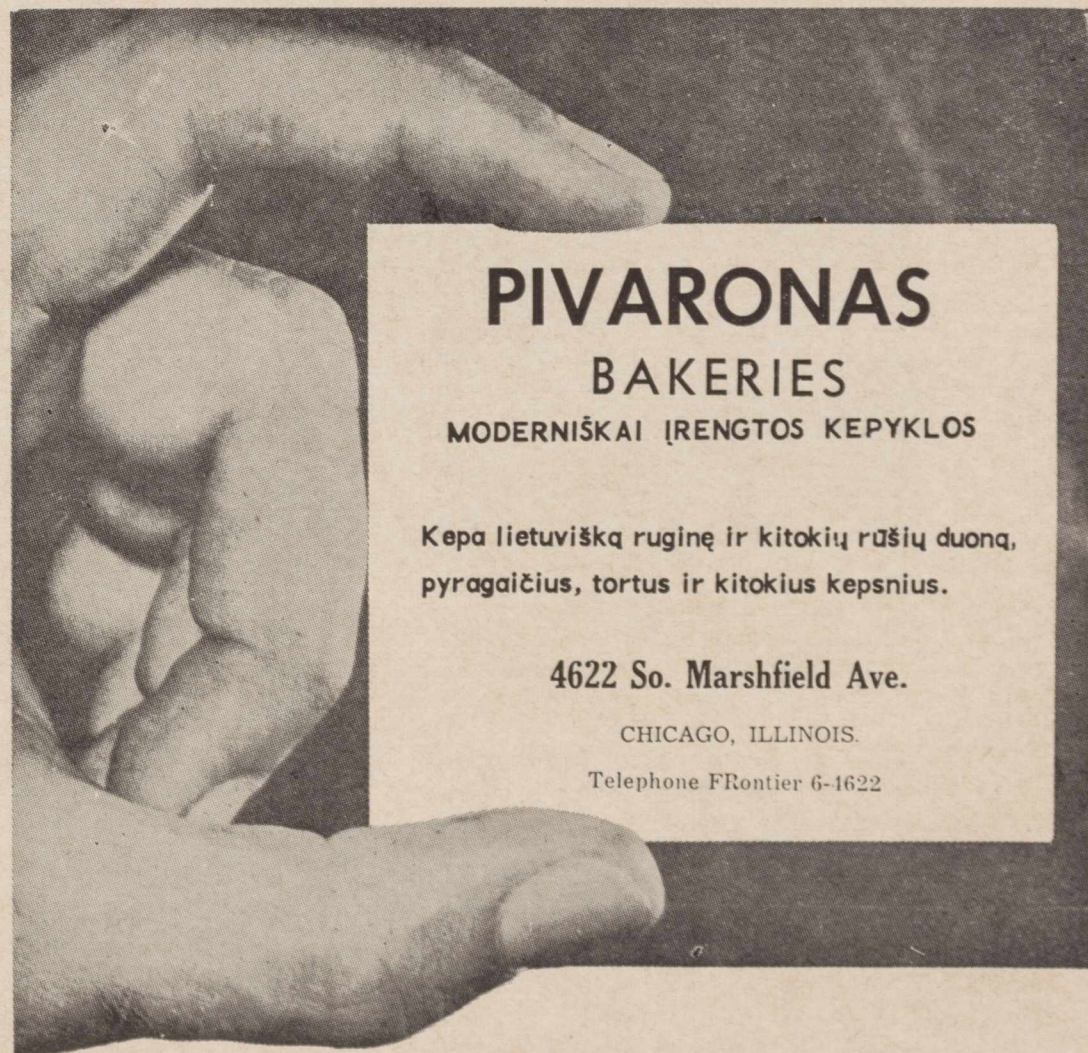

PIANIST JULIA RAJAUSKAITĖ (ŠUŠIENĖ), born in Pittsburgh of Lithuanian parents, has appeared in public recitals since she was eight. After study in Pittsburgh she went to Europe and was awarded a scholarship at the Conservatory of Music in Kaunas, Lithuania, from which she graduated at the age of seventeen. She has concertized in Lithuania, Latvia, Austria and Germany. Mrs. Rajauskaitė-Šušienė has worked with Josef Pembaur and Isador Philipp and for the last nine months with Jorge Bolet. On May 11 she will have her New York debut.

Photo V. Maželis
JULIJA RAJAUSKAITĖ-ŠUŠIENĖ, viena žymesniųjų liet. pianistų, gegužės mėn. 11 d. turinti piano koncertą Town Hall, New York, N. Y. Rengia: Columbia Artists Mngm., Inc.

only the independence of Lithuania and the other Baltic states... At the time Molotov executed this document, he had already worked out the secret codicil to the Hitler-Stalin Pact imposing a death sentence on Lithuania as an independent nation. The final act in this classic drama of duplicity came in

June 1940. A Soviet ultimatum demanded the resignation of the Lithuanian government. A month later the Red Army occupied the country and Soviet secret police began what a former Soviet diplomat who witnessed the crime has called 'one of history's most ghastly examples of genocide'."

PIVARONAS
BAKERIES
MODERNIŠKAI ĮRENGTOS KEPYKLOS

Kepa lietuvišką ruginę ir kitokių rūšių duoną, pyragaičius, tortus ir kitokius kepsnius.

4622 So. Marshfield Ave.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telephone FRontier 6-4622

J A U N I E J I

LIETUVIŲ DIENŲ

S K A I T Y T O J A I

V I S A M E

P A S A U L Y J E

YOUNG READERS

OF LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE — skaito Dr. A. Musteikio, Buffalo, N. Y., dukrelė Danutė.
IN BUFFALO, N. Y., the United States — a very young Miss, Danutė, daughter of Dr. and Mrs.
A. Musteikis

ARGENTINOJE — mažasis L. D. draugas Bronius Žemaitis.
IN BUENOS AIRES, Argentina — a young gentleman, Bronius Žemaitis.

Foto L. Kančiauskas

ŠVEDIJOJE, Stockholm — skaito Jūratė Lingytė, etnogra-
fijos mokslininko Juozo Lingio duktė.
IN STOCKHOLM, Sweden — Miss Jūratė Lingis, daughter
of Lithuanian-Swedish scholar, Juozas Lingis.

AUSTRALIJOJE, Melbourne — L. D. skaito Linas Gilys, Dalia Grigaitė ir Aušra Gylytė. Linas ir Aušra
yra poetės Julijos Švabaitės-Gilienės vaikai.
IN MELBOURNE, Australia — a young gentleman and two young Misses: l. to r. — Linas Gilys,
Dalia Grigaitė and Aušra Gylytė.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS.

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour

Šeštadieniais-Saturdays 8:45—9:15 A. M.

KBLA Radijo Stotis 1590 kc.

Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,

Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.

Reikalų vedėjas — George Rudelis, 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa

WCSS — 1490 kilc.

Sekmadieniais 7—8 val. vakaro

Programos vedėjas — Juozas Olšauskas.

Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.

Sekmadienių rytais 10:15—11:00

WAYE — 860 Kilocycles

Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515

Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,

Phone Tuxedo 9-8693;

Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.

Phone SARatoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa

Medford, Mass. — WHIL — 1430 kilocycles

Worcester, Mass. — WORC — 1310 kilocycles

Sekmadieniais 8:00 iki 8:30 rytą

P. VIŠČINIS, programos vedėjas

47 Banks St., Brockton 18, Mass.

Telef. JU 6-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. balandžio mėn.

Boston, Mass — WLYN - 1360

Sekmadieniais 2:30 iki 3:00 val. po pietų

Muzika, dainos ir Magdūtės pasaka

Direktorius S. Minkus

502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. AN 80489

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas

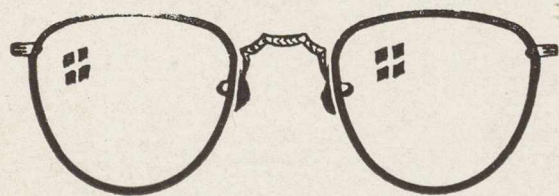
Tėviškės Garsų programą transliuoja

kiekvieną penktadienį 7:—7:30 v. v.

per W D O K stotį banga 1260

Programos vedėjas — Juozas Stempužis

506 E. 118th St., Cleveland 8, Ohio

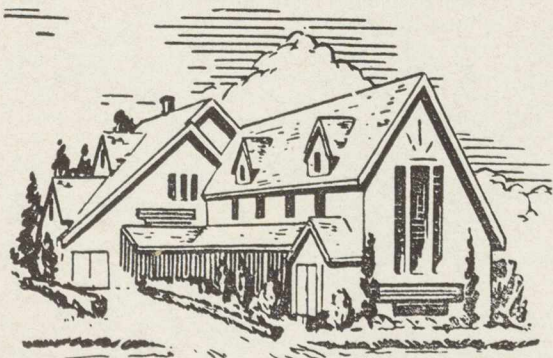
EYES EXAMINED GLASSES FITTED

DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.

Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Įstaiga Los Angeles
COWLEY & CASPER

Laidotuvių Namai

935 W. Washington Blvd. Los Angeles
Richmond 9-1061 Richmond 9-1062

Chicago, Ill.

SOPHIE BARCUS RADIO VALANDOS

Iš stoties WGES 1390 kiloc. kas dieną pirmadienį iki šeštadienio nuo 8:30 iki 9:15 rytą ir kas pirmadienį nuo 7 iki 8 val. vakaro.

Sekmadienį iš Radijo stoties WOPA 1490 kc. ir FM 102-3 MC nuo 8:30 iki 9:30 rytą.

Tel. HEmlack 4-2413

7159 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Illinois

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"

Detroit - WJLB - 1400 kilocycles

Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.

Director Helen Rauby

16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.

Telephone UNiversity 1-1072

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė

Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles

Sekmadieniais 1:00 — 1:30 p. p.

Direktorius Ralph Valatka

15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.

Telephone BRoadway 32224

"Lithuanian Voice"

(Iš Inkster, Mich) — WCHB — Banga: 1440

Sekmadieniais 9:00 — 9:30 A. M. (rytą)

Programos vedėjas J. Kriščiūnas,

803 N. Crawford, Detroit, Mich. Telef. VI 1-5724

Hartford, Conn.

"Tėvynės Garsai"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė

Hartford — WPOP — 1410 kilc.

Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 val. p. p.

Programos vedėjas — Vl. Plečkaitis.

439 Stanley St., New Britain, Conn.

Telef.: BA. 5-0994

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIJAS

Paseo del General Primo de Rivera 25

Transliuojama kasdien

nuo 21 val. 30 minučių iki 21 val. 45 min. Lietuvos laiku,

31, 32, 42 ir 49 metrų bangomis.

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda

girdime kiekvieną šeštadienį, 4:00—5:00 val. popiet

iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)

Direktorius - Jokūbas J. Stukas

1264 White St., Hillside, N. J.

Tel. Waverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa

Bendruomenės Balsas

Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles

Programa sekmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų iki 4 val.

Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias, muziką, skelbimus.

Pusvalandžius redaguoja redakcinis kolektyvas. Bendruomenės Balso reikalais rašyti: A. Gaigalui, 335 Titan St. Philadelphia 47, Penna.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles

Sekmadieniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų

Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour

Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles

Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.

Produced by Knights of Lithuania

Pittsburgh District

WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

WAMO — 860 on your dial

Pittsburgh's Country and Western Music Station

Producer and Announcer: Frank J. Saldukas

5915 Elwood St., Pittsburgh 32, Pa.

Assistant: George Žilinskas.

Roma — Italiija

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nup 20 val. 50 min. iki 21,10;

vid. Europos laiku — 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas Dr. J. Gailius

Circonvallazione Appia 158, kasdien trumpomis bangomis

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles

Programos transliuojamos kiekvieną sekmadienį

9:30 — 10:00 val. ryto

Klubo valdyba:

Garbės pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St

Pirm. P. Armonas, 75 Clairmount St., Rochester 21. N.Y

Vice-pirm. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.

Iždininkas Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.

Sekretorius R. Kiršteinis, 682 Hudson Ave.

Narys Br. Krokys, 10 Dudley St.

Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai:

A. Cieminis, Alf. Dziakonas, St. Ilgūnas, D. Jodelytė.

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"

Lietuviškos Muzikos Valandėlė

Radio Difurosa 19 ir 49 m. bangomis

Sekmadieniais 10:15—11:00 Rio de Janeiro laiku

Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas

Sao Paulo — Brasil, Caixa Postal 403

Ši valandėlė yra girdima visose Amerikose

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai

CKFH — 1400 banga — Toronto, Ont., Canada

Šeštadieniais nuo 12 val. iki 1:00 po pietų

Programos ved. J. R. Simanavičius, 132 Havenlock St.,

Toronto, Ont., Telef.: LE 4-1274

VATIKANAS

Pakeistos Vatikano Radijo lietuviškų programų laikas:

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje:

Sekmadienių rytais — 10:30 — 11:00 Lietuvos laiku,

kiekvieną vakarą 20:15—20:30 Lietuvos laiku.

Bangos: 31 — 25 — 19 ir 196 metrų.

Adresas:

Secione Lituana, Stazione radio, Citta del Vaticano.

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"

Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles

Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.

Director Mrs. M. J. Colney

148 Grand St., Waterbury 2, Conn.

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS

Kas dieną pusės valandos programa Lietuvos laiku

girdima 19 val. 30 minučių trumposiomis

11, 13, 16, 19 ir 31 mtr. bangomis.

New Yorko laiku — 11,30 val., Melbourne — 2,30 ryto,

Buenos Aires — 1,30 p.p., Los Angeles — 8,30 rytą.

Programa kartojama Lietuvos laiku:

vidurnaktį — 24 val. — 25 ir 31 mtr. bangomis;

rytą — 7 val. 15 min. — 25 ir 31 metro bangomis.

15 val. — 11, 13, 16 ir 19 mtr. bangomis.

N. Y. 4 val. p.p., Melb. 7 val ryto, B. A. 6 val. p.p.;

N. Y. — 11,15 vakare, Melb. — 2,15 p.p., Buenos Aires

—1,15 val. naktį.

N. Y. 7 val. ryto, Melb. 10 val. vak. B. A. 9 val. ryto.

Los Angeles 1 val. p.p.

Europa

Kasdien pusės valandos programa Lietuvos laiku:

21 valandą — 16, 19, 31 ir 251 mtr. bangomis.

21 valandą — 16, 19 ir 25 mtr. bangomis.

Programa kartojama 3 kartus:

N. Y. 4,45 val. pp., Melb. 7,45 val. ryto, B. A. 6,45 pp.,

Los Angeles 1,45 pp.

6 val. 45 min. ryto 19, 25 ir 31 m. bangomis;

N. Y. 10,45 val. vak. Melb. 1,45 val. pp., B. A. 12,45 n.

Los Angeles 7,45 val.

ir 15 val. 30 min. 19, 25 ir 31 metro bangomis.

N. Y. 7,30 val. ryto, Melb. 10,30 val. vak., B. A. 9,30 r.

Los Angeles 4,30 ryto.

Vasaros laiku JAV-se reikia pridėti vieną valandą

GREGG'S MOTOR HOTEL

C. LUKSIS, Owner

Phone: EX 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

SANTA MONICA, CALIF.

Phone, Wire or Write for Reservations

Close to

Beach—Westwood—Beverly Hills & Hollywood

ST. FRANCIS FROM ASSISI, carpet